

GENEZA

Introducere

„Prima carte a Bibliei este, din mai multe motive, una dintre cele mai interesante și fascinante secțiuni ale Scripturii. Locul ei în Canon, relația cu restul Bibliei și caracterul variat și remarcabil al conținutului ei – iată tot atâtea elemente care fac din ea una dintre cele mai proeminente cărți din Sfânta Scriptură. Cu o veritabilă pătrundere spirituală, oamenii lui Dumnezeu din toate timpurile s-au aplecat asupra acestei cărți, acordându-i toată atenția.”

– W. H. Griffith Thomas

I. Locul unic în Canon

Geneza (în greacă înseamnă „Început”), numită de evrei *Bereșit* (în ebraică: „La început”), își merită numele. Această carte incitantă oferă singura relatare adevărată a creației, făcută de Singurul care S-a aflat acolo – Creatorul!

Prin robul Său Moise, Duhul Sfânt schițează începuturile bărbatului, femeii, căsătoriei, căminului, păcatului, jertfelor, cetăților, comerțului, agriculturii, muzicii, închinării, limbilor, raselor și popoarelor lumii. Toate acestea în primele unsprezece capitole ale cărții.

Apoi, de la capitolul 12 la 50 vedem conturându-se începuturile lui Israel, „poporul eșantion” al lui Dumnezeu, care trebuia să devină microcosmosul spiritual al popoarelor lumii. Viețile patriarhilor Avram, Isaac, Iacov și ale celor doisprezece fii ai săi – mai ales a cucernicului Iosif – au inspirat milioane de oameni, de la copii până la cercetătorii profunzi ai Vechiului Testament.

Pentru deslușirea celorlalte șazeci și cinci de cărți ale Bibliei e necesară o înțelegere temeinică a Genezei. Toate celelalte scrieri sunt clădite pe această admirabil de proporționată structură literară.

II. Autorul

Suntem de acord cu vechea învățătură ebraică și creștină, conform căreia Geneza a fost scrisă și compilată de Moise, omul lui Dumnezeu și legiuitorul lui Israel. De vreme ce toate evenimentele din Geneza

sunt anterioare lui Moise, este aproape sigur că Moise s-a folosit de manuscrise străvechi și probabil de relatări orale, după cum l-a călăuzit Duhul Sfânt. Vezi *Introducerea la Pentateuh* pentru o discuție despre paternitatea lui Moise.

III. Data

Cei mai conservatori cercetători datează în general Exodul cam pe la anul 1445 î.Cr. De aici deducem că Geneza ar fi putut fi scrisă între această dată și moartea lui Moise, cam patruzeci de ani mai târziu. Este, bineînțeles, posibil ca această carte a Pentateuhului să fi fost scrisă înainte de Exod, căci toate evenimentele din Geneza preced acest mare eveniment.

Vezi *Introducerea la Pentateuh*, pentru detalii suplimentare.

IV. Context și teme

Cu excepția celor care sunt deosebit de porniți împotriva Bibliei, iudaismului sau creștinismului, aproape toată lumea este de acord că Geneza este o fascinantă relatare a vremurilor foarte îndepărtate, conținând narațiuni de mare frumusețe, cum ar fi cea despre Iosif.

Dar să vedem, pe scurt, care este *fundalul* acestei prime cărți din Biblie.

Cei care resping ideea unui Dumnezeu personal tind să plaseze Geneza în categoria colecțiilor de *mituri*, adaptate după miturile mesopotamice păgâne și „curățate” de elementele lor politeiste dăunătoare, pentru construirea unei religii monoteiste.

Alții, mai puțin sceptici, văd în Geneza

o colecție de *epopei (saga)* sau *legende*, cu oarecare valoare istorică.

Alții, în schimb, văd în narațiunile Genezei explicații ale originilor lucrurilor din natură și cultură (denumite, în limbaj tehnic: *etiologii*). E drept că *există* etiologii în Vechiul Testament, mai ales în această carte a începuturilor (de ex. originea păcatului, a curcubeului, a poporului evreu), dar sub nici o formă faptul acesta nu face ca explicațiile să fie mai puțin istorice.

Geneza este *istorie*. Ca orice istorie, este supusă interpretărilor. Este istorie *teologică* sau fapte narate în tiparul planului divin. Bine s-a spus că: „History is His story“ (Joc de cuvinte, cu traducere aproximativă: „istoria este povestea Lui“, n.t.).

Deși Geneza este prima carte a „legii“, există foarte puțin material *juridic* în ea. Este „*Lege*“ (*Torah*, în ebraică mai înseamnă și instruire) prin faptul că pune temelia pentru toate celelalte cărți, de la Exod la Deuteronom și pentru darea de către Dumnezeu a Legii prin Moise. Se poate spune că Geneza pune temelia întregii istorii biblice – chiar a istoriei.

Temele gemene ale binecuvântării și blestemului sunt întretesute cu grijă în toată structura Genezei și, bineînțeles, a întregului Cuvânt al lui Dumnezeu. Ascultarea aduce bogăția binecuvântării, iar neascultarea reversul.

Marile *blesteme* sunt pedepsele aduse peste om prin: Cădere, Potopul universal și Incurcarea limbilor la Babel.

Marile *binecuvântări* sunt promisiunea unui Răscumpărător, mântuirea unei rămășițe prin Potop și alegerea unui popor deosebit, Israelul, care să fie canalul prin care să se reverse harul lui Dumnezeu.

Dacă Geneza cuprinde fapte de natură istorică, de unde a știut Moise toate genealogiile străvechi, discuțiile, evenimentele și interpretarea lor corectă?

Mai întâi, este util să menționăm că arheologia a susținut (nu a „dovedit“, ci a confirmat și a ilustrat) relatarea Genezei în

multe privințe, mai ales în ceea ce privește patriarhii și obiceiurile lor.

Unii din liberalii secolului al XIX-lea, cum ar fi Hartmann,¹ au opinat că Moise n-ar fi putut scrie Pentateuhul, fiindcă scrisul nu fusese încă inventat! Acum însă noi știm că Moise ar fi putut scrie în oricare din vechile grafii, fiind instruit în toată știința egipteană.

Moise a folosit fără îndoială relatări preluate de la Iosif, precum și tablele, pergamentele și traducerile orale aduse din Mesopotamia antică de către Avraam și descendenții săi. Acestea includeau, de bună seamă, genealogiile, secțiunile majore, cunoscute sub denumirea de „generațiile lui Adam“ etc.

În ultimă instanță, toate acestea nu sunt totuși suficiente. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu l-a inspirat pe Moise să aleagă exact materialele care trebuiau incluse și să ignore restul manuscriselor. Tot El a furnizat probabil detaliile conversațiilor și ale altor lucruri prin revelație directă.

Ajungem astfel la o problemă de *credință*. Ori este Dumnezeu capabil să creeze o asemenea lucrare prin slujitorii Săi, ori nu. Credincioșii tuturor generațiilor, din timpurile cele mai străvechi și până astăzi și-au pus pecetea că Dumnezeu este adevărat.

Arheologia ne poate ajuta să reconstituim cultura patriarhilor pentru a face mai vii² relatările Bibliei, dar numai Duhul Sfânt poate revela adevărul Genezei inimilor și vieților noastre, în fiecare zi.

Când citim *Comentariul Biblic al Credinciosului* asupra cărții Geneza sau asupra oricărei alte cărți a Vechiului Testament, trebuie să ne bizuim pe iluminarea Duhului Sfânt asupra *Cuvântului Sfânt însuși* pentru a beneficia cu adevărat de aceste comentarii. De fapt, un adevărat comentariu nu este un scop în sine, ci o săgeată care ne îndreaptă spre definitiviul moto: „așa vorbește Domnul“.

SCHIȚĂ

I. PRIMELE EPOCI ALE PĂMÂNTULUI (Cap. 1-11)

- A. Creația (cap. 1, 2)
- B. Ispita și căderea (cap. 3)
- C. Cain și Abel (cap. 4)
- D. Set și descendenții săi (cap. 5)
- E. Răspândirea păcatului și potopul universal (cap. 6-8)
- F. Noe după Potop (cap. 9)
- G. Tabelul națiunilor (cap. 10)
- H. Turnul Babel (cap. 11)

II. PATRIARHII ISRAELULUI (cap. 12-50)

A. Avraam (12:1-25:18)

- 1. Chemarea lui Avraam (12:1-9)
- 2. Drumul în Egipt și înapoi (12:10-13:4)
- 3. Experiențele cu Lot și Melhisedec (13:5-14:24)
- 4. Moștenitorul promis al lui Avraam (cap. 15)
- 5. Ișmael, fiul natural (cap. 16, 17)
- 6. Sodoma și Gomora (cap. 18, 19)
- 7. Avraam și Abimelec (cap. 20)
- 8. Isaac, fiul Promisiunii (cap. 21)
- 9. Jertfirea lui Isaac (cap. 22)
- 10. Mormântul familiei (cap. 23)
- 11. O mireasă pentru Isaac (cap. 24)
- 12. Descendenții lui Avraam (25:1-18)

B. Isaac (25:19-26:35)

- 1. Familia lui Isaac (25:19-34)
- 2. Isaac și Abimelec (cap. 26)

C. Iacov (27:1-36:43)

- 1. Iacov îl înșală pe Esau (cap. 27)
- 2. Iacov fuge în Haran (cap. 28)
- 3. Iacov, soțiile și descendenții săi (29:1-30:24)
- 4. Iacov, mai șiret decât Laban (30:25-43)
- 5. Întoarcerea lui Iacov în Canaan (cap. 31)
- 6. Împăcarea lui Iacov cu Esau (cap. 32, 33)
- 7. Păcatele de la Sihem (cap. 34)
- 8. Întoarcerea la Betel (cap. 35)
- 9. Descendenții lui Esau, fratele lui Iacov (cap. 36)

D. Iosif (37:1-50:26)

- 1. Iosif vândut rob (cap. 37)
- 2. Iuda și Tamar (cap. 38)
- 3. Ispitirea lui Iosif și biruința lui (cap. 39)
- 4. Iosif tâlmăcește visul brutarului și al paharnicului (cap. 40)
- 5. Iosif tâlmăcește visurile lui Faraon (cap. 41)
- 6. Frații lui Iosif în Egipt (cap. 42-44)
- 7. Iosif se descoperă fratilor săi (cap. 45)
- 8. Reîntregirea familiei lui Iosif (cap. 46)
- 9. Familia lui Iosif în Egipt (cap. 47)
- 10. Binecuvântarea fiilor lui Iosif de către Iacov (cap. 48)
- 11. Profețiile lui Iacov cu privire la fiii săi (cap. 49)
- 12. Moartea lui Iacov și apoi a lui Iosif în Egipt (cap. 50)

Comentariu

I. PRIMELE EPOCI ALE PĂMÂNTULUI (CAP. 1-11) A. Creația (cap. 1, 2)

1:1 „La început Dumnezeu...”

Aceste prime trei cuvinte ale Bibliei constituie temelia credinței. Crede aceste trei cuvinte și vei crede și ceea ce urmează în Biblie. Geneza oferă singura relatare competentă a creației, care are sens pentru oamenii din toate timpurile, sensuri cu adevărat inepuizabile. Relatarea divină afirmă existența lui Dumnezeu, nu încearcă să o dovedească. Biblia îi numește într-un anumit fel pe cei ce se decid să nege faptul existenței lui Dumnezeu. Le spune *nebuni* (Ps. 14:1 și 53:1). După cum Biblia începe cu Dumnezeu, tot așa El trebuie să fie primul și în viețile noastre.

1:2 Una dintre cele câteva interpretări conservatoare ale relatării Genezei despre creație, ipoteza creație-reconstrucție, spune că între versetele 1 și 2 s-a petrecut o mare catastrofă, poate căderea lui Satan (vezi Ezechiel 28:11-19).³ Aceasta a făcut ca tot ceea ce Dumnezeu crease la origine perfect să devină **pustiu și gol** (*tohu wabohu*). De vreme ce Dumnezeu nu crease pământul pustiu și gol (vezi Isaia 45:18), numai un cataclism puternic ar fi putut explica condițiile haotice din versetul 2. Adeptii acestui punct de vedere scot în evidență că, de fapt, cuvântul tradus prin „era” (*hayetha*) putea fi tradus și prin: „devenise”.⁴ Deci, pământul „devenise pustiu și gol”.

Duhul lui Dumnezeu Se mișca pe deasupra apelor, în pregătirea marelui act creator și de reconstrucție care avea să urmeze. Versetele următoare descriu cele șase zile ale creației și reconstrucției care au pregătit pământul pentru a putea fi locuit de oameni.

1:3-5 **În prima zi Dumnezeu** a poruncit **ca lumina** să strălucească în **întuneric** și a separat **Lumina de întuneric** ca două cicluri distincte. Acest act nu trebuie confundat cu crearea soarelui, lunii și a stelelor în a patra zi. În 2 Corinteni 4:6

apostolul Pavel face o paralelă între separarea inițială a luminii de întuneric și convertirea păcătosului.

1:6-8 Anterior **zilei a doua**, se pare că pământul era complet înconjurat de un strat de apă, probabil sub forma vaporilor denși. În **ziua a doua** Dumnezeu a despărțit acest strat, în partea ce acoperea parțial pământul și partea ce forma parțial norii, între cele două părți aflându-se straturile atmosferice (**firmament** sau **întindere**). **Dumnezeu a numit întinderea Cer** – adică, întinderea spațiului aflat imediat deasupra pământului (nu spațiul stelar, nici al treilea cer, unde locuiește Dumnezeu). Versetul 20 clarifică faptul că este vorba de [atmo]sfera în care zboară păsările.

1:9-13 Apoi, **Dumnezeu** a poruncit **uscatalui să iasă din apele** care acopereau planeta. Astfel s-au născut **uscatal și mările**. De asemenea, **în a treia zi**, El a poruncit vegetației și arborilor de tot felul să răsară din pământ.

1:14-19 De abia în a patra zi, Dumnezeu a așezat pe cer soarele, luna și stelele ca luminători și ca modalitate de stabilire a unui calendar.

1:20-23 **A cincea zi** a fost martora umplerii mărilor cu pești și a pământului cu păsări și insecte. Cuvântul tradus prin „păsări” înseamnă „zburătoare” și include lilieci și, probabil, insecte zburătoare.

1:24, 25 **În a șasea zi** Dumnezeu a creat pentru prima oară animale și reptile. Legea reproducerii este stipulată prin repetarea cuvintelor „după felul lor”. Există variații semnificative în „tipurile” vieții biologice, dar nu există schimbare a tipului unei viețuitoare în altul.

1:26-28 Coroana creației lui Dumnezeu a fost aducerea pe lume a **omului**, după **chipul și asemănarea Lui**. Aceasta înseamnă că omul a fost așezat pe pământ ca reprezentant al lui Dumnezeu și că îi seamănă lui Dumnezeu în anumite privințe. Așa cum Dumnezeu este Trinitate (Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt), tot așa și omul este o ființă tripartită (spirit, suflet și trup).

Ca și Dumnezeu, omul posedă intelect, o natură morală, capacitatea de a comunica cu semenii lui și o natură emoțională care depășește instinctul. Nici vorbă de asemănare fizică aici. În contrast cu animalele, omul este un închinător, comunică prin sunete articulate și mai este și creator.

Versetul 26 prevede existența Sfintei Treimi, făcând o aluzie la ea: **Apoi Dumnezeu [Elohim, plural] a zis** (verb la singular în ebraică): „**Să facem [plural] om după chipul nostru...**“

Biblia descrie originea sexelor ca act creator al lui Dumnezeu. Evoluția n-a fost niciodată în stare să explice cum au apărut sexele. Oamenilor li s-a poruncit: „Creșteți și înmulțiți-vă.“

Dumnezeu i-a dat omului mandatul de a supune creația și de a o stăpâni – de a folosi, dar nu de a abuza de ea. Crizele moderne ale mediului înconjurător terestru se datorează lăcomiei, egoismului și neglijenței omului.

1:29,30 Reiese clar din aceste versete că animalele au fost la început erbivore și că omul era vegetarian. Acest lucru s-a schimbat însă după Potop (vezi 9:1-7).

Au fost cele șase zile ale creației efectiv zile de 24 de ore, sau au fost ere geologice? Sau au fost ele zile de „viziune dramatică“ în timpul cărora relatarea creației i-a fost *revelată* lui Moise? Nici o dovadă științifică n-a putut să infirme faptul că au fost literalmente zile solare. Expresia „seară și dimineată“ indică zile de 24 de ore. În oricare altă parte din VT aceste cuvinte înseamnă zile normale. Adam a trăit pe parcursul zilei a șaptea și a murit în al 930-lea an al vieții sale, deci a șaptea zi nu putea fi o eră geologică. Ori de câte ori se folosește cuvântul „zi“ asociat cu un număr în VT (de ex. „prima zi“ etc.) ea înseamnă o zi în sens literal. Când Dumnezeu a poruncit poporului Israel să se odihnească în ziua Sabatului, S-a bazat pe faptul că El Însuși S-a odihnit în a șaptea zi, după șase zile de muncă (Ex. 20:8-11). Interpretarea consecventă cere aici același înțeles al cuvântului „zi“.

Totuși, există o dificultate în faptul că ziua solară, așa cum o știm cu toții, se pare

că nu începuse decât din a patra zi (vs. 14-19).

Din punct de vedere biblic, crearea cerurilor și a pământului este nedată. Tot așa și crearea omului. În orice caz, se dau genealogiile și, chiar admițând unele goluri în cadrul acestora, omul nu ar fi putut exista pe pământ de milioane de ani, cum susțin evoluționiștii.

Înțelegem din Ioan 1:1, 14, Coloseni 1:16 și Evrei 1:2 că Domnul Isus a fost Agentul activ în creație. Pentru minunile inepuizabile ale creației Sale, El este vrednic de închinare veșnică.

1:31 La sfârșitul celor șase zile ale creației **Dumnezeu a văzut tot ceea ce făcuse și toate erau foarte bune.**

2:1-3 Dumnezeu **S-a odihnit** din activitatea Lui creatoare în a șaptea zi. Aceasta nu este odihna gustată de cel oboseit, ci repausul satisfacției încheierii unei sarcini bine îndeplinite. Deși Dumnezeu nu i-a poruncit omului să respecte Sabatul acum. El l-a învățat principiul unei zile de odihnă din șapte.

2:4-6 Numele **DOMNUL Dumnezeu [Iehova Elohim]** apare pentru prima oară în versetul 4, dar numai după crearea omului (1:27). Sub numele de Elohim, Dumnezeu este Creatorul. Sub numele de Iehova, El este în relație de legământ cu omul. Nereușind să vadă acest lucru, unii critici ai Bibliei au conchis că aceste nume diferite atribuite lui Dumnezeu nu se pot explica decât prin existența mai multor autori.

Aceasta este istoria (vs.4) se referă la începuturile descrise în capitoul 1. Versetul 5, care spune: „nu era pe pământ nici un copăcel și nici o iarbă nu încolțea încă“, descrie condițiile de pe pământ în versetul 1:10, când a apărut uscatul, dar înainte ca vegetația să apară. Pământul era ud de un abur, nu de ploaie.

2:7 Acum ni se oferă o relatare mai completă a creării omului. Dumnezeu i-a plămădit trupul din țărâna pământului, dar numai implantarea suflării lui Dumnezeu l-a făcut o ființă vie. Adam („roșu“ sau „țărână“) a fost numit după pământul roșu din care a fost modelat.

2:8-14 Grădina pe care Dumnezeu a sădit-o în Eden era înspre est, adică estul Palestinei, punctul de referință pentru toate direcțiile în Biblie. Era situată în regiunea Mesopotamiei, lângă fluviile Hidechel (Tigru) și Eufrat. Pomul cunoștinței binelui și răului a prilejuit punerea la încercare a ascultării omului. Singurul motiv pentru care era greșit să mănânce din acest fruct era faptul că Dumnezeu spusese așa. Sub diverse forme, acest fruct *se află și astăzi printre noi*.

2:15-23 Pedepsa pentru nerespectarea acestei porunci a fost moartea (v.17) – moartea spirituală, instantanee și moartea fizică, progresivă. În procesul denumirii animalelor și păsărilor, Adam trebuie să fi observat că acestea sunt femele și masculi. Fiecare avea un partener similar lui însuși și totuși diferit. Aceasta l-a pregătit pe Adam pentru un **ajutor** asemănător cu el însuși. Mireasa lui a fost întocmită din coasta lui, pe când Adam dormea. Tot așa, din coasta lui Cristos a fost luată Mireasa Lui și pusă la adăpost pe când El Își vărsa sângele într-o agonie de nespus. **Femeia** n-a fost luată din capul lui Adam pentru a-l domina, nici din picioare pentru a fi călcată în picioare, ci de sub brațul lui, pentru a fi protejată, și de lângă inima lui, pentru a fi iubită. Dumnezeu i-a dat autoritate lui Adam înainte de a păcătui. Pavel comentează acest fapt în legătură cu ordinea creației (bărbatul a fost creat mai întâi) și cu scopul creației (femeia a fost făcută pentru bărbat) (1 Cor. 11:8, 9). De asemenea, deși Eva a păcătuit mai întâi, este scris că prin Adam, capul, a intrat păcatul în lume. El a avut poziția de cap al familiei și, prin urmare, a purtat răspunderea.

Versetul 19 devine mai clar prin folosirea mai mult ca perfectului în engleză:⁵ „**DOMNUL Dumnezeu făcuse toate fiarele câmpului**“, adică înainte de a-l face pe om.

2:24 Prin cuvintele versetului 24 Dumnezeu a instituit căsătoria monogamă. Ca toate instituțiile divine, ea a fost instituită pentru binele omului și nu poate fi încălcată, fără ca acest act să atragă consecințe grave. Legătura căsniciei ilustrează legătu-

ra dintre Cristos și biserică (Ef. 5:22-32).

2:25 Deși Adam și Eva trăiau în grădina Edenului fără îmbrăcăminte, **nu le era rușine**.

B. Ispita și căderea (cap.3)

3:1-6 Șarpele care i s-a arătat Evei este revelat mai târziu ca fiind nimeni altul decât Satan însuși (vezi Apoc. 12:9). Aceia care caută să „demitologizeze“ Biblia cred că această relatare a căderii ar fi doar alegorică, iar nu literală, citând în sprijinul opiniei lor faptul că șarpele era cuvântător. Poate relatarea amăgirii Evei de către șarpe să fie acceptată ca faptică? Apostolul Pavel negreșit credea că da (2 Cor. 11:3). La fel și apostolul Ioan (Apo.12:9; 20:2). De fapt, nu este singura ocazie în care un animal a vorbit în Biblie. Dumnezeu i-a dat glas măgăriței lui Balaam pentru a împiedica nebunia profetului (Nu. 22) și apostolul Petru a acceptat acest lucru ca fapt veridic și autentic (2 Pe. 2:16). Acești trei apostoli au fost inspirați de Duhul Sfânt să scrie ceea ce au scris. De aceea, a respinge faptul că relatarea căderii a fost un eveniment real, petrecut întocmai cum ne este descris, înseamnă a respinge, de fapt, inspirația Sfintei Scripturi. Există alegorii în Biblie, dar aceasta nu e una dintre ele.

Observați pașii care au afundat rasa umană în păcat. Mai întâi Satan a strecurat în inimă îndoiala față de Cuvântul lui Dumnezeu: „A spus Dumnezeu chiar așa?“ El a răstălmăcit cuvintele lui Dumnezeu, făcându-le să pară că El le-ar fi interzis lui Adam și Evei să **mănânce din orice pom**. Apoi, Eva a spus că ei **nu trebuie să mănânce** sau „**să se atingă de fructul pomului care era în mijlocul grădinii**“. Dar Dumnezeu nu spusese nimic despre „**atingerea**“ pomului. Apoi Satan a contrazis categoric cele spuse de Dumnezeu despre inevitabilitatea judecății ce se va abate asupra tuturor celor care nu ascultă, întocmai ca și adepții lui care încă mai neagă realitatea iadului și a pedepsei eterne. Satan L-a reprezentat trunchiat pe Dumnezeu, ca pe Unul care ar fi încercat să-i împiedice pe Adam și Eva să intre în posesia a ceea ce era bun pentru ei. Eva a

cedat triplei ispite: pofta cărnii (**bun de mâncat**), pofta ochilor (**plăcut la privit**) și mândria vieții (**un pom de dorit pentru a te face înțelept**). Procedând astfel, ea a acționat independent de Adam, capul ei. Ea ar fi trebuit să-l consulte pe el, în loc să-i uzurpe autoritatea. În cuvintele „**ea a luat din fructul său și a mâncat**” se află explicația tuturor bolilor, durerilor, suferințelor, temerilor, vinovățiilor și a morții care au năpăstuit cu toate omenirea de atunci încoace. Cineva a spus că: „Ruinarea pământului și milioanele de morminte existente atestă faptul că Dumnezeu a avut dreptate, iar Satan este minciinosul.” Eva a fost amăgită (1 Tim. 2:14), dar Adam a acționat de bună voie și cu deliberată răzvrătire împotriva lui Dumnezeu.

Umanismul secular perpetuează minciuna lui Satan: „Vei fi ca Dumnezeu.”

3:7-13 Prima urmare a păcatului a fost sentimentul rușinii și al fricii. Șorturile din frunze de smochin vorbesc despre încercarea omului de a se salva printr-o religie a faptelor bune, fără jertfă de sânge. Când Dumnezeu le cere socoteală, păcătoșii se scuză. Adam a spus: „**Femeia pe care mi-ai dat-o ca să fie cu mine**”...ca și cum L-ar fi învinuit pe Dumnezeu (vezi Pro. 19:3). Eva a spus: „**Șarpele**...” (v. 13).

În dragostea și îndurarea Sa, Dumnezeu Și-a căutat creaturile căzute, întrebând: „**Unde ești?**” Această întrebare dovedește două lucruri: că omul era pierdut și că Dumnezeu venise să caute. A demonstrat păcatul omului și harul lui Dumnezeu.⁶ Dumnezeu ia inițiativa în ce privește mântuirea, demonstrând chiar lucrul de care Satan a făcut-o pe Eva să se îndoiască: dragostea Lui.

3:14 Domnul Dumnezeu a blestemat șarpele la degradare, dizgrație și înfrângere. Faptul că șarpele este **blestemat mai mult ca toate animalele** sau ca orice **alt animal de câmp** se referă aici mai curând la reptile, decât la Satan.

3:15 Dar versetul 15 se referă chiar la diavolul însuși. Acest verset este cunoscut sub denumirea de: *protoevanghelium*, însemnând „Prima Evanghelie”, întrucât se prezice aici că va exista o permanentă

ostilitate între Satan și femeie (reprezentând întreaga omenire) și între sămânța lui Satan (agenții lui) și Sămânța ei (Mesia). Sămânța femeii va zdrobi capul diavolului, o rană mortală ce simbolizează învingerea lui. Această rană i-a fost făcută la Calvar, când Mântuitorul a triumfat decisiv asupra diavolului. Satan, la rândul lui, avea să-i zdrobească lui Mesia **călcăiul**. Călcăiul rănit vorbește aici despre suferință și chiar despre moarte fizică, dar nu ca înfrângere finală. Astfel, Cristos a suferit pe cruce și chiar a murit, dar a înviat dintre cei morți, victorios asupra păcatului, iadului și a lui Satan. Faptul că El este numit **Sămânța femeii** ar putea sugera nașterea Lui din fecioară. Observați bunătatea lui Dumnezeu în faptul că a promis venirea lui Mesia înaintea pronunțării sentinței din versetele următoare.

3:16-19 Păcatul are consecințe inevitabile. **Femeia** a fost condamnată la suferințele nașterii. Ea avea să fie supusă **soțului** ei. Bărbatul a fost condamnat să-și câștige pâinea din **pământul** care fusese **blestemat cu spini și pălămidă**. Aceasta ar însemna **trudă și sudoare** pentru el. Apoi la sfârșitul vieții, el însuși se va **intoarce în țărână**. Ar fi de notat aici că munca în sine *nu* este un blestem; de cele mai multe ori, ea este mai degrabă o binecuvântare. Blestemul îl constituie suferința, truda, frustrarea, transpirația și oboseala ce sunt asociate cu munca.

3:20, 21 Adam a dat dovadă de credință **numind-o pe soția lui Eva... mama tuturor celor vii**, având în vedere că nu se născuse nici un copil până atunci. Apoi Dumnezeu le-a furnizat **haine din piei**, prin moartea unui animal. Acestea întruchiează hainele neprihănirii, care sunt dăruite păcătoșilor prin sângele vărsat de Mielul lui Dumnezeu, pe care le putem îmbrăca pe baza credinței.

3:22-24 A existat o umbră de adevăr în minciuna lui Satan că Eva va deveni ca Dumnezeu (v. 5). Dar ea și Adam au învățat prin metoda dureroasă a experienței, cum să discearnă între **bine și rău**. Dacă ar fi mâncat din pomul vieții, ar fi trăit veșnic

în trupuri supuse bolilor, degenerării și neputințelor. Astfel, doar mila lui Dumnezeu a fost aceea care i-a împiedicat să se întoarcă în Eden. **Heruvimii** sunt ființe cerești a căror menire este să „apere sfințenia lui Dumnezeu împotriva mândriei pe care și-o arogă omul căzut.”⁷

Adam și Eva au fost chemați să decidă cine a mințit: Dumnezeu sau Satan. Ei au decis că Dumnezeu a mințit. „Fără credință este cu neputință să-I fim plăcuți lui Dumnezeu”. Astfel numele lor lipsesc din galeria marilor eroi ai credinței, de la Evrei 11.

Mediul ideal din Eden nu a putut împiedica pătrunderea păcatului. Nu într-un mediu ambiant adecvat se află răspunsul la problemele cu care este confruntat omul.

C. Cain și Abel (cap. 4)

4:1 Adam a cunoscut-o pe Eva, soția lui, în sensul că a avut relații sexuale cu ea. Când s-a născut **Cain**, ea a recunoscut că această naștere a fost posibilă doar cu ajutorul lui Dumnezeu. Punându-i numele **Cain** („achiziție”), Eva va fi crezut probabil că a dat naștere Seminței Promise.

4:2-6 Cuvintele: După un timp oarecare din versetul 3a presupun o creștere substanțială a populației lumii. Trebuie să fi existat un moment în care **Cain și Abel** să fi fost învățați că omul păcătos nu se poate apropia de Dumnezeu decât prin sângele unei jertfe înlocuitoare. Cain a respins această revelație și a adus o jertfă fără sânge, alcătuită din legume și fructe. Abel a crezut în revelația divină, aducând drept jertfă animale, demonstrându-și astfel credința și îndreptățirea înaintea lui Dumnezeu (Evrei 11:4). El a adus drept jertfă **întâiul născut din turmele lui**, spunând, în fapt, că **Domnul** merită tot ceea ce este mai bun. Jertfa lui Abel ne îndreaptă privirile spre jertfa înlocuitoare a Mielului lui Dumnezeu, care ridică păcatul lumii.

4:7 Fiindcă mânia invidioasă a lui Cain a fost, de fapt, o crimă în stare incipientă, Dumnezeu i-a vorbit, avertizându-l cu dragoste. Versetul 7 poate fi înțeles în câteva feluri:

1. **„Dacă faci bine** [pocăindu-te], vei putea ridica privirea din nou, eliberat de mânie și vinovăție. **Dacă nu faci bine** [continuând să-l urăști pe Abel], **păcatul** bate **la ușă**, gata să te distrugă. **Dorința lui** [a lui Abel] se va ține după tine [adică el va recunoaște întâietatea ta] și **tu-l vei conduce**” [adică dacă faci bine].

2. **„Dacă faci bine** (sau, cum spune Septuaginta: „Dacă jertfești corect”) nu vei fi oare acceptat?” Facerea binelui se referă la jertfă. Abel a făcut bine, ascunzându-se în spatele unei jertfe acceptabile. Cain a făcut rău, aducând o jertfă fără sânge și toată comportarea lui ulterioară n-a fost decât rezultatul legitim al acestei false închinări.⁸

3. Traducerea *Revised Standard Version* spune: „Dacă faci bine, nu vei fi oare acceptat? Iar dacă nu faci bine, păcatul se tupilează la ușă; el te dorește, dar tu trebuie să-l ții în frâu.”

4. F. W. Grant spune în a sa *Numerical Bible*: „Dacă nu faci bine, o jertfă de păcat se furișează sau te așteaptă la ușă.”⁹ Cu alte cuvinte, scăparea îi stătea la îndemână, dacă o dorea.

4:8-12 Atitudinea rea a lui Cain, de mânie invidioasă, a fost în curând transpusă în practică, prin uciderea **fratelui său**. Deși Abel este mort, el continuă să ne dea o mărturie despre faptul că viața de credință este cea care contează (Evrei 11:4). Când întrebarea plină de dragoste a Domnului a fost întâmpinată cu o ripostă obraznică, lipsită de pocăință, Domnul a rostit sentința de judecată asupra lui Cain: din acel moment avea să fie incapabil de a se întreține din roadele pământului, urmând să rățăcească, în schimb, prin pustiu ca **fugar**.

4:13-16 Văicăreala smiorcăită a lui Cain dezvăluie remușcare pentru consecințele păcatului, și nu pentru vinovăția lui. Dar chiar și atunci Domnul a liniștit teama fugarului că-și va pierde viața, punând un **semn protector asupra lui Cain** și un blestem asupra oricui l-ar fi omorât. **Cain a plecat din prezența Domnului** – cea mai tristă dintre toate plecările.

4:17-24 Cain s-a căsătorit cu sora lui sau cu altă rudă de sânge. După cum s-a

menționat, Geneza 4:3 presupune că între timp populația lumii a crescut, iar Geneza 5:4 afirmă concret că Adam a avut fii și fiice. Căsătoria între rude apropiate nu era interzisă atunci (după cum nu prezenta pericolul pe plan genetic).

Versetele 17-24 enumără urmașii lui Cain și apariția unei noi serii de obârșii: primul oraș, denumit **Enoh**; primul caz de poligamie; începutul creșterii organizate a animalelor; începutul muzicii și a prelucrării metalelor; primul cântec având ca temă violența și vărsarea de sânge. În cântec, **Lameh** explică **sotiilor sale** că a **ucis.... un tânăr** într-un gest de autoapărare, dar fiindcă nu fusese premeditat, cum fusese uciderea lui Abel de către Cain, Lameh avea să fie mult mai scutit de represalii.

4:25, 26 În acest punct, aducând o izbitoare ușurare, este introdusă spița evlavioasă a lui **Set**. Prin această spiță de descendenți avea să se nască, în cele din urmă, Mesia. Când s-a născut **Enos** (care înseamnă „fragil“ sau „muritor“), oamenii au început să folosească **numele DOMNULUI** (Iehova) cu referire la Dumnezeu sau poate că au început să **cheme numele lui Iehova** în cadrul unei închinări publice.

D. Set și descendenții lui (cap. 5)

Capitolul 5 a fost definit drept: „Dan-gătul clopotelor morții“ datorită des repetatei expresii „și apoi a murit“. Este consemnată spița lui Mesia de la Adam la Sem, fiul lui Noe (comparați cu Luca 3:36-38).

5:1-17 Adam a fost creat după **asemănarea lui Dumnezeu**. **Set** s-a născut după **chipul lui Adam**. Între timp, a avut loc Căderea și chipul lui Dumnezeu imprimat în om a fost degradat de păcat. Versetul 5 consemnează împlinirea **fizică** a ceea ce Dumnezeu spusese că se va întâmpla în 2:17; împlinirea **spirituală** a avut loc în ziua când Adam a păcătuit.

5:18-24 Enoh și Lameh care sunt menționați aici nu trebuie confundați cu cei din capitolul 4. **Enoh** din versetul 18 este al șaptelea de la Adam (Iuda 14), nu al treilea. Prin credință **Enoh a umblat cu**

Dumnezeu timp de trei sute de ani și viața lui a fost plăcută înaintea Domnului (Evrei 11:5). Se pare că nașterea fiului său a avut o influență sfințitoare și înobilatoare asupra vieții sale (v. 22a). Este bine să începi cum se cuvine, dar și mai bine este să rămâi statornic până la sfârșit. Cuvântul **umblare** implică o relație statornică și progresivă, și nu doar o cunoaștere efemeră. Umblarea **cu Dumnezeu** este o preocupare de o viață și nu numai o joacă de o oră. **Enoh** a fost strămutat la cer înainte de potop, exact așa cum biserica va fi răpită înainte de „necazul cel mare“ (1 Tes. 4:13-18; Apoc. 3:10).

5:25-32 Metusala a trăit mai mult decât oricare alt om de pe pământ (**nouă sute șazeci și nouă de ani**). Dacă, așa cum afirmă Williams, numele **Metusala** înseamnă „va fi trimis“¹⁰, aceasta ar putea fi o profeție, fiindcă potopul a venit în anul morții sale. Probabil că prezicerea lui Lameh, exprimată prin numele fiului său Noe, anticipa mângâierea care avea să vină în lume prin Fiul mai mare al lui Noe, Domnul Isus Cristos. Noe înseamnă „odihnă“. Cu trecerea anilor, viața omului s-a scurtat. Psalmul 90:10 prezintă ca normală vârsta de șaptezeci de ani.

E. Răspândirea păcatului și potopul universal (cap. 6-8)

6:1, 2 Există două interpretări principale ale versetului 2. Prima este aceea că **fiii lui Dumnezeu** au fost îngerii căzuți care și-au părăsit sfera cuvenită (Iuda 6), căsătorindu-se cu femei de pe pământ, o formă de perturbație sexuală care a fost extrem de detestabilă înaintea lui Dumnezeu. Cei care susțin acest punct de vedere subliniază că expresia „fiii lui Dumnezeu“ din Iov 1:6 și 2:1 înseamnă „îngerii care au avut acces înaintea lui Dumnezeu.“ De asemenea, „fiii lui Dumnezeu“ ca termen pentru îngerii este o expresie semitică standard. Pasajul din Iuda 6, 7 sugerează că îngerii care și-au părăsit starea de la început s-au făcut vinovați de un comportament sexual din cale afară de josnic. Observați cuvintele „ca Sodoma și Gomora“ de la

începutul versetului 7, imediat după descrierea îngerilor căzuți.

Principala obiecție adusă acestui punct de vedere este că îngerii nu se reproduc sexual, după câte știm. Matei 22:30 este folosit ca argument în sprijinul punctului de vedere conform căruia Isus ar fi declarat că îngerii nu se căsătoresc. Dar ceea ce spune versetul este că îngerii în *ceruri* nici nu se însoară, nici nu se mărită. Îngeri, îmbrăcați în chip uman, i s-au arătat lui Avraam (Gen. 18:1-5) și transpare din text că cei doi îngeri care s-au dus la Sodoma aveau un corp uman și erau capabili de a exprima emoții.

Cealaltă opinie este că **fiii lui Dumnezeu** ar fi fost descendenții evlavioși ai lui Set, iar **fiii oamenilor** erau urmașele liniei decăzute a lui Cain. Argumentul este următorul: contextul precedent se ocupă de descendenții lui Cain (cap. 4) și descendenții lui Set (cap. 5). Geneza 6:1-4 descrie căsătoriile dintre cele două linii de descendenți. Cuvântul *îngeri* nu este găsit în acest context. Versetele 3 și 5 vorbesc despre nelegiuirea *omului*. Dacă *îngerii* au fost cei care au păcătuțit, de ce a trebuit să fie distrusă *omenirea*? Oamenii evlavioși sunt numiți „fiii lui Dumnezeu”, deși nu în aceeași exprimare ebraică precum cea din Geneza 6:2 (vezi Deut. 14:1; Ps. 82:6; Os. 1:10; Mat. 5:9).

Și acest punct de vedere are câteva neajunsuri. De ce au fost toți *bărbații* spitei lui Set temători de Dumnezeu și evlavioși, în schimb, toate *femeile* spitei lui Cain au fost nelegiuite? De asemenea, nu avem nici un indiciu că spita lui Set a rămas evlavioasă. Dacă a rămas, atunci de ce a trebuit să fie distrusă, împreună cu ceilalți oameni? De ce a produs această unire între bărbați evlavioși și femei neevlavioase uriașii de care pomeneste Biblia?

6:3 Domnul a spus că **Duhul Lui** nu **Se va lupta pururea cu omul**, dar că va fi o amânare de **o sută douăzeci de ani** până la declanșarea judecății potopului. Dumnezeu are îndelungă răbdare, nedorind moartea păcătosului, dar există o limită. Petru ne spune că Cristos a predicat prin Noe, insuflat de Duhul Sfânt, oamenilor de

dinainte de potop (1 Pe. 3:18-20; 2 Pe. 2:5). Ei au respins însă mesajul, fiind acum „întemnițați”.

6:4,5 Referitor la uriași (ebr. *nephilim*, „cei căzuți”) Unger explică:

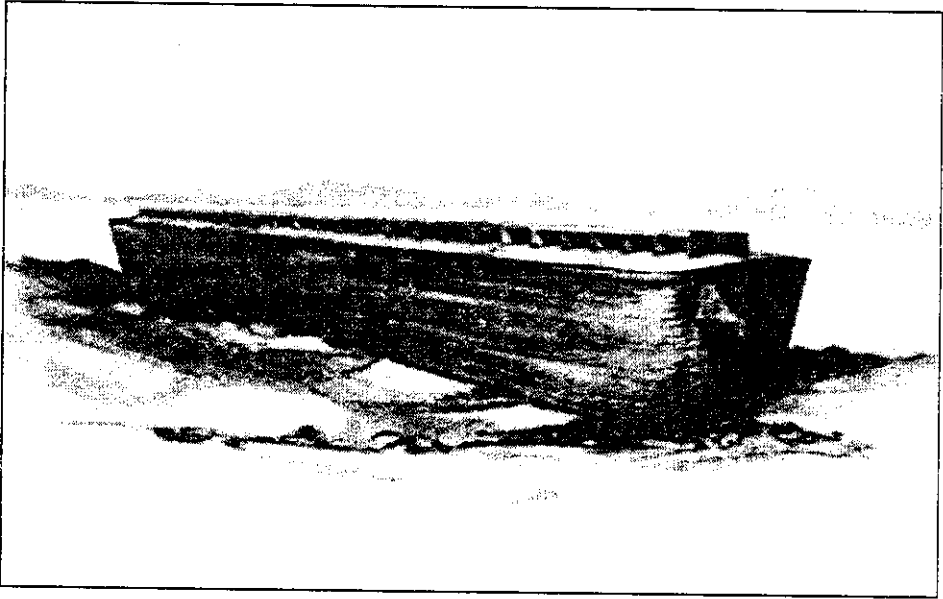
Mulți cred că nefilimii au fost semizeii uriași, vlăstarele nefirești rezultate în urma coabitării „fiicelor oamenilor” (femei muritoare) cu „fiii lui Dumnezeu” (îngeri). Această unire complet nefirească, violând flagrant ordinea procreării instituită de Dumnezeu, a fost o anomalie atât de revoltătoare încât a reclamat declanșarea unei judecăți la scară mondială, sub forma potopului.¹¹

6:6, 7 Faptul că Domnului I-a părut rău nu presupune că ar fi intervenit un gest arbitrar de răzgândire din partea Sa, chiar dacă așa i se pare omului. Mai curând, indică o atitudine diferită din partea lui Dumnezeu ca răspuns la schimbarea comportamentului omului. Fiindcă El este sfânt, El trebuie să ia atitudine împotriva păcatului.

6:8-22 **Noe a căpătat îndurare înaintea Domnului** și a fost prevenit să-și construiască o **arcă**. Dimensiunile ei sunt date în **coți** (1 cot = 46 cm). Astfel arca avea 137 de metri lungime, 29 de metri lățime și 14 metri înălțime. Avea trei punți. **Fereastra** din versetul 16 era literalmente „un spațiu de lumină”, probabil o deschizătură prin care să intre lumina și aerul, ce se întindea pe toată lungimea arcei.

Noe a fost salvat prin **har**, un act al suveranității divine. Răspunsul dat de Noe a fost acela de a face **tot ce-i poruncise Dumnezeu** (v. 22), un act de responsabilitate umană. Noe a construit arca pentru a-și salva familia, dar *Dumnezeu* a fost Cel care a închis și sigilat ușa. Suveranitatea divină și responsabilitatea umană nu se exclud reciproc, ci sunt complementare.

Noe (v. 9) și **Enoh** (5:22) sunt singurii oameni din Scriptură despre care se spune că au **umblat cu Dumnezeu**. Dacă Enoh este un simbol al bisericii răpite la cer, Noe simbolizează rămășița credincioasă a lui Israel păstrată în viață pe tot parcursul Marii Strâmtoări, pentru a trăi apoi pe

Arca lui Noe, reprezentată în funcție de informațiile furnizate de un explorator care pretinde că a văzut-o pe Muntele Ararat în 1908.

pământ în timpul Mileniului.

Versetul 18 menționează pentru prima oară un **legământ** în Biblie. Scofield enumeră opt legăminte: cel edenic (Gen. 2:16); cel adamic (Gen. 3:15); cel încheiat cu Noe (Gen. 9:16); cel avraamic (Gen. 12:2); cel mozaic (Ex. 19:5); cel palestinian (Deut. 30:3); cel davidic (2 Sam. 7:16) și Noul Legământ (Ev. 8:8). Acestea opt, la care se adaugă cel încheiat cu Solomon, vor fi tratate în eseu care urmează. E de prisos să menționăm că un subiect atât de complex cum este cel al legămintelor a fost interpretat diferit de diversele școli de teologie. Abordarea prezentată aici urmează linia premilenistă și dispensaționalistă.

LEGĂMINTELE MAJORE ALE SCRIPTURII

**Legământul edenic (Gen. 1:28-30;
2:16, 17)**

Legământul edenic i-a dat omului, în inocența lui, răspunderea de a se înmulți,

de a popula pământul și de a-l supune. I s-a dat autoritate peste întregul regn animal. El urma să cultive grădina și să se hrănească din toate roadele ei, cu excepția rodului pomului cunoștinței binelui și răului. Neascultarea de această poruncă din urmă avea să aducă moartea.

Legământul adamic (Gen. 3:14-19)

După căderea omului, Dumnezeu a blestemat șarpele și a prezis că va exista vrăjmășie între șarpe și femeie și între Satan și Cristos. Satan avea să-l rănească pe Cristos, dar Cristos avea să-l distrugă pe Satan. Femeia va simți durerile nașterii și va fi sub autoritatea soțului ei. Pământul a fost blestemat. Omul se va lupta cu spini și pălămidă în cultivarea lui. Munca lui va implica sudoare și trudă și în final el se va întoarce în țărână, din care fusese luat.

**Legământul cu Noe
(Gen. 8:20-9:27)**

Dumnezeu i-a promis lui Noe că nu va

mai blestema pământul și că nu-l va mai distruge integral printr-un alt potop. El a dat curcubeul ca un garant al acestei promisiuni. Dar legământul mai includea și stabilirea guvernării omenеști, inclusiv puterea de aplicare a pedepsei capitale. Dumnezeu a garantat regularitatea succesiunii anotimpurilor, a repetat îndemnul dat omului de a popula pământul și a reconfirmat stăpânirea acestuia peste creaturile inferioare. Omul putea adăuga acum carnea la meniul lui vegetarian de pâna atunci. În ceea ce-i privește pe descendenții lui Noe, Dumnezeu l-a blestemat pe fiul lui Ham, Canaan, să fie slujitorul lui Sem și Iafet. El i-a dat lui Sem un loc de cinste, care știm că implică și includerea în linia genealogică a lui Mesia. Iafet se va bucura de o mare expansiune și va locui în corturile lui Sem.

Legământul avraamic (Gen. 12:1-3; 13:14-17; 15:1-8; 17:1-8)

Legământul avraamic este necondiționat. Numai Dumnezeu, manifestându-Se ca „un cuptor aprins și o făclie aprinsă“, a trecut printre cele două bucăți ale animalului jertfit din Geneza 15:12-21. Acest lucru este foarte semnificativ. Când doi oameni făceau (ebr. „tăiau“) un legământ, ei *amândoi* treceau printre cele două bucăți ale animalului pentru a arăta că sunt de acord cu condițiile legământului. Dumnezeu nu i-a pus condiții lui Avraam; de aceea promisiunile enumerate mai jos se vor împlini (și s-au împlinit) indiferent cât de credincioși aveau să fie urmașii lui Avraam.

Aceia care nu văd nici un viitor pentru vechiul popor al lui Dumnezeu deseori încearcă să prezinte acest legământ ca fiind condiționat, cel puțin în ceea ce privește pământul. Apoi acaparează toate binecuvântările în folosul bisericii, lăsând Israelul cu puțin sau cu nimic.

Legământul include următoarele promisiuni făcute lui Avraam și urmașilor lui: o națiune mare (Israel); binecuvântări per-

sonale pentru Avraam; un renume; o sursă de binecuvântare pentru alții (12:2); favoruri divine pentru prieteni și blestem pentru dușmani; binecuvântări pentru toate națiunile – împlinite în Cristos – (12:3); stăpânirea veșnică a pământului cunoscut sub numele de Canaan și mai târziu ca Israel și Palestina (13:4, 15,17); mulți urmași, naturali și spirituali (13:16; 15:5); paternitatea multor națiuni și regi – prin Ișmael și Isaac – (17:4,6); o relație specială cu Dumnezeu (17:7b).

Legământul mozaic (Exod 19:5; 20:1-31:18)

În sensul cel mai larg, Legământul Mozaic include cele Zece Porunci, descriind îndatoririle față de Dumnezeu și față de aproapele fiecăruia (Ex. 20:1-26); numeroase reguli în ceea ce privește viața socială a Israelului (Ex. 21:1 – 24:11); și porunci detaliate care privesc viața religioasă (Ex. 24:12-31:18). Acest legământ a fost dat Israelului, și nu neamurilor. Era un legământ condiționat, cerând ascultarea omului și de aceea „firea pământească îl făcea fără putere“ (Ro. 8:3a). Decalogul n-a avut niciodată intenția să ofere mântuire, ci mai curând să condamne păcatul și eșecul. Nouă din cele zece porunci se repetă în Noul Testament (cu excepția Sabatului), nu ca lege însoțită de pedeapsă, în cazul nerespectării ei, ci ca un comportament potrivit pentru cei salvați prin har. Creștinul este sub har, nu sub lege, dar este legat de Dumnezeu prin dragoste, motivația supremă.

Legământul palestinian (Deut. 30:1-9)

Acest legământ este în legătură cu ocuparea pământului pe care Dumnezeu l-a promis lui Avraam „de la râul Egiptului (izvorul Egiptului, nu Nilul) până la marea râu,“ fluviul Eufurat“ (Gen. 15:18). Totuși, Israelul n-a ocupat niciodată acest teritoriu. În timpul lui Solomon, țările din partea de est au plătit tribut (1 Regi 4:21,24), dar

aceasta nu poate fi considerată ca poseiune sau ca teritoriu ocupat.

Legământul palestinian prevede împărțirea poporului printre neamuri, datorită neascultării, întoarcerea lui la Domnul, a Doua Venire a Domnului, întoarcerea poporului în patrie, prosperitatea israeliților în țară, schimbarea inimii lor (de a-L iubi și asculta pe Domnul) și pedepsirea dușmanilor lor.

Legământul davidic (2 Sam. 7:5-19)

Dumnezeu i-a promis lui David nu doar faptul că împărăția sa va dăinui pe veci, ci și faptul că tronul împărăției va fi ocupat în permanență de un descendent din cadrul spiței sale. A fost un legământ necondiționat, independent de ascultarea sau sfințenia lui David. Cristos este moștenitor legal al tronului lui David prin Solomon, după cum reiese din genealogia lui Iosif (Mat. 1).

Isus este un descendent al spiței lui David prin Natan, după cum se vede și din genealogia Mariei (Luca 3). Fiindcă trăiește în veci, împărăția Lui este nepieritoare. Domnia Lui de o mie de ani pe pământ se va prelungi în eternitate.

Legământul solomonic (2 Sam. 7:12-15; 1 Regi 8:4, 5; 2 Cro. 7:11-22)

Legământul cu Solomon a fost necondiționat în ceea ce privește împărăția veșnică, dar condiționat în ceea ce-i privește pe descendenții lui Solomon care vor urca pe tron (1 Regi 8:4,5; 2 Cron. 7:17,18). Unul din descendenții lui Solomon, Conia (numit și Ieconia), a fost împiedicat să aibă urmași fizici pe tronul lui David (Ier. 22:30). Isus nu este un descendent al lui Solomon, după cum s-a arătat mai sus. Altfel, El ar cădea sub blestemul lui Conia (Ieconia).

Noul Legământ (Ier. 31:31-34; Ev. 8:7-12; Luca 2:20)

Noul Legământ este în mod clar încheiat cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda (Ier. 31:31). El era încă în viitor când și-a scris Ieremia profeția (Ier. 31:31a). Nu a fost un legământ condiționat, ca cel mozaic, pe care Israelul l-a călcat (Ier. 31:32). În el

Dumnezeu promite (observați repetiția cuvintelor: „Eu voi“): regenerarea Israelului (Ez. 36:25); sălășluirea Duhului Sfânt în oameni (Ez. 36:27); o inimă dispusă să facă voia lui Dumnezeu (Ier. 31:33a); o relație unică între Dumnezeu și poporul Lui (Ier. 31:33b; cunoaștere universală a Domnului în Israel (Ier. 31:34 a); păcatele vor fi și iertate, și uitate (Ier. 31:35-37); iar națiunea va dăinui în veci (Ier. 31:35-37).

Israelul ca națiune n-a primit încă beneficiile Noului Legământ, dar le va primi la a Doua Venire a Domnului. Între timp, adevărații credincioși se vor împărțasi din unele binecuvântări ale legământului. Faptul că biserica este legată de Noul Legământ se vede din „Cina Domnului“, unde paharul reprezintă legământul și sângele cu care a fost ratificat (Luca 22:20; 1 Cor. 11:25). De asemenea Pavel se numește pe sine și pe ceilalți apostoli slujitori ai Noului Legământ (2 Cor. 3:6).‡

O pereche din fiecare ființă vie trebuia adusă în arcă, cât și hrana necesară. Criticii argumentează că arca nu era suficient de mare pentru a găzdui toate speciile de animale și hrana suficientă pentru a rezista un an și șaptesprezece zile. Dar se poate ca arca să fi conținut numai speciile de bază ale animalelor și păsărilor, multe varietăți rezultând de atunci încocoare. Arca era mai mult decât încăpătoare pentru acestea.

7:1 Cuvântul „**intră**“ apare pentru prima dată în versetul 1 – o invitație frumoasă, demnă de Evangheliie: „**Intră în arca siguranței**“.

7:2-18 Nu este dat nici un motiv pentru care Noe a primit porunca să **ia șapte** perechi de animale **curate** în arcă și doar o pereche de **animale necurate**. Probabil că erau pentru mâncare și ca o anticipare a faptului că va fi nevoie de animale curate pentru jertfe (vezi 8:20). Arca a fost umplută timp de **șapte zile** înainte ca **ploaia** să fi început și rezervele subterane de apă să se fi revărsat. Torentul a continuat timp de **patruzeci de zile și patruzeci de nopți**; **patruzeci** este numărul punerii la încercare în Biblie.

7:19-24 A fost acesta un potop local, cum afirmă unii? Să considerăm următoarele: „**Toți munții înalți, care sunt sub**

cerul întreg, au fost acoperiți" (v. 19). De ce ar fi trebuit Dumnezeu să-i spună lui Noe să construiască o arcă echivalentă cu un teren și jumătate de fotbal în lungime și 800 de vagoane în volum pentru a scăpa de un simplu potop local? Ar fi putut cu ușurință să le spună celor opt oameni să meargă într-un loc sigur. Tradiții despre potopul universal au parvenit din toate colțurile lumii. Munții din masivul Ararat se înalță până la 5160 de metri. Potopul a fost cu **sapte metri** mai înalt decât munții (v. 20). Prin ce fel de miracol a fost ținută această apă într-o zonă locală? În Geneza 9:15 Dumnezeu a promis că apa nu va mai deveni un potop care să distrugă **toate** viețuitoarele. Au fost multe inundații locale de atunci, dar niciodată un potop universal. Dacă potopul a fost local, atunci promisiunea lui Dumnezeu a fost încălcată – o concluzie imposibilă. Petru folosește distrugerea provocată de potop ca simbol al unei distrugerii viitoare a pământului prin foc (2 Pe. 3:6).

Arca este o imagine a lui Cristos. Apele înfățișează judecata lui Dumnezeu. Domnul Isus S-a dus sub apele mănii divine la Calvar. Aceia care sunt în Cristos sunt mântuiți. Cei ce de afară sunt condamnați (vezi Pe. 3:21).

8:1-19 Cronologia Potopului este următoarea:

1) 7 zile – de când a intrat Noe în arcă până când a început Potopul (7:10).

2) 40 de zile și nopți – durata ploii (7:12).

3) 150 de zile – de când a început ploaia până când **au scăzut apele** (8:3) și **arca a rămas** pe muntele Ararat (comparați 7:11 cu 8:4).

4) 224 de zile – de la începutul Potopului până când au reapărut crestele munților (comparați 7:11 cu 8:5).

5) 40 de zile – din momentul în care au fost văzute crestele munților până când Noe **a trimis corbul afară** (8:7).

6) 7 zile – de la trimiterea corbului până la prima trimitere a porumbelului (8:6-10; v.10, „**încă alte șapte zile**“).

7) Încă 7 zile – până când **porumbelul** a fost trimis mai departe a doua oară (8:10).

8) Încă 7 zile – până la ultima trimitere mai departe a porumbelului.

9) 314 zile – de la începutul Potopului până când **Noe a dat la o parte acoperișul arcei** (comparați 7:11 și 8:13).

10) 371 de zile – de la începutul Potopului până când **pământul s-a uscat** (comparați 7:11 cu 8:14).

De data aceasta Noe a primit porunca să **iasă afară din arcă** (v. 16).

Corbul necurat (v. 7) și **porumbelul** curat (v. 8) sunt ilustrații potrivite pentru natura veche și natura cea nouă a credinciosului. Vechii naturi îi place să se hrănească cu gunoarie și putregaiuri, în timp ce natura cea nouă nu-și găsește satisfacția într-o scenă a morții și judecății. Nu-și găsește liniștea până nu-și așează picioarele pe pământul învierii.

8:20-22 Noe a răpsuns harului salvator al lui Dumnezeu construind **un altar**. Aceia dintre noi care am fost salvați de mânia viitoare trebuie să-I aducem lui Dumnezeu închinarea noastră din inimă. Ea este la fel de acceptată și plăcută Domnului cum era pe vremea lui Noe. **Domnul** a făcut un legământ prin care a promis că **nu va mai blestema niciodată pământul** sau nu va mai **distruge orice** vietate, **așa cum făcuse**; de asemenea, El va asigura succesiunea regulată a anotimpurilor atâta vreme cât va dăinui **pământul**.

În 6:5 și aici în versetul 21, Dumnezeu vorbește de răul intens din inima omului. În primul exemplu *nu* s-au adus jertfe și a urmat judecata. Aici (v. 21) *este* o jertfă; și Dumnezeu acționează cu îndurare.

F. Noe după Potop (cap. 9)

9:1-7 Versetul 3 sugerează că după Potop oamenilor li s-a permis să mănânce carne pentru prima oară. Dar li s-a interzis să consume **sânge**, deoarece **sângele este viața trupului** și viața aparține Domnului.

Instituția pedepsei capitale presupune stabilirea unei autorități guvernamentale. Ar rezulta o stare de haos dacă oricine, cum i-ar trece prin cap, ar răzbuna comiterea unei crime de omucidere. Numai guvernele de drept pot face acest lucru. NT continuă această tradiție când

spune despre guverne că „nu degeaba poartă el sabia” (Ro. 13:4)

9:8-17 Curcubeul a fost dat ca un semn că Domnul nu va mai distruge niciodată pământul printr-un potop.

9:18-23 În ciuda harului lui Dumnezeu pentru Noe, el a păcătuit **imbătându-se** și apoi rămânând gol **în cortul său**. Când l-a văzut **Ham** și le-a povestit **fraților săi**, ei au acoperit rușinea tatălui lor, fără să se uite la trupul lui dezgolit.

9:24,25 Când s-a **trezit**, Noe l-a blestemat pe **Canaan**. Întrebarea care se ridică este: „De ce l-a blestemat el pe **Canaan**, în loc de **Ham**?” O explicație posibilă ar fi că tendința răului care se manifesta în Ham, a fost și mai pronunțată în Canaan. Blestemul era deci, o profeție a conduitei sale imorale și a pedepsei cuvenite. O altă explicație este aceea că însuși Canaan a comis vreun act vulgar asupra bunicului său, iar Noe a aflat mai târziu despre el. **Noe a știut ce i-a făcut fiul său mai tânăr**. Probabil că versetul 24 se referă la Canaan ca fiind *nepotul cel mai tânăr* al lui Noe, și nu la Ham ca fiind *fiul mai tânăr* al său. În Biblie, „fiu” deseori înseamnă „nepot” sau alt descendent. În acest caz, **Canaan** n-a fost blestemat pentru păcatul tatălui său, ci pentru propriul său păcat. Totuși mai există posibilitatea ca Dumnezeu în mila Lui să-i fi permis lui Noe să blesteme doar o mică parte din descendenții lui Ham și nu o posibilă treime din omenire.

9:26-29 Canaan a fost blestemat să-i slujească pe **Sem** și pe **Iafet**. Servitutea canaanitilor față de israeliți poate fi văzută în Iosua 9:23 și Judecători 1:28. Acest pasaj a fost folosit pentru a justifica sclavia negrilor față de albi, dar nu există nici un sprijin pentru acest punct de vedere. Canaan a fost strămoșul canaanitilor, care trăiau pe Pământul Sfânt înainte ca poporul Israel să sosească. Nu este nici o dovadă că erau oameni negri. **Sem** și **Iafet** au fost binecuvântați cu stăpânire. Versetul 27 poate sugera împărțirea binecuvântărilor spirituale de către Iafet cu descendenții lui Sem, israeliții.

Există o dispută referitoare la întrebarea care dintre Sem și Iafet este cel mai mare

fiu al lui Noc. Capitolul 10:21 poate fi citit ca „Sem fratele lui Iafet, cel mai mare sau Sem fratele cel mare al lui Iafet” (NKJV marg.). A doua este varianta preferată. Sem apare pe locul întâi în genealogiile de la Gen. 5:32 și 1 Cro. 1:4.

G. Tabelul națiunilor (Cap. 10)

10:1-32 Sem, Ham și Iafet au devenit părinții sau strămoșii națiunilor.

Sem: Popoarele semitice -- evreii, arabii, asirienii, arameii, fenicienii.

Ham: Popoarele hamitice – etiopienii, egiptenii, canaanii, filistenii, babilonienii și poate toate popoarele africane și orientale, deși mulți cercetători îi consideră pe asiatici ca provenind din Iafet.

Iafet: Popoarele iafetice – mezii, grecii, ciprioții etc. Probabil și popoarele cauziene ale Europei și nordului Asiei. Mulți cercetători îi includ aici și pe orientali.

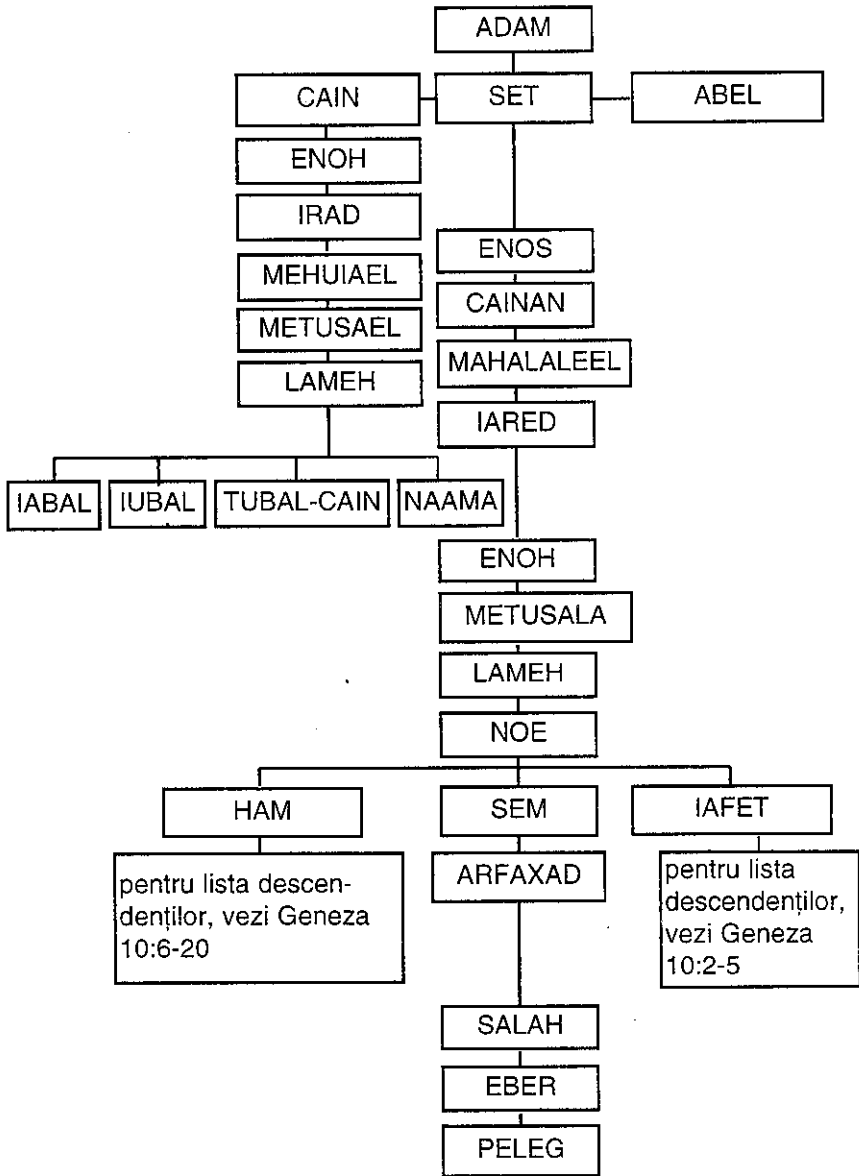
În acest capitol, ordinea este următoarea: **fiii lui Iafet** (v. 2-5), **fiii lui Ham** (v. 6-20) și **fiii lui Sem** (v. 21-31). Duhul lui Dumnezeu Se va concentra însă asupra lui Sem și a urmașilor lui pe tot parcursul VT. Diferitele limbi din versetul 5 probabil că se referă la perioada de după Turnul Babel (11:1-9).

Observați în acest capitol trei referințe care vorbesc despre împărțirea popoarelor. Versetul 5 descrie împărțirea triburilor iafeticilor pe diferitele teritorii. Versetului 25 ne spune că împărțirea pământului (la Babel) a avut loc în zilele lui **Peleg**. Versetul 32 servește ca introducere despre Turnul Babel din capitolul 11, când **familii** ale fiilor lui Noe au fost împărțite în diferite **națiuni** vorbind diferite limbi.

Nimrod (10:8-10) înseamnă *rebel*. El apare ca primul stăpânitor „**puternic pe pământ**” după potop (v. 8) și primul care a întemeiat un **regat** (v. 10). El a construit **Babel** (Babilonul) în semn de răzvrătire împotriva Domnului și de asemenea **Ninive** din **Asiria** (vezi v.11), un alt dușman inveterat al poporului lui Dumnezeu.

După cum am mai menționat, versetul 21 îl consideră pe **Sem** ca **fratele mai mare al lui Iafet**.

Sunt imposibil de identificat cu certitudine locurile unde s-au așezat diversele

Descendenții lui Adam

popoare, dar următoarea enumerare se va dovedi utilă în studiile ulterioare.

Tarsis (v. 4) – Spania

Kitim (v. 4) – Cipru

Kuș (v. 6) – Etiopia

Mizraim (v. 6) – Egipt

Put (v. 6) – Libia

Canaan (v. 6) – Palestina

Așur (v.11, KJV) – Asiria

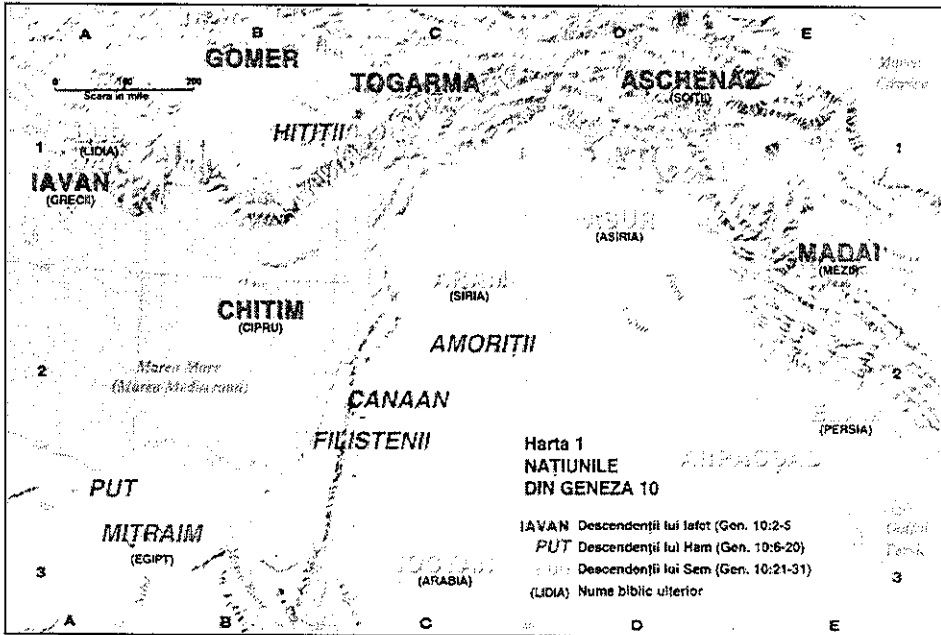
Elam (v. 22) – Persia

Aram (v. 22) – Siria și Mesopotamia

H. Turnul Babel (cap. 11)

11:1-4 În capitolul 10, care, *cronologic*

Națiunile din Geneza 10

vine *după* capitolul 11, omenirea era împărțită după limbi (v. 5, 20, 31). Acum aflăm cauzele acestei împărțiri. În loc să se împrăștie pe pământ, după cum fusese intenția lui Dumnezeu, oamenii și-au construit o cetate și un turn în **Sinear** (Babilon). Ei și-au spus unul altuia „Veniți să ne construim o cetate și un turn al cărui vârf să se înalțe până la cer; să ne facem un nume, ca să nu fim împrăștiați pe toată fața pământului“. Deci a fost o politică plină de trufie (**să-și facă un nume**) și de sfidare (să evite **împrăștierea**). Pentru noi **turnul** poate de asemenea să ilustreze efortul neîncetat al omului decăzut de a ajunge în cer prin propriile sale fapte, în loc de a primi mântuirea ca un dar gratuit al harului.

11:5-9 **Domnul** i-a judecat pe oameni, încurcându-le **limbile**. Aceasta a fost originea diferitelor limbi pe care le avem astăzi în lume. Rusaliile (Fapte 2:1-11) au fost reversul Turnului Babel în sensul că fiecare om a auzit minunatele lucrări ale lui Dumnezeu în propria limbă. Babel înseamnă *confuzie*, rezultatul inevitabil al

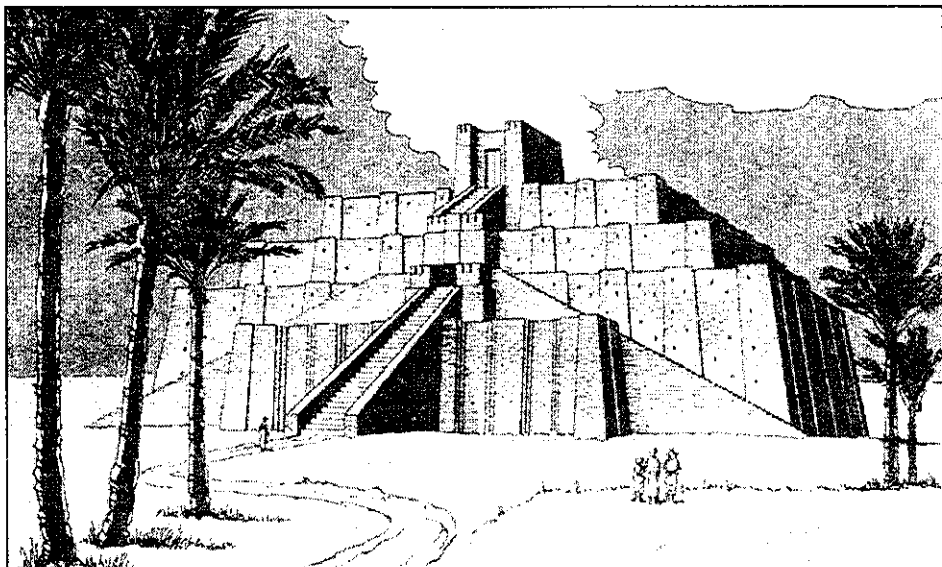
oricărei asocieri care-L lasă pe Dumnezeu afară sau nu este conformă Lui.

11:10-25 Aceste versete urmăresc linia descendenților lui **Sem** până la **Avram**. Astfel, consemnarea istorică se rezumă, trecând de la omenirea la una din ramurile acesteia (o seminție) și apoi la un singur om (**Avram**), care devine părintele națiunii ebraice. Restul VT este în mare parte istoria acestei națiuni.

11:26-32 **Avram** a fost un mare om al credinței și unul dintre cei mai importanți oameni ai istoriei. Este venerat de trei religii mondiale: iudaismul, creștinismul și islamul. El este menționat în șaisprezece cărți ale VT și unsprezece cărți ale NT. Numele lui înseamnă „tată slăvit“ sau, în forma sa modificată: Avraam „tatăl unei mulțimi“.

Există o problemă de ordin matematic în acest pasaj. Derek Kidner explică:

Vârsta lui Terah la moartea sa prezintă o dificultate, fiindcă îl face pe fiul lui cel mai mare de 135 de ani (26), în timp ce Avram avea doar 75 (12:4, cu Fapte 7:4). O soluție este să pre-

Turnul Babel a fost construit, probabil, în stilul ziguratelor clădite de babilonieni ca locașuri de închinăciune la zeul lor Marduc.

supunem că Avram a fost fiul cel mai mic, născut cu șazecei de ani după cel mai mare, dar trecut în capul listei la 11:26, 27 datorită importanței lui (cum a fost trecut și Efraim înaintea lui Manase). O altă soluție este să urmărim textul samaritean, care-i dă lui Terah 145 ani la moarte. Această variantă pare mai potrivită, măcar și numai pentru că Avram n-ar fi putut să exclame în 17:17 că are 100 de ani dacă propriul tată l-ar fi avut la 130 de ani.¹²

Ur din Caldeea (v. 31), din Mesopotamia, era un centru al idolatriei păgâne. Tera și familia lui au călătorit spre nord-vest către **Haran**, în drum spre **Tara Canaan**.

II. PATRIARHII ISRAELULUI

(cap. 12–50)

A. Avraam (12:1–25:18)

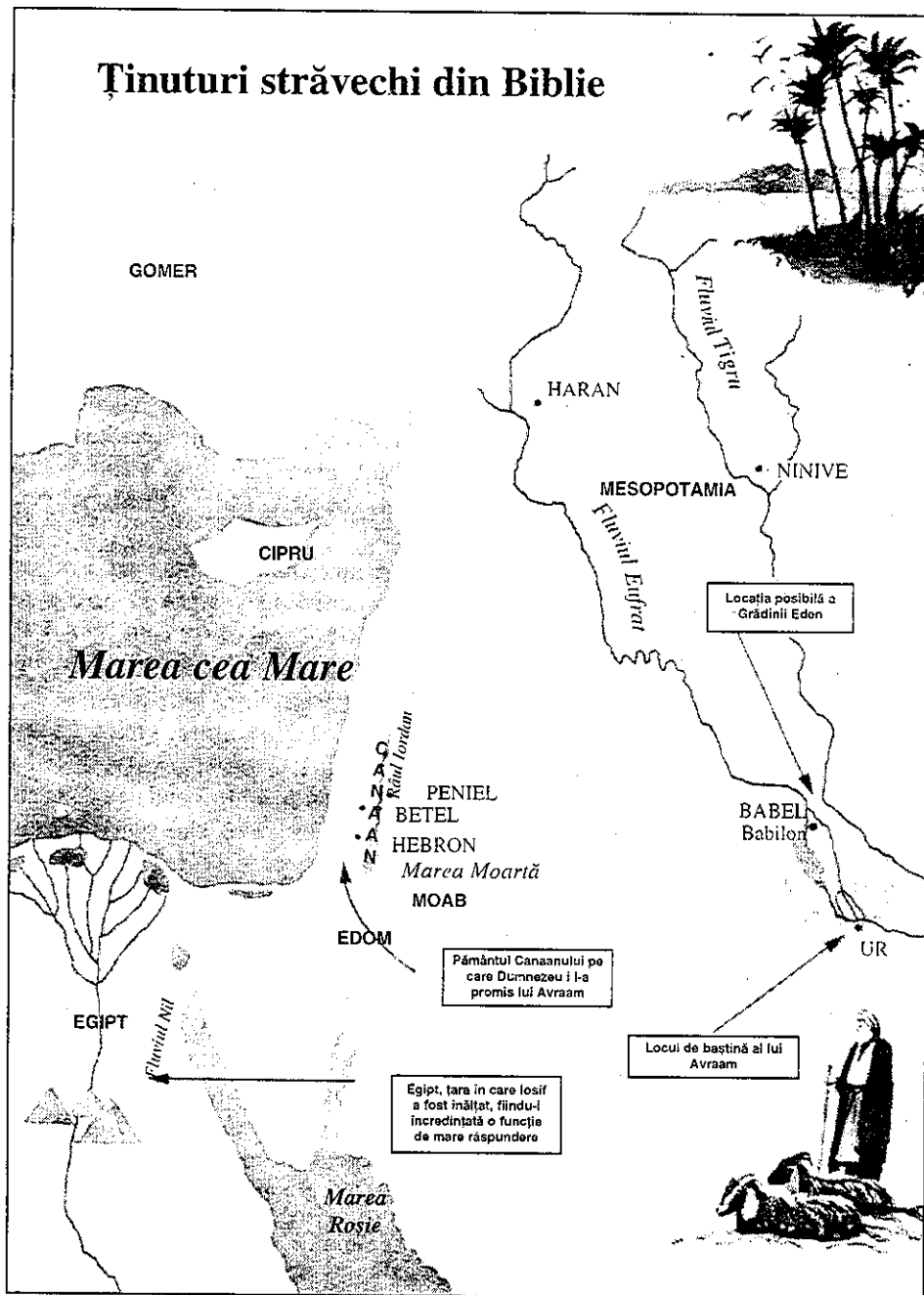
1. Chemarea lui Avraam (12:1-9)

12:1-3 Domnul îl chemase pe Avram când acesta era încă în Ur (comparați v. 1 cu Fapte 7:1, 2). Avram a fost chemat să-și părăsească **tara, familia și casa tatălui său** și să înceapă o viață de peregrinare (Ev. 11:9). Dumnezeu a făcut cu el un

legământ minunat, care includea următoarele promisiuni semnificative: **o țară**, adică **Tara Canaan**; **o mare națiune** – anume poporul evreu; prosperitate materială și spirituală pentru Avram și sămânța lui; un **nume mare** pentru Avram și urmașii lui; ei vor fi un izvor de **binecuvântări** pentru alții; prietenii Israelului vor fi blestemați; **toate familiile pământului** vor fi **binecuvântate prin Avram**, îndreptând astfel privirile spre Domnul Isus Cristos, care avea să fie un urmaș al lui Avram. Acest legământ a fost reînnoit și extins în 13:14-17; 15:4-6; 17:10-14 și 22:15-18.

12:4-9 După trecerea așa-numiților „anii iroșiți în Haran”, adică ani fără progrese, Avram s-a mutat în Canaan cu **soția lui, Sarai**, cu nepotul lui, **Lot**, cu alte rude și cu **bunurile** lor. Ei au ajuns mai întâi la **Sihem**, unde Avram a construit un **altar Domnului**. Prezența **canaanitilor** ostili nu a fost un obstacol pentru un om care umbla prin credință. Avram s-a mutat apoi între **Betel** (*casa lui Dumnezeu*) și **Ai**. Credincios în toate lucrurile, el nu numai că și-a **înălțat un cort** în care să locuiască,

Ținuturi străvechi din Biblie

Ținuturi străvechi din Biblie

ci a construit și **un altar Domnului**. Acest lucru spune mult despre prioritățile acestui om al lui Dumnezeu. Versetul 9 îl găsește

pe **Avram** pornind **către sud** (Neghev).

2. Drumul în Egipt și înapoi (12:10-13:4)

12:10-20 Credința lui Avram a avut însă și scăpări. În timpul unei **foamete devastatoare**, Avram a plecat din țara dată de Dumnezeu, fugind **în Egipt** – simbolul lumii. Această decizie i-a adus necazuri. El a început să fie obsedat de teama că Faraon l-ar putea ucide din dorința de a pune mâna pe **frumoasa** lui soție, Sarai, ca s-o adauge la haremul său. Și astfel Avram a convins-o pe Sarai să mintă, spunând că este **sora** lui. De fapt, îi *era pe jumătate* soră (20:12), dar afirmația a fost totuși o minciună, deoarece a avut scopul de a induce în eroare. Șiretlicul i-a prins bine lui Avram (el a fost răsplătit regește), dar s-a dovedit păgubitor pentru Sarai (fiindcă ea a trebuit să intre în haremul lui Faraon). Și desigur a fost păgubitor pentru Faraon (el și casa lui au suferit **molime**). Acesta s-a comportat mai drept decât Avram, când a aflat despre înșelăciune. După ce l-a admonestat pe Avram, l-a trimis înapoi în Canaan.

Acest incident ne atrage atenția că în războiul spiritual nu putem lupta cu arme firești, întrucât scopul nu scuză mijloacele. Nu putem păcătui, sperând apoi că vom scăpa.

Dumnezeu nu l-a părăsit pe Avram, dar a îngăduit ca păcatul să-și desfășoare consecințele dezastruoase. Avram a fost umilit public de către Faraon și a fost deportat, în stare de dizgrație.

Cuvântul „Faraon” nu era un nume propriu, ci un titlu, cum ar fi „rege” sau „împărat” etc.

13:1-4 La baza întoarcerii lui Avram la Betel... din Egipt a stat revenirea sa la părtășia cu Dumnezeu. „Înapoi la Betel” este chemarea tuturor celor care s-au rătăcit, îndepărtându-se de Domnul.

3. *Experiențele cu Lot și Melhisedec* (13:5–14:24)

13:5-13 Păstorii lui Lot și Avram s-au certat pentru locurile de pășunat pentru **turmelor** lor. Dând dovadă de respect, bunătate și altruism, Avram îi oferă lui Lot prilejul să-și aleagă din **tot pământul** partea care o dorea. Din modestie, el îi stăma pe alții mai mult decât pe sine (Filipeni 2:3). Lot a ales pășunile bogate din Valea Iordanului, care se învecinau cu cetățile păcatului, **Sodoma și Gomora**. Deși era un

credincios adevărat (2 Pe. 2:7, 8), Lot a trăit lângă hotarul lumesc. După cum a spus cineva: „a căpătat iarbă pentru vite, în timp ce Avram a căpătat har pentru copiii lui” (v. 15, 16).

Faptul că **locuitorii Sodomei erau deosebit de păcătoși și răi înaintea Domnului** nu l-a împiedicat pe Lot să-și aleagă acele pământuri. Observați pașii pe care i-a făcut în afundarea sa în lumesc: El (respectiv oamenii lui) a experimentat **pofta** (v. 7); **a văzut** (v. 10), **a ales** (v. 11); **și-a întins corturile** până departe (v. 12); locuia departe de locul preotului lui Dumnezeu (14:12); stătea la porți, locul puterii politice (19:1). A devenit o persoană oficială în Sodoma.

13:14-18 Avram a renunțat la cele mai bune pășuni, dar Dumnezeu i-a dăruit toată **țara Canaanului** – lui și **urmasilor săi pentru totdeauna**. În plus, Domnul i-a promis urmași nenumărați. După ce s-a așezat **în Hebron, Avram... a înălțat** al treilea altar... **Domnului** – întotdeauna un altar pentru Domnul, dar niciodată *o casă* pentru sine!

Observați că Dumnezeu l-a instruit pe Avram să umble prin toată țara și să-și vadă posesiunile. La fel și noi trebuie să ne însușim promisiunile lui Dumnezeu prin credință.

14:1-12 Cu treisprezece ani înainte de a se fi întâmplat evenimentele principale din acest capitol, **Chedorlaomer, regele Elamului** (Persiei) a învins diverși regi din câmpiile limitrofe ale **Mării Moarte (Sărate)**. În al **treisprezecelea an**, cei cinci regi captivi **s-au răsculat** împotriva lui Chedorlaomer. Deci, el s-a aliat cu alți trei regi din regiunea Babilonului, s-a deplasat în sud de-a lungul părții de est a Mării Moarte, apoi spre nord, prin partea de vest către **Sodoma, Gomora** și celelalte cetăți din câmpie. Bătălia a avut loc în **Valea Sidim**, care **era plină de puturi de smoală**. Invadatorii i-au învins pe rebeli, înaintând apoi spre nord cu prada de război și cu prizonierii – printre care se afla și Lot, nepotul decăzut al lui Avram.

14:13-16 Când Avram a primit știrea, a adunat o mică armată de **trei sute optsprezece oameni instruiți** și i-a urmărit pe învingători până spre Dan, în nord. În final

tată, fără mamă, fără genealogie, fără un început al zilelor sale sau sfârșit al vieții“, aceasta trebuie înțeles *doar în legătură cu preoția lui*. Cei mai mulți preoți au moștenit preoția și au slujit un timp limitat. Dar preoția lui Melhisedec a fost unică prin aceea că, după câte știm, nu i s-a transmis de la părinți și nu a avut un început sau un sfârșit. Preoția lui Cristos este „după rânduiala lui Melhisedec“ (Ps. 110:4, Ev. 7:17).

14:19, 20 Melhisedec l-a binecuvântat pe Avram și Avram la rândul lui **i-a dat** acestui preot al lui Dumnezeu **o zeciuială din tot** ce capturase. În Evrei 7 aflăm că aceste acțiuni au avut o adâncă semnificație spirituală. Fiindcă Avram a fost strămoșul lui Aaron, el este considerat reprezentant al preoției aaronice. Faptul că Melhisedec **l-a binecuvântat** pe Avram înseamnă că preoția lui Melhisedec este mai mare decât a lui Aaron, fiindcă cel ce binecuvântează este superior celui binecuvântat. Faptul că Avram a plătit zeciuială lui Melhisedec este perceput ca o ilustrare a preoției aaronice care recunoaște superioritatea preoției lui Melhisedec, fiindcă cel mai mic plătește zeciuială celui mai mare.

14:21-24 Regele Sodomei a spus: „**Dă-mi mie oamenii și ține** bogățiile pentru tine“. Deci Satan încă ne ispitește să ne investim resursele în jucării de țărână, în timp ce oamenii din jurul nostru pier. Avram a răspuns că nu va lua nimic, **nici măcar un capăt de ață sau o curea de încălțăminte**.

4. Moștenitorul promis al lui Avram (cap.15)

15:1 Versetul 1 este legat îndeaproape de ultima parte a capitolului 14. Fiindcă patriarhul a refuzat răsplata regelui Sodomei, Iehova i-a spus: „**Avram, nu te teme; Eu sunt scutul tău și răsplata ta cea foarte mare**“, oferindu-i astfel lui Avram protecție și o fabuloasă avere.

15:2-6 Neavând copii, Avram s-a temut că slujitorul său, **Eliezer din Damasc**, îi va fi urmaș, fiindcă așa era legea pe vremea aceea. Dar Dumnezeu i-a promis un fiu și **urmași numeroși ca stelele** de pe cer. Omenește vorbind, lucrul acesta era im-

posibil, fiindcă Sarai trecuse de vremea când putea naște copii. Dar Avraam a crezut în promisiunea lui Dumnezeu și Dumnezeu l-a declarat neprihănit. Adevărul justificării prin credință enunțat aici se repetă în Romani 4:3, Galateni 3:6 și Iacov 2:23. În Geneza 13:16 Dumnezeu îi promisese urmași numeroși ca pulberea pământului iar aici, la 15:5, ca stelele. *Pulberea* ilustrează posteritatea naturală a lui Avram – cei care sunt evrei din naștere. *Stelele* îi simbolizează pe urmașii spirituali – aceia care sunt îndreptățiți prin credință (vezi Gal. 3:7).

15:7-21 Pentru a confirma promisiunea unei semințe (v. 1-6) și a unui pământ (v. 7, 8, 18-21), Dumnezeu a dat expresie vie unui simbolism straniu și semnificativ (v. 9-21), cum arată David Baron:

În conformitate cu maniera străveche specifică Orientului de a încheia un legământ, ambele părți contractante treceau printre cele două jumătăți despicate ale animalului sacrificat, atestând astfel simbolic că au jurat pe viață că își vor împlini angajamentul luat (vezi Ier. 34:18,19). Acum în Geneza 15, Dumnezeu singur, a cărui prezență s-a manifestat prin cuptorul fumegând și candela de foc, a trecut prin mijlocul bucăților animalelor înjunghiate, în timp ce Avram a fost pur și simplu un spectator al acestei minunate manifestări a harului fără plată al lui Dumnezeu.¹³

Aceasta înseamnă că a fost un **legământ necondiționat**, a cărui împlinire depindea numai de Dumnezeu.

Conform altei opinii pe marginea pasajului de față, **bucățile** animalului jertfit reprezintă națiunea Israel. **Vulturii** simbolizează neamurile. **Pământul care nu le aparținea** este, bineînțeles, Egiptul. Israel avea să fie eliberat din sclavia egipteană, urmând să revină în Canaan **la a patra generație**. **Cuptorul fumegând și torța înflăcărată** descriu destinul național al Israelului – de a suferi în exil și de a aduce mărturie.

Izbăvirea Israelului avea să se producă doar atunci când **păcatul amoritilor** va fi ajuns la culme. Acești locuitori păgâni ai Canaanului trebuiau exterminați. Dar

Dumnezeu deseori lasă răul să-și urmeze cursul, chiar în detrimentul poporului Său, înainte de a-l judeca. El este îndelung răbdător, nedorind ca cineva să piară – chiar **amoriții** cei depravați (2 Pe. 3:9). El de asemenea îngăduie răul să atingă apogeul pentru ca astfel consecințele groaznice ale răutății să poată fi văzute clar de toți. Astfel mânia Lui se dovedește a fi pe deplin dreaptă.

Versetele 13 și 14 ridică o problemă de ordin cronologic. Ele prezic robia urmașilor lui Avram pe **pământ** străin timp de 400 de **ani** și că ei vor pleca de acolo la sfârșitul acestei perioade, ducând cu ei o **mare** bogăție. În Fapte 7:6 această cifră de 400 de ani este repetată.

În Exod 12:40, 41 citim despre copiii lui Israel, care au locuit în Egipt, că au stat acolo timp de 430 de ani, până la ultima zi din acest interval.

Apoi, în Galateni 3:17 Pavel spune că perioada de la confirmarea Legământului Avraamic până la darea Legii a fost de 430 de ani.

Cum vom putea reconcilia aceste cifre diferite?

Cei 400 de ani menționați în Geneza 15:13, 14 și Fapte 7:6 se referă la durata *robiei groaznice* a Israelului în Egipt. Iacov și familia lui nu au trăit în robie când au venit la început în Egipt. Dimpotrivă, au fost tratați regește.

Cei 430 de ani din Exod 12:40, 41 se referă la timpul total pe care l-a petrecut poporul Israel în Egipt – până în ziua în care cei 430 de ani s-au împlinit. Aceasta este cifra exactă.

Cei 430 de ani din Galateni 3:17 acoperă *aproximativ* aceeași perioadă ca cea din Exod 12:40, 41. Ei sunt calculați din momentul în care Dumnezeu i-a confirmat lui Iacov legământul încheiat anterior cu Avraam, tocmai pe când Iacov se pregătea să intre în Egipt (Gen. 46:14). Anii respectivi se întind până la darea Legii, cam la trei luni după Exod.

Cele patru generații din Geneza 15:16 pot fi văzute în Exod 6:16-20: Levi, Chehat, Amram, Moise. Israel nu a ocupat încă teritoriul promis în versetele 18-21.

Abia Solomon l-a avut în stăpânire (1 Re. 4:21, 24), exercitând dominația asupra unor state vasale, dar poporul ca atare nu l-a avut în stăpânire și ocupație. Legământul va fi împlinit când Cristos se va întoarce să domnească. Nimic nu va împiedica această împlinire. Ceea ce Dumnezeu a promis este la fel de sigur ca și când s-ar fi întâmpat deja!

Râul Egiptului (v.18) se crede că ar fi un mic pârâu la sud de Gaza, cunoscut acum sub denumirea de Wadi el Arish. Nu este vorba aici despre Nil.

5. *Ișmael, fiul natural (cap. 16, 17)*

16:1-6 Neliniștea firii păcătoase se vede aici. În loc să aștepte urmașul promis de Domnul, **Sarai** l-a convins pe **Avram** să obțină un copil **de la roaba** ei, **Agar**, care fusese căpătată probabil în călătoria nenorocită din Egipt. Dumnezeu este fidel în consemnarea neregulilor maritale ale poporului Său, chiar dacă nu le-a aprobat niciodată. Când **Agar** a rămas însărcinată, ea a început s-o disprețuiască pe **stăpâna ei. Sarai** a replicat, acuzându-l pe Avram și apoi alungându-o pe Agar. Aici este ilustrat conflictul dintre lege și har. Acestea nu pot coabita (Gal. 4:21-31). În timp ce o parte a comportării din această secțiune era acceptabilă în contextul normelor proprii acelei culturi, ele sunt însă hotărât inacceptabile din punct de vedere creștin.

16:7-15 În timp ce **Agar** se afla în deșertul **Sur**, pe drumul spre Egipt, **îngerul Domnului** a venit la ea. Acesta a fost Domnul Isus într-una din aparițiile Sale dinainte de încarnare, cunoscute sub denumirea de Cristofanii—(vezi Judecători 6 pentru un eseu despre Îngerul Domnului). El a sfătuit-o să **se întoarcă** și să **se supună** lui Sarai și i-a promis că **fiul** ei va fi întemeietorul unui mare popor. Acea promisiune, bineînțeles, s-a împlinit prin formarea poporului arab. Cuvintele „**întoarce-te... și supune-te**” au constituit mari întoarceri în viețile multora care au avut de-a face cu Dumnezeu.

Exclamația Agarei din versetul 13 ar putea fi parafrazată „Ești un Dumnezeu care poate fi văzut”, căci ea a spus „**Cu**

adevărat **L-am văzut eu oare pe Cel ce de asemenea mă vede?**“ Ea a pus numele **fântânii „Beer Lahai Roi”** (textual: *fântâna Celui care trăiește și mă vede*).¹

16:16 Avram avea optzeci și șase de ani când s-a născut Ișmael lui Agar. Numele **Ișmael** înseamnă *Dumnezeu aude*. În acest caz El a auzit necazul Agarei. Trebuie să ne amintim de-a lungul acestei narațiuni că Agar reprezintă legea, în timp ce Sarai reprezintă harul (vezi Gal. 4).

17:1-14 Cuvintele lui Dumnezeu către Avram din versetul 1 au fost poate o modalitate indirectă de a-i spune să înceteze să mai rezolve problemele prin propriile sale forțe, lăsându-L în schimb pe **Dumnezeu Cel Atotputernic** să le facă în locul lui. Imediat după aceasta Dumnezeu Și-a reînnoit **legământul** și a schimbat **numele** patriarhului din Avram (*tată slăvit*) în Avraam (*tatăl unei mulțimi*). Atunci a fost instituită circumcizia ca semn al legământului. Această operație chirurgicală, executată la băieți, era un **semn** fizic că persoana aparține celor aleși de Dumnezeu pe pământ. Deși era deja practică în Orientul Mijlociu pe vremea aceea, a căpătat un nou înțeles pentru Avraam și familia lui. Toți membrii de sex masculin din casa lui Avraam au fost **circumciși** și de atunci încolo fiecare băiat trebuia circumcis la **vârsta de opt zile**, în caz contrar urmând să fie **exclus din poporul său** – adică, exclus din adunarea lui Israel (v. 9-14). Termenul „nimicit” uneori însemna „ucis”, ca în Exod 31:14, 15. În alte locuri, cum ar fi aici, se pare că înseamnă exclus, alungat, ostracizat.

Cu mult tâlc, apostolul Pavel scoate în evidență faptul că Avraam a fost îndreptățit (15:6) *înainte* de a fi fost circumcis. Circumcizia lui a fost „o pecete a neprihănirii obținute prin credința pe care o avea pe când încă nu era circumcis” (Ro. 4:11). Creștinii de azi nu sunt pecetluiți cu un semn fizic; ei primesc însă pecetea Duhului Sfânt în momentul convertirii lor (Ef. 4:30).

SEMNULE CIRCUMCIZIEI

Circumcizia a fost instituită de către Dumnezeu ca semn fizic al legământului

dintre El și poporul Său (Gen. 17:10-14). Astfel urmașii lui Avraam au fost numiți „cei tăiați împrejur” (Fapte 10:45), iar popoarele, Neamurile, au fost numite „netăiați împrejur” (Ef. 2:11). Este de asemenea semnul peceții neprihănirii pe care Avraam l-a avut prin credință (Ro. 4:5).

Dar mai târziu cuvintele „circumcizie” și „circumcis” (sau tăiat împrejur) au căpătat o varietate de înțelesuri. „Buze netăiate împrejur” (Ex. 6:12) însemna a fi „lipsit de darul vorbirii în public”. „Urechi netăiate împrejur” și „nimi netăiate împrejur” se refereau la refuzul de a auzi, și de a-L asculta pe Domnul (Lev. 26:41; Deut. 10: 16; 30:6; Ier. 6:10; Fapte 7:51). „Netăiat împrejur în carne” (Ez. 44:7) însemna „necurat”.

În NT, „circumcizia lui Cristos” (Col. 2:11) se referă la moartea Lui pe cruce. Creștinii sunt circumciși prin identificarea lor cu Cristos; Pavel vorbește de ea ca fiind „nu o tăiere împrejur făcută de mână, ci cu tăierea împrejur a lui Cristos, în dezbrăcarea de trupul poftelor firii noastre pământești” (Col. 2:11). Această circumcizie vorbește despre moartea naturii pământești. În ce privește poziția pe care o ocupă fiecare credincios, ea este adevărată și reală, dar trebuie aplicată prin înlăturarea practică a faptelor păcătoase ale firii pământești (Col. 3:5). Apostolul vorbește de creștini ca despre adevărații circumciși (Fil. 3:3), în contrast cu un partid al iudeilor legalști cunoscut drept „cei tăiați împrejur” (Gal. 2:12).

Pe lângă simbolismul lor, unele dintre legile binevoitoare ale lui Dumnezeu au avut drept scop scutirea poporului ales al Său de bolile neamurilor. Multe autorități medicale de azi consideră că circumcizia previne anumite forme de cancer atât ale bărbatului, cât și ale soției sale.‡

17:15-17 Dumnezeu i-a schimbat **numele** lui Sarai în **Sara** (*prințesă*) și i-a promis lui Avraam că soția lui de nouăzeci de ani va avea un fiu. Patriarhul a râs, dar cu uimire bucuroasă, nu cu necredință. Credința lui nu s-a clătinat (Ro. 4:18-21).

17:18-27 Când Avraam a pledat ca

Ișmael să aibă trecere **înaintea** Domnului, i s-a spus că **legământul** va fi împlinit prin fiul său, **Isaac**. Cu toate acestea, **Ișmael** avea să fie **roditor**, să se **înmulțească** și să devină **un popor mare**. **Isaac** a fost un simbol al lui **Cristos**, prin care **legământul** își găsește împlinirea supremă.

Observați promptitudinea ascultării lui **Avraam**: chiar în acea zi, **Avraam** a fost circumcis împreună cu fiul său, **Ișmael**.

6. Sodoma și Gomora (cap. 18, 19)

18:1-15 Curând după evenimentele din capitolul 17, lui **Avraam** i-au apărut **trei oameni**. De fapt doi dintre ei erau îngeri, iar celălalt era **Domnul** Însuși. Cu ospitalitatea tipic orientală, **Avraam** și **Sara**, fără să fie pregătiți, i-au găzduit pe îngeri și pe Acela care era mai mare decât îngerii (Ev. 13:2). Când **Sara** l-a auzit pe **Domnul** spunând că va avea un copil într-un an, râsul ei i-a trădat necredința. Ea a fost dojenită cu întrebarea severă: „**Este ceva prea greu pentru Domnul?**” Dar promisiunea a fost repetată în ciuda îndoielii ei (v. 9-15). Evrei 11:11 indică faptul că **Sara** a fost, în principiu, o femeie credincioasă, în ciuda acestei scăpări de moment.

18:16-33 După ce **Domnul** i-a dezvăluit lui **Avraam** faptul că urmează să distrugă **Sodoma**, și în timp ce cei doi îngeri se îndreptau spre acea cetate, **Avraam** a început să mijlocească pentru ei – **cincizeci... patruzeci și cinci... treizeci... douăzeci... zece**. Chiar și pentru **zece oameni neprihăniți** **Domnul** nu ar fi **distrus Sodoma!** Rugăciunea lui **Avraam** este un exemplu minunat de mijlocire eficientă. Era bazată pe caracterul drept al Judecătorului întregului pământ (v. 25) și a pus în evidență acea îndrăzneală și totuși adâncă smerenie pe care n-o poate da decât o cunoaștere intimă a lui **Dumnezeu**. Numai când **Avraam** s-a oprit din rugăciune, **Domnul** a pus capăt discuției și a plecat (v. 33). Sunt multe mistere în viață, pentru care adevărul din versetul 25 este singurul răspuns satisfăcător.

Să nu vă scape onoarea pe care **Dumnezeu** i-a făcut-o lui **Avraam**, ca unul care era un adevărat cap al familiei (v. 19). Un lucru demn de râvnit!

19:1-11 Numele **Sodoma** a devenit sinonim cu păcatul homosexualității sau sodomiei. Dar perversiunile sexuale nu erau singura cauză a distrugerii cetății. În **Ezechiel 16:49, 50** **Domnul** descrie păcatul Sodomei ca fiind „mândria, îmbuibarea și lenevia”.

Lot i-a primit pe cei doi îngeri și a insistat ca ei să **petreacă noaptea** în casa lui, știind prea bine pericolul la care s-ar expune altfel. Chiar și atunci bărbații Sodomei au încercat să comită viol homosexual asupra celor doi trimiși ai cerului. Într-un efort disperat de a-și salva oaspeții, **Lot** le-a oferit cu nerușinare cele **două fiice** ale sale. Numai o minune a putut salva situația; îngerii i-au lovit pe sodomiți cu orbire temporară, care i-a aruncat în derută.

HOMOSEXUALITATEA

Atât în VT (Gen. 19:1-26; Lev. 18:22; 20:13), cât și în NT, (Ro. 1:18-32; 1 Cor. 6:9; 1 Tim. 1:10), **Dumnezeu** condamnă păcatul homosexualității. El își arată mânia împotriva lui, distrugând cetățile Sodomei și Gomorei. În **Legea** lui **Moise**, sodomia se pedepsea cu moartea. Nici un homosexual nu va moșteni Împărăția lui **Dumnezeu**.

Așa-numiții „homo” (în limba engleză: „gays”) plătesc un preț mare pentru viața lor imorală. **Pavel** spune că ei „au primit în ei înșiși plata pentru rățăcirea lor” (Ro. 1:27b). Aceasta include bolile venerice, pneumocistita, sarcomul lui **Kaposi** (o formă de cancer) și **SIDA**. De asemenea, în afara bolilor, ei au remușcări, tulburări fizice și mentale și schimbări anormale ale personalității.

Ca și alți păcătoși, orice homosexual și orice lesbiană pot fi salvați prin pocăință și prin primirea **Domnului Isus Cristos** ca **Mântuitor** personal al lor. **Dumnezeu** îi iubește și pe aceștia, chiar dacă urăște păcatul lor.

Există o diferență între a fi un homosexual *practicant* și a avea doar o *înclinație*. **Biblia** condamnă practicarea, nu orientarea. Mulți oameni sunt atrași de semenii lor de același sex, dar refuză să cedeze acestei atracții. Prin puterea **Duhului Sfânt**, s-au disciplinat să reziste ispitei și să tră-

iască în puritate. Multe persoane creștine de orientare homosexuală

...și privesc condiția cu părere de rău, dar fiindu-le imposibil să se schimbe, au apelat la Duhul Sfânt pentru a căpăta puterea de a nu cădea în această ispită și de a trăi în castitate, ceea ce constituie chiar sfințirea. Predându-se lui Cristos, ei au dat în grija lui Dumnezeu această pată spirituală pentru ca puterea divină să se desăvârșească în slăbiciunea umană.¹⁵

Unii dau vina pe Dumnezeu pentru că s-au născut cu această tendință, dar greșeala nu este a lui Dumnezeu, ci a păcătoșeniei umane. Orice copil căzut al lui Adam are tendințe rele. Unii au o slăbiciune într-o privință, alții în alta. Păcatul nu constă în a fi ispitit, ci în a ceda în fața acelei ispite.

Există izbăvire de homosexualitate sau lesbianism, după cum este izbăvire de orice formă de poftă. În orice caz, consilierea spirituală de durată este foarte importantă în aproape fiecare caz de acest fel.

Creștinii trebuie să-i accepte pe homosexuali și pe lesbiene ca pe niște persoane, dar fără să le aprobe modul de viață. Întrucât și ei sunt oameni pentru care a murit Cristos, creștinii trebuie să caute să-i câștige prin orice mijloace la o viață de „sfințenie, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“ (Ev. 12:14).

19:12-29 Îngerii au insistat ca Lot și familia sa să părăsească cetatea. Dar când acesta a încercat să-și convingă **ginerii** (sau viitorii gineri), ei au crezut că **glumește**. Viața lui decăzută i-a anulat mărturia în timpul crizei. **În dimineața următoare, îngerii i-au însoțit pe Lot, soția și fiicele** lui afară din Sodoma. Chiar și atunci Lot a încercat să evite plecarea, preferând să rămână în **Toar**, una din cetățile satelit ale Sodomei. Nici măcar zece oameni neprihăniți nu au fost găsiți aici, așa că Dumnezeu a distrus-o. Dar rugăciunea lui Avraam nu a rămas fără răspuns, căci **Dumnezeu Și-a adus aminte de Avraam și l-a scos pe Lot din mijlocul holocaustului**.

Deși **soția** lui Lot a părăsit cetatea, inima ei a rămas tot acolo, de aceea a căzut sub

pedeapsa lui Dumnezeu. Prin cuvintele „Amintiți-vă de nevasta lui Lot“ (Luca 17:32), Cristos a menționat-o ca avertisment pentru toți cei care neglijează oferta Sa de mântuire.

19:30-38 Plecând din **Toar**, Lot a fugit într-o **peșteră**. Acolo **fetele lui** l-au îmbătat și au comis incest cu el. Fata cea mare a **născut un fiu** pe nume **Moab**, iar cea mai mică... a **născut un fiu, Ben-Ami**. Așa au apărut **moabitii** și amoniții, care aveau să fie spini în coasta lui Israel. Femeile moabite au fost acelea care mai târziu i-au sedus pe bărbații israeliți să comită spre imoralitate (Nu. 25:1-3). Amoniții au fost aceia care l-au învâțat pe Israel să se închine lui Moloh și să-și jertfească copiii (1 Re. 11:33; Ier. 32:35). Știm din 2 Petru 2:7, 8 că Lot era un om drept, dar datorită modului său de viață lumesc, și-a pierdut mărturia (v. 14), soția (v. 26), ginerii, prietenii, părtășia (care nici nu exista în Sodoma), pământurile (începuse prin a fi un om bogat și a sfârșit în sărăcie), caracterul (v. 35), munca lui de o viață întreagă și aproape chiar viața însăși (v. 22). Comportamentul depravat al fetelor lui arată cât de mult fuseseră acestea influențate de modul de viață din Sodoma. Trăind astfel, nu există scăpare de pedeapsă. (Ev. 2:3) †

7. Avraam și Abimelec (cap. 20)

20:1-18 Ni se pare incredibil ca **Avraam** să mai încerce s-o recomande pe **Sara** drept **sora** lui la douăzeci de ani de la prima greșeală cu Faraon – este incredibil, până când ne amintim de *propriile* noastre păcate repetate! Incidentul cu **Abimelec** în **Ghezar** este aproape o replică a duplicității lui Avraam din Egipt (12:10-17). Dumnezeu a intervenit în realizarea promisiunilor sale despre nașterea lui Isaac, care ar fi putut deveni altfel o frustrare. El l-a amenințat pe **Abimelec** cu moartea. El este mai mult decât un simplu spectator pe marginea istoriei. El poate învinge răul din oamenii Săi, chiar prin vicțiile celor păcătoși. Păgânul **Abimelec** a acționat mai drept decât Avraam, „prietenu lui Dumnezeu“, în acest incident. (*Abimelec* este un titlu, și nu un nume propriu). Este rușinos când un

credincios trebuie să fie pe drept muștrat de un om din lume! Când o jumătate de adevăr este prezentat drept întregul adevăr, atunci el este un neadevăr. Avraam a încercat chiar să arunce o parte din vină asupra lui Dumnezeu, care l-ar fi făcut să „**rătăcească**“. Ar fi fost mult mai înțelept să-și recunoască vina cu smerenie. Cu toate acestea, el a rămas omul lui Dumnezeu. Și astfel, Domnul l-a trimis pe Abimelec la el, astfel ca Avraam să se roage pentru anularea fertilității femeilor din casa acestuia.

Expresia „**aceasta să-ți fie justificarea**“ este literal „un vâl pentru acoperit ochii“, însemnând un dar făcut cu scopul de împăcare. Deci, s-ar putea citi, „**ți-l ofer ca o satisfacție pentru a dovedi tuturor care sunt cu tine și tuturor bărbaților că tot răul a fost îndreptat**“.

8. Isaac, fiul Promisiunii (cap. 21)

21:1-10 Când fiul promis li s-a născut **Sarei** și lui **Avraam**, aceștia i-au pus numele Isaac („hohot de râs“), cum poruncise Domnul (17:19, 21). Aceasta exprima propria lor bucurie și bucuria tuturor celor care urmau să afle vestea. **Isaac** avea probabil între doi și cinci ani când a fost **întărcat**. **Ișmael** avea între treisprezece și șaptesprezece ani pe atunci. Când **Sara l-a văzut** pe **Ișmael** bătându-și joc de **Isaac** la petrecerea de întărcare, i-a spus lui **Avraam** s-o **alunge** pe **Agar** și pe **fiul ei**. **Pavel** interpretează această faptă ca o dovadă că legea persecută harul, că legea și harul nu pot coexista și că binecuvântările spirituale nu pot fi obținute pe principii legaliste (Gal. 4:29).

21:11-13 Avraam s-a întristat să-i piardă pe **Agar** și pe **Ișmael**, dar **Dumnezeu** l-a consolât cu promisiunea că **Ișmael** va deveni tatăl **unui mare popor**. Și totuși Domnul i-a spus clar că **Isaac** era fiul promis prin care avea să fie îndeplinit legământul.

21: 14-21 Când **Agar** și **băiatul ei** aproape au pierit de sete în deșertul din sudul Canaanului, **Dumnezeu** i-a ajutat să găsească o **fântână** și astfel au scăpat. **Ișmael** era adolescent pe vremea aceea; deci, versetul 15 probabil înseamnă că **Agar** l-a

împins **sub un tufiș** din cauza slăbiciunii de care fusese cuprins. Numele lui **Ișmael** „**Dumnezeu aude**“, se găsește de două ori în versetul 17 – „**Dumnezeu a auzit**“ și „**Dumnezeu a auzit**“. Copiii și tinerii ar trebui încurajați să se roage. **Dumnezeu** aude și răspunde!

21:22-34 **Abimelec** din versetul 22 nu este neapărat același cu cel din capitolul 20. **Slujitorii** acestui șef de trib au luat o **fântână** de la oamenii lui Avraam. Când **Abimelec** și **Avraam** au încheiat un tratat de prietenie, patriarhul i-a spus lui **Abimelec** despre **fântâna** care fusese luată. Rezultatul a fost un **legământ** care acorda fântâna lui Avraam. El a denumit-o imediat **Beerseba** („fântâna jurământului“). Locul a devenit mai târziu o cetate ce marca granița cea mai sudică a țării. **Avraam a sădit un tamarisc** în memoria evenimentului.

9. Jertfirea lui Isaac (cap. 22)

22:1-10 Probabil nici o scenă din Biblie, cu excepția Calvarului, nu este mai impresionantă ca aceasta și nici una nu oferă un simbol mai clar al morții Domnului pe cruce. Supremul test al credinței lui Avraam a fost atunci când **Dumnezeu** i-a poruncit să-l **aducă** pe **Isaac** **ca ardere de tot undeva în regiunea Moria**.

De fapt, **Dumnezeu** n-a avut intenția să-l lase pe Avraam să ducă jertfa până la capăt; El s-a opus dintotdeauna jertfei umane. **Moria** este lanțul muntos unde este situat Ierusalimul (2 Cron. 3:1) și unde s-a aflat și Calvarul. Cuvintele lui **Dumnezeu**, „**singurul tău fiu Isaac, pe care-l iubești**“, trebuie să-i fi străpuns inima lui Avraam cu o durere teribilă. **Isaac** era **singurul fiu** al lui Avraam, în sensul în care el era **singurul fiu** al promisiunii – unicul fiu, fiul nașterii miraculoase.

Prima apariție a unui cuvânt în Biblie deseori constituie modelul utilizării lui în toată Scriptura. **Dragoste** (v. 2) și „închinare“ (v. 5), sunt prima oară întâlnite aici. **Dragostea** lui Avraam pentru **fiul** său este o imagine palidă a dragostei lui **Dumnezeu** pentru Domnul **Isus**. **Jertfirea** lui **Isaac** a fost o ilustrare a celui mai mare act de

închinare – jertfa de Sine a Mântuitorului ca împlinire a vocii lui Dumnezeu.

22:11, 12 „Avraam, Avraam“ este prima din cele zece reiterări de nume din Biblie. Șapte sunt chemări ale lui Dumnezeu către om (Gen. 22:11; 46:2; Exod 3:4; 1 Sam. 3:10; Luca 10:41; 22:31; Fapte 9:4). Celelalte trei sunt Matei 7:21, 22; 23:37, Marcu 15:34. Ele introduc probleme de mare importanță. **Îngerul Domnului** (v. 11) era **Dumnezeu** (v. 12).

22:13-15 Aducerea lui Isaac ca jertfă a fost, de bună seamă, testul suprem al credinței lui Avraam. Dumnezeu îi promisese acestuia urmași numeroși prin acest fiu. Isaac ar fi putut să aibă cam douăzeci și cinci de ani pe vremea aceea și era necăsătorit. Dacă Avraam l-ar fi sacrificat, cum ar fi putut să se împlinească promisiunea? Conform textului de la Evrei 11:19, Avraam a crezut că, și dacă își jertfește fiul, Dumnezeu îl poate învia. Această credință a fost remarcabilă fiindcă, până atunci, nu existase nici un caz de înviere în istoria lumii. Observați credința lui și în 22:5: „eu și băiatul ne vom duce până colo să ne închinăm și apoi ne vom întoarce la voi“. Avraam a fost mai întâi justificat prin credință (15:6) și apoi prin fapte (vezi Iac. 2:21). Credința era mijlocul mântuirii lui, în timp ce faptele erau dovada realității credinței lui. Când Isaac l-a întrebat „**Unde este mielul?**“, tatăl lui i-a răspuns, „**Dumnezeu însuși va purta de grijă de mielul pentru arderea de tot**“. Această promisiune nu a fost împlinită definitiv de berbecul din versetul 13, ci de Mielul lui Dumnezeu (Ioan 1:29).

Există două simboluri esențiale ale lui Cristos în acest capitol. Isaac este primul: **singurul fiu**, iubit de tatăl său, doritor să facă voia tatălui, este la figurat primit înapoi din morți. **Berbecul** este al doilea simbol: o victimă inocentă a murit în locul unei alte ființe, sângele i-a fost vărsat și a fost adus ca **ardere de tot** înaintea Domnului. Cineva a spus că, oferindu-i acest berbec lui Avraam, „Dumnezeu l-a cruțat de o lovitură de care nu S-a cruțat pe Sine“. **Îngerul Domnului** din versetele 11 și 15, ca de altfel în tot VT, este Domnul Isus

Cristos. Avraam a numit locul acela „**Domnul va purta de grijă**“ (Iehova Iire) (v.14). Acesta este unul din cele șapte nume compuse ale Domnului din VT. Celelalte sunt:

Iehova-Rofeca – „Domnul care te vindecă“ (Ex. 15:26).

Iehova-Nisi – „Domnul, stindardul meu“ (Ex. 17:8-15).

Iehova-Șalom – „Domnul, pacea noastră“ (Jud. 6:24).

Iehova-Roi – „Domnul, Păstorul meu“ (Ps. 23:1).

Iehova-Tsidkenu – „Domnul, neprihănirea noastră“ (Ier. 23:6).

Iehova-Șamah – „Domnul este prezent“ (Ez. 48:35).

22:16-19 Domnul a jurat pe Sine, fiindcă nu putea să jure pe nimeni care să fie mai mare (Ev. 6:13). Promisiunea lui Dumnezeu aici, confirmată de jurământul Său, include binecuvântarea neamurilor prin Cristos (Vezi Gal. 3:16). În versetul 17c, Dumnezeu adaugă la uriașa promisiune deja făcută: Sămânța lui Avraam va **stăpâni cetățile dușmanilor** săi. Aceasta înseamnă că urmașii lui vor „ocupa locul de autoritate peste aceia care li se vor opune. Capturarea porților cetății însemna căderea cetății înseși“.¹⁶

22:20-24 Fratele lui Avraam, **Nahor**, avea doisprezece fii, în timp ce Avraam avea doar doi – Ișmael și Isaac. Ce încercare trebuie să fi fost aceasta pentru credința lui Avraam, având în vedere că Dumnezeu îi promisese un număr de urmași comparabil cu stelele de pe cer! Probabil că acest lucru l-a determinat să-l trimită pe Eliezer în căutarea unei neveste pentru Isaac (cap. 24). Observați numele **Rebeca** din 22:23.

10. Mormântul familiei (cap. 23)

23:1-16 Când **Sara a murit** la o **sută douăzeci și șapte de ani**, Avraam s-a înțeles cu locuitorii hitiți din **Hebron** să cumpere **peștera Macpela** ca **mormânt** – singura tranzacție de cumpărare a vreunei proprietăți în timpul vieții sale lungi de peregrinare. Acest pasaj oferă o descriere

neprețuită despre tocmeala atât de specifică popoarelor orientale. La început, hitiții i-au oferit oricare din locurile lor folosite **pentru înmormântare**. Cu o curtoazie neobișnuită, Avraam a refuzat, insistând să plătească prețul integral pentru o peșteră deținută de **Efron**. La început, **Efron** i-a oferit nu numai **peștera**, ci și întreg **terenul** din jur ca dar, însă Avraam a înțeles că acesta fusese doar un gest politic. Proprietarul nu avea de gând să-l dea cu adevărat. Când Avraam a insistat în dorința de a cumpăra, Efron a sugerat prețul de **patru sute de sicli de argint**, pretinzând că era un chilipir. De fapt, era un preț exagerat și în mod normal cumpărătorul ar fi continuat să se tocmească. Așa că toată lumea a fost surprinsă când Avraam a acceptat prețul cerut de Efron. Avraam nu voia să fie dator unui necredincios și nici noi nu trebuie să fim.

23:17-20 Mai târziu, **peștera Macpela** a devenit **mormântul** lui Avraam, Isaac, Rebeca, Iacov și Lea. Localizarea tradițională este locul unde acum se află o moschee musulmană.

11. O mireasă pentru Isaac (cap. 24)

24:1-9 Avraam l-a pus pe **slujitorul său cel mai vârstnic** să facă un **legământ** prin care jura că fi va căuta o nevastă lui **Isaac**; nu va îngădui ca acesta să ia o canaanită sau să trăiască în Mesopotamia. Străvechiul gen de jurământ descris în versetele 2-4 și 9 este explicat de Charles F. Pfeiffer:

Conform expresiei biblice, copiii se spune că se nasc din „coapsa” tatălui lor (cf. Gen. 46:26). Punând mâna pe coapsa tatălui se interpreta că, dacă un legământ ar fi încălcat, copiii care se născuseră, sau urmau să se nască din „coapsă” vor răzbuna această încălcare. Lucrul acesta fusese denumit „jurământ pe urmași” și este în mod deosebit aplicabil în cazul de față, fiindcă misiunea slujitorului este să asigure urmași lui Avraam prin Isaac.¹⁷

24:10-14 **Slujitorul** este un tip (simbol) al Duhului Sfânt trimis de Tatăl să petească o mireasă pentru „cerescul Isaac”. Domnul Isus. Narațiunea relatează cu atenție

pregătirea călătoriei, darurile pe care le-a dus slujitorul și semnul prin care el trebuia să recunoască femeia aleasă de Domnul. Murdoch Campbell analizează:

Era un semn care fusese calculat în așa fel încât să arunce multă lumină asupra caracterului fetei care să fie vrednică de fiul stăpânului. Slujitorul trebuia să ceară doar o „sorbitură” – (după cum s-ar putea traduce cuvântul ebraic) – de apă pentru sine; dar aceea pe care o alesese Dumnezeu să fie mama unui mare popor și o strămoasă îndepărtată a Domnului Isus Cristos urma să dezvăluie natura ei generoasă și dorința ei de a sluji pe alții, oferindu-i nu numai o sorbitură de apă, ci să bea cât dorește. La acest lucru ea avea să adauge oferta uimitoare de a scoate apă și pentru cămile. Acum, când ne gândim că aceste zece animale, după o călătorie lungă prin desert, puteau goli pe puțin patru găleți de apă, bunăvoința spontană a fetei rugăciunilor lui de a-i servi pe om și animal deopotrivă, ne dezvăluie un fel de a fi blând și lipsit de egoism, cât și un caracter de o noblete deosebită.¹⁸

24:15-52 Bineînțeles frumoasa **Rebeca**, este cea care a îndeplinit condițiile, primind astfel darurile slujitorului. În timp ce-l conducea la casa tatălui ei, slujitorul lui Avraam știa că acesta era capătul căutărilor sale. Când Rebeca i-a explicat fratelui ei, **Laban**, situația, acesta a primit bine alaiul, apoi a auzit cum **slujitorul** a cerut-o în căsătorie pe **Rebeca** pentru Isaac. Potrivirea minunată a evenimentelor ca răspuns la rugăciunea slujitorului i-a convins pe **Laban** și pe **Bethuel**, tatăl Rebecăi, că **Domnul** aranjase lucrurile în felul acesta.

24:53-61 **Slujitorul** a înmănat apoi darurile pentru **Rebeca**, **Laban** și **mama** ei, petrecuind logodna. Dimineața, familia a dorit să-i întârzie plecarea, dar voința Rebecăi de a pleca a rezolvat chestiunea și astfel ea a plecat cu binecuvântarea lor.

24:62-67 Prima oară când îl vedem pe **Isaac** după experiența lui de la muntele Moria este când a ieșit s-o întâmpine pe Rebeca. Deci, prima oară când Îl vom vedea pe Mântuitorul nostru după moartea, îngroparea, învierea și înălțarea Lui va fi

atunci când Se va întoarce să-Și ceară mireasa aleasă (1 Tes. 4:13-18). Întâlnirea lui Isaac cu Rebeca este de o tandră frumusețe. Fără s-o fi văzut vreodată, el s-a înșurat cu ea, **a iubit-o** și, spre deosebire de ceilalți patriarhi, n-a avut nici o altă soție în afara ei.

12. Descendenții lui Avraam (25:1-18)

25:1-6 În 1 Cronici 1:32, **Chetura** este numită concubina lui Avraam. Versetul 6 pare să confirme acest lucru. Deci a fost o **soție mai puțin importantă**, care nu se bucura de toate privilegiile unei soții în casă. Încă o dată, Dumnezeu relatează nereguli maritale cu care n-a fost niciodată de acord.

25:7-18 Avraam și-a dat ultima suflare la o sută șaptezeci și cinci de ani și a fost a doua persoană **înmormântată în peștera din Hebron**. Cei doisprezece **fii ai lui Ișmael** enumerați în versetele 12-16 au împlinit promisiunea lui Dumnezeu făcută lui Avraam: „Va avea doisprezece prinți” (17:20). Cu moartea lui **Ișmael**, **Isaac** trece în centrul scenei în narațiune.

B. Isaac (25:19–26:35)

1. Familia lui Isaac (25:19-34)

25:19-26 Timp de aproape douăzeci de ani după căsătoria ei, **Rebeca a fost stearpă**. Apoi, ca răspuns la rugăciunea lui Isaac, ea a **născut**. Lupta celor doi fii **din pântecul ei** a uluit-o, până când i s-a spus că fiii ei vor deveni căpeteniile a **două națiuni** rivale (Israel și Edom). Întâiul **geamăn născut** s-a numit Esau (*păros*). Celălalt s-a numit **Iacov** (*înlocuitor*). Chiar de la naștere, Iacov a încercat să aibă întâietate asupra fratelui său, **apucându-l de călcâi!** **Isaac avea șazeci** de ani când s-au născut cei doi băieți.

25:27, 28 Când băieții au crescut, Esau a devenit un **vânător iscusit**, un om care prefera viața în aer liber. Iacov, pe de altă parte, era **delicat**, un om care prefera interiorul și **locuia în corturi**. **Isaac îl iubea mai mult pe Esau, dar Rebeca îl iubea pe Iacov**. Probabil că era „băiatul

mamei”.

25:29-34 Ca întâi născut, **Esau** avea dreptul la o parte dublă din averile tatălui său – adică, de două ori mai mult decât oricare alt fiu. De asemenea, devenea șeful tribului. Acesta era dreptul de **întâi născut**. În cazul lui Esau, în acest drept ar fi intrat și posibilitatea de a deveni strămoșul lui Mesia. Într-o zi, în timp ce Esau se întorcea de la vânătoare, l-a văzut pe Iacov găind o **ciorbă roșie**. El a cerut atât de implorator din mâncarea roșie, încât a fost poreclit „cel roșu” (**Edom**) și numele a rămas și urmașilor lui, edomiții. Când Iacov i-a oferit din tocana lui în schimbul dreptului de **întâi născut**, Esau a acceptat prosteste. „Nici o mâncare, cu excepția fructului oprit, nu a fost plătită atât de scump ca această tocană.”¹⁹ Profetia din versetul 23 este parțial împlinită în versetele 29-34. Dumnezeu nu trece cu vederea comportarea și învârteala lui Iacov, dar un lucru e clar – Iacov a prețuit dreptul de **întâi născut** și un loc în genealogia divină, în timp ce Esau a preferat satisfacerea apetitului fizic în locul binecuvântărilor spirituale.

Capitolul se încheie subliniind felul în care Esau și-a tratat dreptul lui de **întâi născut**, mai degrabă decât modul în care Iacov și-a tratat fratele. Urmașii lui Esau au fost dușmani aprigi ai Israelului. Pierzarea lor finală este rostită în Obadia.

2. Isaac și Abimelec (cap. 26)

26:1-6 **Isaac** a reacționat la **foamete** la fel ca și tatăl său (cap. 12 și 20). În timp ce călătorea spre sud, Domnul i-a apărut la **Gherar** și l-a avertizat să nu meargă în Egipt. **Gherarul** era cam la jumătatea drumului spre Egipt. Dumnezeu i-a spus lui Isaac să stea temporar în Gherar²⁰, dar Isaac a locuit acolo mult timp. Dumnezeu i-a reconfirmat **legământul** necondiționat pe care-l făcuse cu **Avraam**.

26:7-17 **Isaac** a reacționat la frigă la fel ca și tatăl său. El și-a prezentat **soția** drept **soră oamenilor** din Gherar. Este povestea tristă a slăbiciunii unui tată repetată de fiul său. Când înșelăciunea a fost dată pe față și muștrată, Isaac a mărturisit. Mărturisirea conduce la binecuvântare. Isaac a devenit

bogat în Gherar – așa de bogat că acel Abimelec care domnea pe atunci i-a cerut să plece. Așa că Isaac s-a mutat din Gherar în **valea Gherarului**, nu departe de acolo.

26:18-25 Filistenii astupaseră fântânile pe care le săpase Avraam – un gest neprietenos, semnificând faptul că noii veniți nu erau bineveniți. Isaac a săpat din nou fântânile. Au urmat conflicte cu filistenii la **Esec** (*ceartă*) și **Sitna** (*gâlceavă*). În cele din urmă, Isaac s-a îndepărtat de filistenii. De data aceasta nu a mai fost conflict când a săpat o **fântână**, așa că a numit-o **Rehobot** (*loc larg*). **A plecat de acolo la Beerșeba**, unde **Domnul** l-a reasigurat de promisiunea binecuvântării Lui și unde Isaac a **construit un altar** (închinare), a **ridicat un cort** (locuire) și a **săpat o fântână** (împrospătare). Cum este apa de necesară într-un pământ uscat, așa și Cuvântul în domeniul spiritual.

26:26-33 În legătură cu versetele 26-31; William spune:

Nu mai atunci când Isaac se desparte de oamenii din Gherar, ei vin la el căutând binecuvântarea lui Dumnezeu... Creștinul ajută lumea cel mai bine când se separă de ea...²¹

Slujitorii lui Isaac... au găsit apă în aceeași zi în care Isaac a făcut un pact de neagresiune cu **Abimelec**. Avraam pusese numele locului **Beerșeba** fiindcă a făcut un legământ acolo cu un **Abimelec** contemporan cu el (21:31). Acum, în condiții similare, **Isaac** schimbă numele dat de Avraam în **Seba** sau **Beerșeba**.

26:34, 35 Căsătoria lui Esau cu **Iudit** și **Basemat**, două femei păgâne, a provocat **durere** părinților, așa cum au provocat multe cupluri care s-au angajat la un jug nepotrivit de atunci încoace. De asemenea, a evidențiat și mai mult nevrednicia lui pentru dreptul de întâi născut.

C. Iacov (27:1–36:43)

I. Iacov îl înșală pe Esau (cap. 27)

27:1-22 Au trecut aproximativ treizeci

și șapte de ani de la evenimentele capitoului precedent. **Isaac** avea acum 137 ani, vederea îi slăbise și se gândea că i se apropia sfârșitul, poate pentru că fratele său **Ișmael** murise și el la aceea vârstă (Gen. 25:17). Dar el va mai trăi încă patruzeci și trei de ani.

Când **Isaac** a poftit după niște carne de căprioară de la **Esau**, promițând o binecuvântare în schimb, **Rebeca** a plănuit să-și înșele soțul pentru a obține binecuvântarea pentru **Iacov**, pe care-l iubea. Trucul nu era necesar, deoarece Dumnezeu deja îi promisese binecuvântarea lui Iacov (25:23b). Ea a gătit carnea de capră astfel încât să pară căprioară **gustoasă** și a pus **blana** caprei pe brațele lui Iacov pentru a fi confundat cu Esau cel păros. Isaac a făcut greșeala să se încreadă în simțuri; brațul păros semăna la pipăit cu al lui Esau. Nu trebuie să dăm crezare simțurilor și sentimentelor în chestiunile spirituale. După cum a observat și Martin Luther:

Sentimentele vin și se duc, dar ele înșală. Garanția noastră este Cuvântul lui Dumnezeu; nimic altceva nu merită încrederea.²²

Deși **Rebeca** a plănuit această înșelăciune, **Iacov** era la fel de vinovat pentru că a dus-o la îndeplinire. Și a cules ceea ce a semănat. C. H. Mackintosh a observat că:

Oricine urmărește viața lui Iacov, după ce a obținut prin înșelăciune binecuvântarea tatălui său, va realiza că el s-a bucurat de prea puțină fericire lumească. Fratele a căutat să-l ucidă și pentru a evita aceasta a trebuit să părăsească casa tatălui său; unchiul său **Laban** l-a înșelat. El a trebuit să plece de acolo clandestin. A cunoscut joshnicia fiului său **Ruben**, cruzimea lui **Simeon** și **Levi** față de **sihemiți**; apoi a trebuit să resimtă pierderea soției sale iubite, presupusa moarte prematură a lui **Iosif**; și pentru a pune vârf la toate, a fost forțat de foame să fugă în **Egipt** și acolo a murit într-un pământ străin...²³

27:23-29 Isaac l-a binecuvântat pe Iacov cu prosperitate, putere și protecție. Este interesant că binecuvântările rostite de patriarhi au fost pro-

fetice; ele s-au împlinit literalmente, fiindcă, de fapt, acești oameni au vorbit sub inspirație.

27:30-40 Când s-a întors Esau și a aflat de înșelăciune, a cerut cu lacrimi **binecuvântarea**. Dar binecuvântarea fusese oferită lui **Iacov** și nu putea fi retractată (Ev. 12:16, 17). Totuși, Isaac a avut și pentru Esau un cuvânt:

Departa de solul bogat al pământului vei trăi tu, departe de roua cerului de sus; vei trăi din sabia ta și-ți vei sluji fratele; dar când vei fi cuprins de neastâmpăr, vei zdrobi jugul său (v. 39, 40 traducerea Moffatt).

Acest lucru sugerează că edomiții vor trăi în locuri pustii, vor fi războinici, vor fi supuși de israeliți, dar se vor răscula la un moment dat împotriva acestei stăpâniri. Această ultimă profecție s-a împlinit în timpul domniei lui Ioram, regele lui Iuda (2 Regi 8:20-22).

27:41-46 Esau a plănuit să-l **omoare** pe **fratele lui, Iacov**, imediat ce tatăl lor va muri și perioada **de jale** se va fi încheiat. Când **Rebeca** a aflat acest lucru, i-a spus lui Iacov să fugă la fratele ei Laban, în **Haran**. Ea se temea nu numai că Iacov va fi ucis, ci și că Esau ar putea apoi fugi sau ar putea fi ucis într-o răzbunare sângeroasă și și-ar pierde ambii fii. În orice caz, pentru a-i explica lui Isaac plecarea lui Iacov, ea a pretins că se teme că Iacov va lua de soție o hitită, așa cum făcuse Esau. Iacov se aștepta să se întorcă curând, dar acest lucru nu avea să se întâmple decât peste mai bine de douăzeci de ani. Tatăl său încă va mai fi în viață, dar mama va fi decedată.

2. Fuga lui Iacov spre Haran (cap. 28)

28:1-9 Isaac l-a chemat pe Iacov și l-a binecuvântat, trimițându-l în **Padan Aram**, o regiune din Mesopotamia, astfel încât să-și poată găsi o nevastă printre rudele **mamei** lui, mai curând decât printre canaanite. Plecarea lui l-a făcut pe Esau să încerce să recâștige binecuvântarea tatălui său, căsătorindu-se cu o **fiică a lui Ișmael**. A fost un caz de facere de rău (înmulțirea soțiilor) în speranța că din asta s-ar putea să rezulte bine.

28:10-19 La **Betel, Iacov** a avut un vis minunat în care a văzut o **scară** între cer și pământ. Aceasta sugera „faptul unei comuniuni reale, neîntrerupte și apropiate între cer și pământ și mai ales între Dumnezeu în gloria Lui și om în singurătatea lui.”²⁴

În discuția cu Natanael, Domnul Isus a făcut o referire evidentă la acest incident și l-a legat de A Doua Sa Venire și gloria din timpul Mileniului (Ioan 1:51). Dar credințioșii se pot bucura chiar acum de o comuniune continuă cu Domnul. În timpul acela când inima lui Iacov era probabil plină de regrete pentru trecut, de singurătate în prezent și de temeri pentru viitor, Dumnezeu a făcut un legământ cu el cum făcuse cu Avraam și Isaac. Observați promisiunea *tovărășiei*: „**Eu sunt cu tine**”; *siguranță*: „**Te voi păzi pretutindeni pe unde vei merge**”; *călăuzire*: „**și te voi aduce înapoi în țara aceasta**”; *garanție personală*: „**nu te voi părăsi până nu voi împlini ceea ce-ți spun**”. Conștient că L-a întâlnit pe Dumnezeu acolo, Iacov a schimbat numele locului din **Luz** (*despărțire*) în **Betel** (*casa lui Dumnezeu*).

„Înainte de Betel, unde Iacov a fost „surprins de bucurie” și „paralizat de teamă”, el nu avusese nici o întâlnire personală cu Dumnezeu. Totul îi parvenise la mâna a doua.” (*Note zilnice ale Unimii Biblice*).

28:20-22 Apoi, Iacov pare să se târguiască cu Dumnezeu. De fapt, el se târguia pentru **mai puțin** decât îi oferise Dumnezeu (v. 14). Credința lui nu era suficient de puternică pentru a-L crede pe Dumnezeu pe cuvânt, așa că a trebuit să-și condiționeze zeciuiala de împlinirea a ceea ce promisese El. O altă interpretare totuși, este aceea că, acel „**dacă**” este pur și simplu o parte inerentă a tuturor jurămintelor ebraice și că Iacov s-a legat să dea zeciuiala necondiționat (vezi Num. 12:2; Jud. 11:30,31; 1 Sam. 1:11 pentru alte jurăminte similare).

3. Iacov, sotile și descendenții săi

(cap. 29:1-30-24)

29:1-14 Iacov avea șaptezeci și șapte de ani când a plecat din Beerșeba către Haran. Va petrece douăzeci de ani acolo slujin-

du-l pe unchiul său Laban, treizeci și trei de ani înapoi în Canaan și ultimii șaptesprezece ani de viață în Egipt. Sosind în Padan Aram, a fost călăuzit chiar la **pășunea** pe care păstorii **din Haran** își pășteau turmele. Atât de perfectă a fost sincronizarea de către Dumnezeu, că **Rahela** tocmai sosea cu turma ei când Iacov vorbea cu păstorii. Fiind un bun păstor el însuși, Iacov s-a mirat că așteptau toți la fântână când încă era lumină, adică era încă timp de pășunat. Au explicat că nu dau capacul la o parte de pe fântână până ce nu sosesc toate turmele. A fost un moment emoționant pentru Iacov să-și întâlnească verișoara Rahela și de asemenea, puțin mai târziu, pentru **Laban** să-și întâlnească nepotul. -

29:15-35 Laban a fost de acord să i-o dea pe Rahela în schimbul a **șapte ani** de muncă. Anii **i s-au părut** lui Iacov **câteva zile, datorită dragostei pe care i-o purta Rahelei**. Așa trebuie să fie și pentru noi în slujba Domnului.

Lea avea vederea slabă și nu era atrăgătoare. **Rahela era frumoasă.**

După obiceiul locului, mireasa trebuia să vină în camera mirelui în noaptea nunții, acoperită de un văl și probabil când în cameră era întuneric. Vă puteți imagina cât de furios a fost Iacov în dimineața în care a descoperit că soția lui era **Lea!** Laban îl păcălise, dar și-a scuzat festa argumentând că, obiceiul local era ca fata cea mare să se mărite prima. Apoi Laban a spus: „**Isprăvește săptămâna cu aceasta și-ți vom da și pe cealaltă pentru slujba pe care o vei mai face la mine alți șapte ani.**“ La sfârșitul săptămânii de nuntă, Iacov s-a căsătorit și cu Rahela, apoi i-a slujit lui Laban încă **șapte ani** pentru ea. Iacov semănase înșelăciune și acum culegea tot înșelăciune! Când Domnul a văzut că Lea era urâtă de către Iacov (sau iubită mai puțin decât Rahela) El i-a dat drept compensație, copii. Această lege a compensației divine acționează încă: oamenilor cărora le lipsește ceva într-o privință li se dă altceva în alta. Lea a recunoscut mâna Domnului când a pus numele copiilor ei (v. 32, 33,35). Din ea se trage preoția (**Levi**), spița

regală (**Juda**) și în final Cristos. În acest capitol este vorba despre primii patru fii ai lui Iacov. Lista completă a fiilor lui Iacov este următoarea. Fiii născuți din Lea:

Ruben – (*iată, fiu*) (29:32)

Simeon – (*ascultare*) (29:33)

Levi – (*alipire*) (29:34)

Juda – (*laudă*) (29:35)

Isahar – (*răsplată*) (30:18)

Zabulon – (*locuință*) (30:20)

Fiii născuți din Bilha, roaba Rahelei:

Dan – (*judcător*) (30:6)

Neftali – (*luptă*) (30:8)

Fiii născuți din Zilpa, roaba Leei:

Gad – (*trupă sau noroc*) (30:11)

Așer – (*fericit*) (30:13)

Fiii născuți Rahelei:

Iosif – (*adăugat*) (30:24)

Beniamin – (*fiul mâinii drepte*).

30:1-13 Din disperarea de a avea un copil care să se joace pe genunchii ei, **Rahela** a dat-o pe **roaba ei Bilha** lui Iacov, drept concubină. Chiar dacă astfel de aranjamente erau obișnuite în vremea aceea, erau contrare voinței lui Dumnezeu. **Bilha a născut** doi fii, **Dan și Neftali**. Pentru a nu fi întrecută de sora ei Rahela, **Lea** i-a dat-o pe **roaba ei, Zilpa**, lui Iacov în concubinaj și astfel s-au născut încă doi fii, **Gad și Așer**.

30:14-24 Mandragorele pe care **le-a găsit Ruben** erau o plantă, chipurile aducătoare de fertilitate în superstiția locală. Și fiindcă Rahela era stearpă, ea a dorit mult să mănânce **câteva** din acele **mandragore**. În schimb, i-a permis Leei să trăiască cu Iacov, ca soție. (Din motive necunoscute se pare că Lea își pierduse acest drept). Apoi Leei i s-au mai născut încă doi fii – **Isahar și Zabulon** – și o fiică, **Dina**. În sfârșit, Rahela a avut primul ei **fiu** și l-a numit **Iosif**, exprimând credința că Dumnezeu îi va mai da **încă un fiu**.

4. Iacov, mai șiret decât Laban

30:25-36 Când Iacov i-a spus lui Laban

că vrea să se întoarcă acasă în Canaan, unchiul lui l-a invitat să mai rămână. Laban i-a spus că învățase din **experiență** că Domnul **l-a binecuvântat** atâta timp cât Iacov a stat acolo și că-i va plăti cât dorește dacă va rămâne. Iacov a acceptat să continue să-l slujească pe Laban dacă acesta îi va da **toate caprele și oile peștrițe și toți mieii negri** care vor fi fătați. Toate celelalte animale din turmă vor fi ale lui Laban. Acesta a acceptat pactul, spunând: „**Fie așa cum ai zis!**” Laban a luat cele mai multe animale care i s-ar fi convenit lui Iacov și le-a dat fiilor săi să le păstorească, dându-și seama că „reproducându-se, vor ajunge în stăpânirea lui Iacov. Apoi le-a încredințat pe ale sale lui Iacov, la distanță de trei zile de mers pe jos de celelalte. Acest lucru făcea imposibilă încrucișarea animalelor peștrițe din turmele păstorite de fiii lui Laban cu cele nepeștrițe ale lui ce erau păstorite de Iacov.

30:37-43 Când a împerecheat turma lui Laban, Iacov a pus **nuiiele verzi pe care le cojise** în fața animalelor, indiferent de culoarea lor. Mieii sau iezii s-au născut bălțați, seini și peștriți. Aceasta însemna, bineînțeles, că aceștia urmau să aparțină lui Iacov. Au determinat oare aceste **nuiiele** culoarea animalelor? Era sau nu o metodă științifică, nu se știe (deși dovezile genetice demonstrează că se poate să fi fost). Cum altfel ar fi putut să se nască animalele cu petele dorite de Iacov? În primul rând, se poate să fi fost o minune (vezi 31:12). Sau, se poate să fi fost o șmecherie a lui Iacov. În text există indicații că el ar fi cunoscut știința selecției animalelor. Prin selecție atentă, nu numai că a obținut animale pătate, dar le-a și produs mai **viguroase** pentru el și mai **slabe** pentru Laban. Probabil că nuiiele cojite erau doar un truc pentru a-și masca secretul față de alții. Oricare ar fi explicația, Iacov a devenit un om bogat în ultimii șase ani în care l-a mai slujit pe Laban.

5. *Întoarcerea lui Iacov în Canaan* (cap. 31)

31:1-18 După ce Iacov și-a dat seama că **Laban și fiii săi** deveneau din ce în ce mai invidioși și îi purtau pică, **Domnul** i-a spus că venise vremea să **se întoarcă în Canaan**. Mai întâi **le-a chemat pe Rahela și pe Lea**, au discutat problema, reamintindu-le cum l-a înșelat Laban și cum **i-a schimbat simbria de zece ori**, cum Domnul l-a ajutat astfel încât turmele lui să se înmulțească și tot Domnul i-a amintit de legământul pe care-l făcuse cu douăzeci de ani în urmă (28:20-22) și cum Domnul îi spusese să se **întoarcă în Canaan**. Vestele lui au fost de acord că tatăl lor n-a fost corect și că trebuie să plece.

Griffith Thomas scoate în evidență câteva principii interesante pentru discernerea călăuzirii lui Dumnezeu din acest pasaj. Mai întâi Iacov a avut *o dorință* (30:25). În al doilea rând, *situația* cerea o schimbare. În al treilea rând, a auzit *Cuvântul lui Dumnezeu* cu claritate. Și în sfârșit, a avut *confirmarea* soțiilor sale, în ciuda legăturii filiale pe care o aveau față de Laban...²⁵ Remarcați că Îngerul Domnului (v. 11) este Dumnezeu de la Betel (v. 13).

31:19-21 Înainte de plecarea secretă, **Rahela** a furat **idolii casei** tatălui ei și i-a ascuns sub șaua cămilei. Posedarea idolilor casei implica, de fapt, conducerea familiei și, în cazul unei fiice măritate, îi asigura soțului ei dreptul de a moșteni din averea tatălui ei.²⁶ Deoarece Laban avea fii, în mod normal doar aceștia aveau dreptul la *terafimii* (idolii) tatălui lor. Hoția Rahelei, deci, era o problemă serioasă și avea ca scop asigurarea unei părți principale a moștenirii tatălui ei pentru soțul ei.

31: 22-30 Când **Laban** a aflat de fuga lor, el și oamenii lui **i-au urmărit timp de șapte zile**, dar Domnul l-a avertizat pe Laban **într-un vis** să nu facă necazuri lui Iacov și caravanei lui. Când i-a ajuns în sfârșit, s-a plâns numai că nu a avut ocazia să-i facă un cadou de plecare și că i-au fost furăți idolii.

31: 31-35 Primei plângeri, **Iacov i-a răspuns** că a plecat în secret de teamă că Laban își va **lua fetele înapoi cu forța**. Iar

la a doua plângere, el a negat furtul și a acceptat pripit să fie ucis cel la care se vor găsi **idolii**. Laban a făcut o percheziție amănunțită în toată caravana, dar degeaba. **Rahela**, care stătea **pe ei**, s-a scuzat că nu se dă jos de pe cămilă pentru că avea ciclul menstrual, a pretins ea.

31:36-42 Acum a venit rândul lui Iacov să fie **mânios**. El l-a învinuit pe Laban pentru că l-a acuzat de furt și pentru tratamentul nedrept pe care-l îndurase timp de **douăzeci de ani**, în ciuda muncii fidele și generoase prestată de acesta. Acest pasaj dezvăluie faptul că Iacov era un om muncitor și binecuvântarea lui Dumnezeu fusese asupra lui în tot ce făcuse. Suntem oare fideli față de patronii noștri? Binecuvântează Dumnezeu ceea ce facem?

31:43-50 Laban a evitat chestiunea, argumentând că nu ar face vreun rău **ficelor** sale, nepoților săi sau vitelor, apoi a sugerat că trebuie să facă un pact. Nu a fost un *legământ* binevoitor, *prietenesc*, acesta prin care cereau ca Domnul să vegheze asupra lor în timp ce se despărteau. Mai curând, era un tratat între doi șmecheri, cerând Domnului să-i supravegheze că fac ceea ce trebuie atunci când nu mai erau unul în vederea celuilalt!

Era de fapt un pact de neagresiune, plus condiția ca Iacov să nu se poarte urât cu fiicele lui Laban și să nu se mai căsătorească cu alte femei. Laban a numit **stâlpul de aducere aminte** care a marcat pactul **Iegar Sahaduta**, o expresie aramaică. **Iacov l-a numit Galed**, un cuvânt ebraic. Amândouă însemnau „**movila mărturiei**“. Nici unul din ei nu trebuia să treacă de aceste pietre pentru a-l ataca pe celălalt.

31:51-55 Laban a jurat pe **Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Nahor și Dumnezeul tatălui lor, Terah**. Folosirea majusculei pentru cuvântul *Dumnezeu* în NKJV (la fel și în Moffatt, NIV etc.) indică faptul că traducătorii au simțit că Laban se referea la adevăratul Dumnezeu pe care Avraam l-a cunoscut. În orice caz, fiindcă în ebraică nu există majuscule, nu putem ști cu precizie dacă Laban s-a referit la zeii păgâni pe care acești oameni îi veneraseră în Ur. **Iacov a jurat pe Acela de care se**

temea tatăl său Isaac – adică Dumnezeu, de care se temuse Isaac. Isaac nu fusese niciodată idolatru. **Iacov a adus o jertfă** mai întâi, apoi a dat o masă pentru toți cei de față și a făcut tabără **toată noaptea în munți**.

Dis-de-dimineată, Laban și-a sărutat nepoții și fiicele în semn de rămas bun și a plecat acasă.

6. *Împăcarea lui Iacov cu Esau* (cap. 32, 33)

32:1-8 În drum spre Canaan, Iacov a întâlnit un grup de **ingeri** și a numit locul acela **Mahanaim** (*tabără îndoită*). Cele două tabere ar putea fi armata Domnului (v. 2) și alaiul lui Iacov. Sau expresia poate fi la figurat exprimând o mare mulțime (v. 10). Pe măsură ce se apropia de țară, el își aducea aminte de **fratele său, Esau**, și se temea de răzbunare. Oare mai era Esau supărat din cauză că îl înșelase cu acea binecuvântare? Mai întâi, **Iacov a trimis soli... la Esau** cu urări de pace. Apoi când a auzit că Esau **ii venea în întâmpinare** cu **patru sute de oameni**, s-a speriat așa de tare **încât și-a împărțit familia în două grupuri**, astfel încât dacă primul grup era distrus, celălalt putea fugi.

32:9-12 Rugăciunea lui Iacov s-a născut dintr-o nevoie disperată de protecție divină. Era bazată pe relația de legământ pe care Domnul o stabilise cu el și strămoșii lui și era făcută cu smerenie. El s-a bizuit pe cuvântul lui Dumnezeu și a pretins promisiunile Sale.

Cea mai bună rugăciune vine dintr-o necesitate interioară puternică. Prin sistemele de siguranță omenești, deseori ne apărăm de o viață de rugăciune dinamică. De ce ne facem singuri acest rău?

32:13-21 Apoi, Iacov a trimis **trei turme succesive** de animale care totalizau 580 capete, ca dar pentru Esau, sperând **să-l îmbuneze**. Esau își primea astfel darul în trei tranșe. Manevrelor lui Iacov exprimau neîncrederea sa sau, cel puțin un amestec de credință și necredință.

32:22-32 După trimiterea familiei sale dincolo de pârâul **Iaboc** (*el va goli*), Iacov a petrecut **noaptea** singur la Peniel și a

avut una din cele mai importante experiențe ale vieții lui. **Un Om s-a luptat cu el.** Acel Om a fost un înger (Osea 12:4), Îngerul lui Iehova, Domnul Însuși. Domnul i-a scrântit piciorul lui Iacov la sold, făcându-l să șchioapete pentru tot restul vieții. Deși Iacov a pierdut lupta fizic, a câștigat o mare victorie spirituală. A învățat să biruie prin înfrângere și să fie puternic prin slăbiciune. Golit de eul său și de încrederea în propria lui istețime, el a recunoscut că era **Iacov**, un înlocuitor, un înșelător. Dumnezeu i-a schimbat atunci **numele în Israel** (tradus în mod divers ca „Dumnezeu conduce“ sau „Cel ce se luptă cu Dumnezeu“, sau „prințul lui Dumnezeu“). Iacov a numit locul acela **Peniel** (*fața lui Dumnezeu*) fiindcă și-a dat seama că-l **văzuse** pe Domnul. Pfeiffer consemnează că versetul 32 este încă de actualitate pentru evreii de astăzi:

Nervul sciatic, sau nervul coapsei, trebuie scos de la animalul sacrificat înainte ca acea porțiune a animalului să fie pregătită pentru a fi mâncată de evreii ortodocși.²⁷

33:1-11 Cu cât se apropia **Esau**, Iacov cădea din nou în ghearele fricii și a reacțiilor naturale, aranjându-și familia într-un fel care să permită maximum de protecție pentru cei pe care îi iubea mult. Iacov **s-a închinat până la pământ de șapte ori** în timp ce se apropia de **fratele său**. Spre deosebire de el, **Esau** era relaxat, cald și plin de efuziune în timp ce-și întâmpina fratele mai întâi, apoi soțiile acestuia și **copiii**. El a protestat blând contra darului extravagant de vite, dar în final a acceptat să-l primească. Iacov pare să fi arătat fratelui său o slugărnicie necuvenită, vorbind despre sine ca fiind **slujitorul** lui. Unii consideră că a apelat la linguseală și exagerare când i-a spus că văzându-l, parcă-L vede pe Dumnezeu. Pentru alții „fața lui Dumnezeu“ ar însemna doar o față împăcată.

33:12-17 Când Esau a propus să călătorească împreună, Iacov a pretins că e imposibil, datorită mersului încet al **copiilor** și animalelor tinere. Iacov a promis că se

va întâlni cu Esau **în Seir** (Edom), deși nu avea nici o intenție să facă așa. Chiar și atunci când Esau a încercat să lase **o parte din** oamenii lui în urmă pentru a călători cu Iacov și familia lui, acesta a refuzat, evitând să-i spună adevăratele motive – frica și suspiciunea.

33:18-20 În loc să se deplaseze în sud spre muntele Seir, Iacov a mers spre nord-vest. În cele din urmă a ajuns la **Sihem** și a poposit acolo, ridicând un **altar** pe care l-a numit (probabil cu îngâmfare) **El Elohe Israel** (*Dumnezeu, Dumnezeul lui Israel*). Douăzeci de ani mai devreme, când Dumnezeu îi apăruse la Betel, Iacov jurase că Domnul va fi Dumnezeul lui, că-I va da zeciuală și că va stabili Betelul drept casă a lui Dumnezeu (28:20-22). Acum, în loc să se întoarcă la Betel, el se stabilește la cincizeci de kilometri de acolo, pe pământul fertil al Sihemului, probabil pentru a oferi vitelor sale o hrană bogată. (Sihemul reprezintă lumea). Dumnezeu nu-i vorbește direct decât, câțiva ani mai târziu, când îl cheamă pe Iacov să-și îndeplinească legământul (cap. 35).

Între timp, au loc evenimentele tragice din capitolul 34.

7. *Păcatele de la Sihem (cap. 34)*

34: 1-12 Numele lui Dumnezeu nu este menționat în acest capitol. În timp ce Iacov și familia sa locuiau în Sihem, **Dina, fiica lui**, s-a apropiat social de femeile păgâne – o nerespectare a principiului separării de cei necredincioși. Într-una din aceste ocazii, **Sihem, fiul lui Hamor**, a atacat-o sexual pe Dina, apoi a dorit foarte mult s-o ia de nevastă. Realizând că Iacov și fiii lui erau furioși, **Hamor** a propus o soluție pașnică: căsătorii între israeliți și canaaniti și drepturi depline pentru israeliți ca cetățeni ai țării (versetul 9 poate fi interpretat ca una din multele încercări satanice de a perverti spița genealogică divină). Sihem s-a oferit să plătească orice **zestre și dar** ar fi cerut israeliții.

34:13-24 Fiii lui Iacov n-au avut, însă, nici o intenție de a o da pe **Dina** lui Sihem, dar au mințit că vor face așa dacă oamenii cetății se vor **tăia împrejur**. Semnul sfânt al

legământului lui Dumnezeu avea să fie folosit în mod imoral. De bună credință, **Hamor, Sihem și toți bărbații din cetate** au îndeplinit condiția cerută.

34:25-31 Dar în timp ce sihemiții își reveneau după această operație, Simeon și Levi i-au ucis mișelește, și le-au furat bunurile. Când Iacov i-a certat cu blândețe, **Simeon și Levi** au răspuns că sora lor nu trebuia să fie tratată ca o prostituată. De fapt, Iacov părea mai preocupat de binele lui decât de nedreptatea oribilă făcută oamenilor din Sihem. Observați folosirea de opt ori a pronumelui de persoana întâi din versetul 30.

8. Întoarcerea la Betel (cap. 35)

35:1-8 Capitolul 35 începe cu porunca lui Dumnezeu dată lui Iacov de a-și împlini jurământul făcut cu treizeci de ani în urmă (28:20-22). Domnul a folosit evenimentele tragice din capitolul anterior pentru a-l pregăti pe patriarh să treacă la faptă. Observați că numele Domnului este menționat de vreo douăzeci de ori, în contrast cu nici o menționare în capitolul 34. Înainte de a împlini porunca Domnului de a se întoarce la **Betel**, Iacov a poruncit mai întâi familiei lui să **inlăture idolii furați** și să se îmbrace în haine curate. Imediat ce au făcut astfel, au devenit o **teroare** pentru vecinii lor păgâni. Era potrivit ca Iacov să construiască un altar la „**El Betel**“ și să se închine Dumnezeului care-l apărase de fratele său Esau.

35:9-15 Încă o dată, Dumnezeu a afirmat că **numele** lui Iacov este acum **Israel** și a reînnoit legământul pe care-l făcuse cu Avraam și Isaac. Patriarhul a marcat locul sfânt cu un **stâlp** și a numit din nou locul, **Betel**.

35:16-20 În timp ce familia lui Iacov **călătorea de la Betel spre sud**, ... **Rahela a murit** dând naștere. Ea a pus numele copilului **Ben-Oni** (*fiul suferinței mele*), dar Iacov a numit cel de-al doisprezecelea fiu al său **Beniamin** (*fiul dreptei mele*). Aceste două nume preilustrează suferințele lui Cristos și slava care avea să urmeze. Localizarea tradițională a **mormântului Rahelei** (dar probabil neautentic) este undeva pe drumul dintre Ierusalim și

Betleem. De ce n-a fost ea îngropată cu Avraam, Sara și Rebeca în peștera Hebronului? Probabil pentru că a adus idoli în familie.

35:21-29 Se menționează în treacă păcatul lui Ruben cu **Bilha, concubina tatălui său**, păcat prin care și-a pierdut dreptul de întâi născut (49:3, 4). Ultima propoziție din versetul 22 începe un nou paragraf: **Acum fiii lui Iacov erau doisprezece**. Următoarele două versete enumeră pe cei doisprezece **fii**. Deși se spune în versetul 26, că acești fii i s-au născut lui Iacov în **Padan Aram, Beniamin** (v. 24) face excepție. El s-a născut în Canaan (v. 16-19). Iacov s-a întors în **Hebron** la timp pentru a-l vedea pe **tatăl său, Isaac**, înainte ca acesta să moară. Mama lui Rebeca, murise cu câțiva ani în urmă. Trei înmormântări sunt relatate în acest capitol: aceea a Dorei, slujitoarea Rebecăi (v. 8), a Rahelei (v. 19) și cea a lui **Isaac** (v. 29).

9. Descendenții lui Esau, fratele lui Iacov (cap. 36)

36:1-30 Capitolul 36 este consacrat urmașilor lui **Esau**, care au locuit în țara **Edom**, la sud-est de Marea Moartă. **Genealogia** semnifică împlinirea promisiunii că Esau va fi strămoșul unui popor (25:23). Esau a avut trei sau poate chiar patru neveste, dacă unele dintre ele au avut câte două nume (comparați 26:34; 28:9; 36:2,3). În versetul 24 **Ana** a găsit **apă** (sau „izvoare calde“ în NASB).

36:31-43 Moise, autorul Genezei, a știut prin revelație divină (vezi 35:11) că Israelul va avea cândva un **rege**. Așa cum șapte generații din spița de oameni necredincioși a lui Cain au fost date în capitolul 4, tot așa șapte generații de regi din spița de oameni necredincioși a lui Esau sunt menționate aici în versetele 33-39. Șapte, numărul desăvârșirii, indică probabil întreaga spiță. Nici unul din urmașii lui Esau nu este menționat în registrul lui Dumnezeu cu cei credincioși; toți s-au pierdut în obscuritatea celor ce s-au îndepărtat de Dumnezeul cel viu. Ei au avut bogățiile vremelnice și faima trecătoare a acestei

lumi, dar nimic pentru eternitate.

D. Iosif (37:1–50:26)

1. Iosif vândut rob (cap. 37)

37:1-17 Cuvintele „**Aceasta este istoria lui Iacov**” par abrupte. Istoria lui Iacov (cap. 25–35) este întreruptă de generațiile lui Esau (cap. 36), apoi continuă din capitolul 37 până la sfârșitul cărții, oprindu-se cu precădere asupra fiului lui Iacov, Iosif.

Iosif este unul din cele mai frumoase tipuri (simboluri) ale Domnului Isus Cristos din VT, deși Biblia nu-l etichetează niciodată ca tip. A.W. Pink enumeră 101 corespondențe între Iosif și Isus,²⁸ iar Ada Habershon enumeră 121. De exemplu, Iosif a fost **iubit** de tatăl său (v. 3); a **mus-trat** păcatul fraților săi (v. 2); a fost **urât** de **frații săi** și vândut dușmanilor (v. 4, 26-28); a fost **pedepsit** pe nedrept (cap. 39); a fost **înălțat** și a devenit salvatorul lumii, întrucât toată lumea trebuia să vină la el să cumpere pâine (41:57); a primit o **nevastă** dintre neamuri în timpul cât a fost respins de frații săi (41:45).

Haina peștiră (o haină lungă cu mâneci) era semnul afecțiunii speciale a tatălui său, fapt ce a stârnit invidia și ura fraților săi. În primul **vis** al lui Iosif, unsprezece **snope** de grâu **s-au plecat** înaintea celui de-al doisprezecelea **snope**, o profetie conform căreia frații săi aveau să se plece într-o zi în fața lui.

În următorul **vis**, **soarele**, **luna** și **unsprezece stele s-au aruncat cu fața la pământ** înaintea lui Iosif. **Soarele și luna** îi reprezentau pe Iacov și Lea (Rahela murise), iar cele unsprezece stele erau frații săi (v. 9-11).

37:18-28 Când Iosif a fost trimis cu o în-sărcinare la frații lui, ei s-au **sfătuit să-l ucidă**, dar la propunerea lui Ruben au căzut de acord **să-l arunce într-o groapă** lângă Dotan. În timp ce s-au așezat să mănânce, au văzut o **caravană de ismaeliți** care mergeau spre **Egipt** și, la sugestia lui Iuda, au hotărât să-l vândă. În acest pasaj, ismaeliților li se spune **madianiți**, ca la Iudecători 8:22-24. În timp ce **negustorii madianiți treceau pe acolo**, frații lui Iosif l-au scos **afară din groapă și**

l-au vândut negustorilor.

37:29-36 Ruben a lipsit în timp ce se petreceau toate acestea. Când **s-a întors** s-a îngrozit, fiindcă lui avea să-i revină răspunderea de a-i explica tatălui lor absența lui Iosif. Deci, **au înmuiat haina** lui Iosif **în sângele** unei capre și apoi i-au înmânat-o cu nerușinare lui Iacov, care, cum era și firește, a presupus că Iosif a fost ucis. Iacov își înșelase odată tatăl cu pielea unei capre, dându-se drept fratele său Esau și imitând brațele păroase ale acestuia (27:16-23). Acum și el a fost înșelat amar-nic de sângele unei capre de pe haina lui Iosif. „Durerea înșelăciunii este din nou gustată”. **Madianiții** au împlinit fără să-și dea seama scopurile lui Dumnezeu. oferindu-i lui Iosif transportul pe gratis până în Egipt și vânzându-l **lui Potifar, un dregător al lui Faraon**. Astfel, Dumnezeu îl face pe om să-L laude chiar și în mânia acestuia, reținând ceea ce refuză să-L laude (vezi Ps. 76:10).

2. Iuda și Tamar (cap. 38)

38:1-11 Povestea sordidă a păcatului lui Iuda cu **Tamar** ne arată încă o dată cât de mare este harul lui Dumnezeu, când ne amintim că Domnul Isus a descins din **Iuda** (Luca 3:33). **Tamar** este una din cele cinci femei menționate în genealogia Domnului Isus din Matei 1; trei dintre ele fuseseră imorale – Tamar, Rahab (v. 5) și Batșeba (v. 6). Celelalte sunt Rut, o neevreică (v. 5) și Maria, o fecioară evlavioasă (v. 16). Pink observă câteva din înțelesurile mai adânci ale acestui eșec moral:

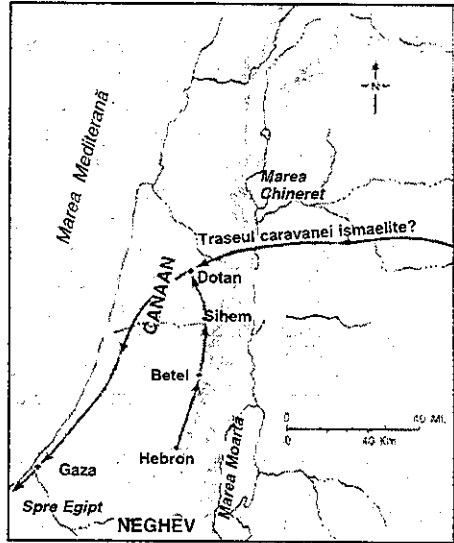
Geneza 37 se încheie cu o relatare despre fiii lui Iacov care își vând frațele madianiților, care la rândul lor îl vând în Egipt. Această narațiune vorbește, sub forma unui tip, despre respingerea lui Isus de către Israel și darea Lui pe mâna neamurilor. De când liderii Israelului L-au dat pe Mesia pe mâna lui Pilat, ei, ca națiune, nu mai au nici un fel relații cu El; și Dumnezeu, de asemenea, S-a întors de la ei către neamuri. De aici reiese o întorsătură importantă în cadrul timpului nostru. În această față, Iosif este văzut acum **în mâinile neamurilor**. Dar, înainte să ni

se spună ce s-a întâmplat cu Iosif în Egipt. Duhul Sfânt ne relatează, într-un rezumat tipic, istoria evreilor, în timp ce anti-tipul Iosif *lipsește din țară*.²⁹

Nu este nici un întâmplător faptul că istoria lui Iosif este întreruptă de capitoul 38. Comportarea rușinoasă a celorlalți membri ai familiei lui Iosif face ca prin contrast caracterul său să strălucească asemenea unei lumini strălucitoare într-o lume sordidă.

Prima greșală a lui Iuda a fost că s-a căsătorit cu o femeie canaanită, **fiica lui Șua**. Ea i-a născut trei fii – **Er, Onan și Șela**. **Er** s-a căsătorit cu o canaanită pe nume **Tamar**, dar a fost omorât de **Domnul** pentru o nelegiuire nespecificată. Era obiceiul pe vremea aceea ca fratele celui mort sau o rudă apropiată să se căsătorească cu văduva acestuia, pentru a crește copiii în numele celui decedat. **Onan** a refuzat să facă așa, deoarece primul copil născut în cadrul acestui aranjament ar fi fost moștenitorul legal al lui Er, și nu al său. Păcatul său nu a fost atât sexual, cât o demonstrație de egoism. Nu a fost un act unic, ci, cum aflăm din Evrei, a fost un refuz persistent. Or, refuzul a afectat genealogia prin care Cristos avea să moștenească dreptul legal la tronul lui David. Atât de mult l-a displicut acest lucru lui **Dumnezeu**, încât l-a omorât pe **Onan**. Văzând lucrul acesta, **Iuda** i-a spus **Tamarei** să se întoarcă la casa tatălui ei până când al treilea fiu, **Șela**, urma să aibă vârsta corespunzătoare căsătoriei. De fapt, aceasta era o diversiune. El nu voia nicicum ca **Șela** să se căsătorească cu Tamar; el pierduse deja doi fii și o considera o „femeie aducătoare de ghinion”.

38:12-23 Când Șela a crescut mare și Iuda n-a dat nici un semn că ar pregăti căsătoria acestuia cu **Tamar**, ea s-a hotărât să-l „agățe” pe Iuda, întinzându-i o cursă. S-a îmbrăcat ca o **prostituată** și s-a **asezat la vedere** pe drumul spre **Timna**, unde știa că Iuda urma să meargă pentru a-și tunde **oile**. El a văzut-o și a avut relații nelegitime cu ea, neștiind că **este** propria sa **noră**. Plata convenită a fost o **capră tânără din turmele sale**, dar până să i-o poată trimite,

Călătoria lui Iosif în Egipt

„prostituată” i-a cerut lui Iuda, ca zălog, **inelul, lanțul și toiagul** lui. **Lantul** putea fi acela de care era atârnat sigiliul său. Când Iuda a încercat să-i dea iedul în schimbul zălogurilor, n-a mai găsit „prostituată”.

38:24-26 **Trei luni** mai târziu, **Tamar** a fost acuzată de **prostitucie** întrucât, ca văduvă, rămăsese **însărcinată**. **Iuda** a poruncit să fie **arsă**. În acel moment ea i-a dat înapoi zălogurile, spunând că stăpânul lor era tatăl copilului așteptat. Acestea au fost dovezi indubitabile că Iuda avusese relații sexuale cu ea. Walter C. Wright descrie scena în culori vii:

Însoțitorii lui Iuda îl anunță că nora lui s-a prostituat. Judecata lui este rapidă și decisivă: să fie arsă. Nu a existat ezitare sau compromis din partea lui. În timp ce rostește această sentință gravă, vocea nu-i tremură. Societatea israeliților trebuia protejată de astfel de nebunii și nelegiuiri. Hotărârea este transmisă: se fixează ziua; pregătirile continuă; se înfîșe stâlpii, se aranjează rugul, se formează procesiunea, lumea se adună, femeia pășeste spre aparentu-i sfârșit. Dar ține în mâini zălogurile: inelul și toiagul. Iar toiagul este toiagul lui Iuda; inelul este tot al lui! Obiectele acestea devin acuzații la adresa judecătorului ei. Ce greutate va mai avea acum sentința lui?³⁰

38:27-30 Când Tamar **năștea** și a ieșit mâna copilului, **moașa** a legat-o cu un **fir roșu**, gândindu-se că va fi **întâiul** născut. Dar **mâna** s-a retras și un alt copil a ieșit primul. Numele lui a fost **Perez** (*spărtură*), iar al celuiilalt **Zerah** (*roșcovan*).

Amândoi **gemenii** sunt menționați în Matei 1:3, deși spîta mesianică trece prin **Perez**. **Zerah** a fost un strămoș al lui Acan (Ios. 7:1). „Este pur și simplu uluitor“, comentează Griffith Thomas, „că Dumnezeu a luat capătul atât de încâlcitelor îțe ale acestui ghem pentru a le țese după modelul Său.“³¹

Căsătoria lui Iuda cu femeia canaanită (v. 2) a fost primul pas spre pervertire al poporului lui Dumnezeu prin amestecul cu o rasă căreia i se dusese numele pentru imoralitatea ei. Israel avea să fie contaminat de enormitățile de nedescris ale închinării destrăbălate în fața naturii. Dumnezeu este un Dumnezeu al separării; când ne înfrățim cu lumea, plătim un preț groaznic.

3. Ispitirea lui Iosif și biruința lui (cap. 39)

39:1-19 Narațiunea revine acum în **Egipt**, unde **Iosif** ajunge **supraveghetor** în **casa** lui **Potifar**... **căpitan** în **garda** palatului lui **Faraon**. **Domnul** a fost cu el și Iosif a propășit în tot ce făcea (Tyndale, în 1534, a tradus prin „era un tip norocos“, v. 2). **Soția** lui Potifar a încercat în de nenumărate ori să-l seducă pe Iosif, dar el a **refuzat** cu stăruință. El nu voia să înșele încrederea stăpânului său ori să păcătuiască împotriva lui Dumnezeu. Într-o zi ea **l-a prins de poala veșmântului său**. El s-a smucit și a **fugit**, lăsând veșmântul în mâna ei. Și-a pierdut haina, dar și-a salvat caracterul iar mai târziu a câștigat o cunună. Ea a folosit haina drept „dovadă“ că Iosif a încercat s-o violeze.

Credincioșii sunt învățați să fugă de curvie, de idolatrie și de poftele tinereții. Mai bine să fugi decât să cazi.

39:20-23 Fără să facă cercetările de rigoare, **stăpânul** lui **Iosif** îl aruncă pe Iosif în temniță, dar chiar și acolo el a fost

binecuvântat de Dumnezeu și i s-a încredințat o funcție de mare răspundere. Faptul că Iosif nu a fost executat ar putea indica faptul că Potifar nu și-a crezut soția pe deplin; nu putea să nu-i cunoască adevăratul caracter. Adevărul din Romani 8:28 este expus minunat în acest capitol. Dumnezeu lucra din culise pentru Iosif. Acesta s-a împotrivit ispitei și a căutat să evite ocaziile de păcătuire (v. 8-10). Cu toate acestea, seducătoarea lui l-a acuzat pe nedrept. Și iată cum, pentru a doua oară, Iosif este aruncat în lanțuri (Ps. 105:17-19). În aceste împrejurări poate cineva ar spune că ar fi fost îndreptățit să se mînie. Numai că Iosif nu a trăit sub presiunea împrejurărilor, ci deasupra lor, drept care a văzut mâna lui Dumnezeu în ele. Timpul petrecut în închisoare a fost „o perioadă de pregătire pentru guvernare“. Astfel răul pe care i l-au dorit alții s-a întors spre bine.

4. Iosif tâlmăcește visul paharnicului și al brutarului (cap. 40)

40:1-19 Printre deținuții alături de care se afla Iosif în închisoare au fost și **paharnicul și brutarul** lui **regelui Egiptului** (v. 1-4). Când au visat **fiecare un vis**, **Iosif** s-a oferit să le tâlmăcească (v. 5-8). **Visul** paharnicului cu **vita** a însemnat că **Faraon** urma să-l **înălțe** în dregătorie în **trei zile** (v. 9-15). Dar **visul** brutarului cu cele **trei coșuri** de pâine **albă** a însemnat faptul că **în trei zile Faraon** urma să-i **ia capul**, spânzurându-l (v. 16-19).

Observați că Iosif nu a așteptat să se schimbe împrejurările. El l-a slăvit pe Dumnezeu și i-a slujit pe alții în împrejurările respective.

40:20-23 Când **mai marele paharnicilor** a fost eliberat, el a uitat să mijlocească pentru Iosif așa cum făgăduise (v. 23). Dar Domnul n-a uitat „Amintește-ți de mine când îți va merge bine“ (v. 14). Mântuitorul a rostit cuvinte asemănătoare în noaptea trădării Sale, cuvinte pe care le putem pune în practică atunci când ne împărtășim din pâinea și din vinul simbolizând trupul Său frânt pe cruce și sângele vărsat pentru mântuirea noastră.

5. Iosif tălmăcește visurile lui Faraon (cap. 41)

41:1-13 Când nici unul din **magii Egiptului** nu a putut tălmăci **visul** lui Faraon cu cele șapte vaci frumoase la vedere și grase la trup, și cele șapte vaci urâte la vedere și slabe, nici visul al doilea cu cele șapte spice de grâu grase și frumoase, urmate de alte șapte spice slabe și arse de vântul de răsărit, **mai marele paharnicilor** și-a amintit de Iosif și de priceperea lui de a tălmăci **visuri**. Cei doi ani menționați în versetul 1 ar putea să se refere fie la perioada detenției lui Iosif, fie la timpul scurs de la eliberarea mai-marelui paharnicilor.

41:14-32 Chemat înaintea lui Faraon, Iosif a explicat că vor fi **șapte ani de belșug în Egipt**, urmați de **șapte ani de foamete**, care vor devasta pământul. Repetarea sau duplicarea **visului** lui Faraon a însemnat că era **stabilit de Dumnezeu** ca acest lucru să se **întâmple în curând**. Vedem aceasta și în cele două visuri ale lui Iosif referitoare la viitor (37:6-9) și în viziunile similare ale lui Daniel cap. 2 și 7. În Biblie, *doi* este numărul marturilor. Iosif i-a dar lui Faraon, în palatul regal, același răspuns pe care-l dăduse și slujitorilor acestuia în temniță. „**Nu eu! Dumnezeu va da un răspuns prielnic de pace**“ (v.16; cf. 40:8). Această smerenie a făcut posibil ca Domnul să-i încredințeze lui Iosif o responsabilitate uriașă, fără teama că aceasta îl va corupe.

41:33-36 Iosif l-a sfătuit pe **Faraon** să facă rezerve de grâne în timpul acestor ani de belșug, astfel încât să fie suficiente **pentru vremea foametei**. Planul lui era ceea ce de atunci încoace s-au numit „grânarele mereu normale“.

41:37-46 Faraonul a fost atât de mulțumit, încât l-a făcut pe Iosif al doilea după el și l-a numit să ducă la îndeplinire programul (v. 40); l-a asigurat că **fără consimțământul** lui nimeni nu va putea face nimic (v. 44) și i-a dat un nou nume, **Tafnat-Paeneah** (v. 45a). Înțelesul numelui său este nesigur. Unii cred că ar fi: „*Mântuitor al lumii*“, alții propun traducerea „*Dumnezeu vorbește și trăiește*“. Faraon i-a dat lui Iosif o **sotie** numită **Asenath** (v.

45). Cum a putut Faraon să pună un deținut evreu stăpân peste Egipt pe baza tălmăcirii unui vis, fără să aștepte să vadă dacă se va împlini? Răspunsul îl găsim în Proverbe 21:1: „Inima regelui este în mâna Domnului“. Uleiul se ridică la suprafață. Iosif a fost primul dintre mulți evrei evlavioși care s-au ridicat la poziții de mare cinste și răspundere în guvernele neamurilor. **Avea vârsta de treizeci de ani** când și-a început lucrarea (v. 46); trecuseră treisprezece ani de când fusese vândut de către frații săi (cf. 37:2).

41:47-52 Belșugul primilor **șapte ani** a fost atât de mare încât nu s-a putut ține o evidență exactă a recoltelor. În acea perioadă s-au născut cei **doi fii** ai lui **Iosif** – **Manase** (*cel ce te face să uiți*) și **Efraim** (*rodnic*). Uitând răul care i se făcuse, Iosif a devenit rodnic.

41:53-57 Când **au venit cei șapte ani de foamete**, oamenii înfometați ai **Egiptului** și ai **tuturor popoarelor au venit la Iosif... să cumpere grâne**. Aici Iosif este din nou un tip (simbol) al lui Cristos, prin care toate binecuvântările lui Dumnezeu sunt distribuite înfometaților lumii. Providența lui Dumnezeu a fost cea care l-a adus pe Iosif în Egipt pentru a-și salva poporul de înfometare, dar scopul avut în vedere a fost și acela de a-i izola pe israeliți de poluarea morală a Canaanului. Capitolul 38 ilustrează ce li se întâmpla copiilor lui Israel în Canaan. Remediu lui Dumnezeu a fost să-i scoată din Canaan și să-i ducă în Egipt, unde urmau să fie practic total despărțiți de păgâni (43:32).

6. Frații lui Iosif în Egipt (cap. 42-44)

42:1-5 Scena se schimbă, ducându-ne înapoi la **Iacob** în Canaan, unde foametea era foarte acută. Auzind că **erau grâne** din belșug în **Egipt**, dar neștiind nimic despre Iosif, Iacob și-a trimis zece dintre fiii lui să cumpere provizii. Numai **Beniamin** a rămas acasă. Din câte știa Iacob, Beniamin era singurul său fiu rămas în viață de la Rahela sa iubită.

42:6-25 Când **frații lui Iosif** s-au înfățișat înaintea sa, el i-a tratat **aspru**,

acuzându-i că sunt **spioni**, aruncându-i apoi **în închisoare** și poruncindu-le să i-l aducă pe Beniamin, **fratele** lor cel mai mic. În sfârșit, **Simeon** a fost ținut ostatic în timp ce ceilalți nouă frați s-au întors în Canaan să-i ia pe Beniamin, plini de **provizii**, de **grâne** și cu **banii** lor strecurați înapoi în bagaje. Se observă dragostea și compasiunea ascunsă a lui Iosif pentru frații săi strălucind în narațiune (v. 24a, 25), paralel cu muștrările tot mai mari pe care le resimțea frații lor pentru păcatul ce-l săvârșiseră față de fratele lor „disparut” cu peste douăzeci de ani în urmă (v. 21, 22). Iosif, bineînțeles, a vrut să-i facă să-și recunoască vina.

Creдем că Iosif este un *tip* al lui Cristos care se va îngriji de frații Săi în timpul Marii Strămtorări. Evenimentele care duc la împăcarea lui Iosif cu frații săi alcătuiesc una din cele mai mișcătoare fragmente din Biblie. Aproape nici o altă narațiune nu constituie o imagine atât de intimă, de detaliată și de completă a lui Isus Cristos.

TIPOLOGIILE

Anumite persoane, evenimente și lucruri din VT sunt clar identificate ca „tipuri” (din greacă: „*tupoî*”) sau simboluri în NT. Astfel, despre Adam, se spune că este un tip al lui Cristos (Ro. 5:14). Alții nu sunt menționați în mod specific ca tipuri, totuși paralelele sunt prea multe și prea evidente pentru a putea fi tăgăduite. Iosif, de pildă, nu a fost niciodată numit explicit un tip al Domnului Isus și totuși sunt *peste o sută* de corespondențe între Domnul Isus și Iosif.

Când Domnul Isus a vorbit cu cei doi ucenici întristați pe drumul spre Emaus, „El le-a expus *din toate Scripturile* [sublinierea noastră] lucrurile privitoare la El (Luca 24:27). Cristos cei întrupați a spus, „În sulul cărții este scris despre Mine...” (Ev. 10:7). De aceea suntem îndreptățiți să-L căutăm pe Cristos în toate Scripturile.

Referitor la experiențele poporului Israel din VT, Pavel ne spune că „toate aceste lucruri li s-au întâmplat ca să ne slujească de exemple (gr. *tupoî*) și au fost scrise pentru învățătura noastră peste care au venit

sfârșiturile veacurilor” (I Cor. 10:11). Aceasta susține convingător opinia conform căreia nu numai tipurile expres menționate în Biblie sunt valabile, ci și multe altele.

Pavel i-a reamintit lui Timotei că toată Scriptura este de folos (2 Tim. 3:16). Există lecții spirituale pe care trebuie să ni le însușim, cu condiția să avem ochi să le vedem.

Porțiuni mari din cartea Evrei constituie o explicație a tipologiei cortului (tabernacolului) și obiectelor sale interioare. Deși e drept că o viziune prea îngustă asupra tipologiei va îngradi capacitatea unui credincios de a savura spiritual o mare parte din Vechiul Testament, cealaltă extremă, potrivit căreia din *toate* facem o tipologie sau transformăm întreaga istorie în alegorie, trebuie de asemenea evitată.

Explicații forțate sau fanteziste ale tipurilor i-au conferit un nume rău acestor teme. Nu trebuie să permitem extremismului să ne văduvească de bogăția spirituală a VT. Dacă o interpretare îl înalță pe Cristos și/sau zidește poporul Său și/sau transmite evanghelia celor pierduți, fiind în conformitate cu întreaga învățătură a Cuvântului, este cel puțin o *aplicație* valabilă a adevărului.†

42:26-28 În drum spre casă, unul din frați și-a găsit **banii în sac**. Au intrat în panică cu toții, crezând că vor fi acuzați de furt (26-28).

42:29-38 Când au ajuns acasă și au povestit întâmplarea, și ceilalți și-au găsit și **banii** în saci, drept care teama lor a crescut. Iacov era de neconsolat. În ciuda ofertei lui Ruben ca viața celor doi fii să fie un gaj, patriarhul se temea să-l lase pe Beniamin să plece în Egipt, de teamă să nu i se întâmple ceva rău.

43:1-15 În sfârșit, Iacov a fost silit asprimea **foametei** să acționeze. Frații nu se puteau întoarce fără Beniamin – condiție pusă de guvernator, respectiv Iosif. **Iuda** s-a angajat să răspunde de Beniamin și Iacov a acceptat oferta. Cel puțin în această privință, Iuda ne amintește de descendentul său, Domnul Isus, care a devenit garanția

noastră pe crucea Calvarului. Iacov a trimis un **cadou** guvernatorului Egiptului, care consta din **leacuri, miere, mirodenii, smirnă, fistic și migdale** – produse care nu erau afectate de foamete. De asemenea a insistat ca ei să ia o sumă **dublă de bani**, în caz că fusese o **greșeală**.

43:16-25 Iosif a fost foarte mișcat când și-a văzut din nou frații, dar încă nu și-a descoperit identitatea. A poruncit slujitorilor să pregătească o masă. Când frații lui au fost duși în **casa** lui Iosif, au crezut că vor fi trași la răspundere **pentru banii găsiți în saci**. Ei i-au explicat pe larg **intendentului** lui Iosif, dar acesta i-a asigurat că n-au de ce să se teamă. Registrele lui arătau că aceștia plățiseră. **Simeon** a fost eliberat din închisoare și li s-a alăturat în pregătirile pentru ospăt. Au **pregătit cadoul** tatălui lor să i-l dea Iosif când acesta urma să sosească **la amiază**.

Dacă ne întrebăm: „Au fost oare banii înlocuiriți descoperiți pe drumul de întoarcere spre Canaan (42:2; 43:21) sau când ei *ajunseseră* în fața lui Iacov?” (42:35), răspunsul este – în *ambele* momente. Descoperirea lor s-a făcut în două serii. Un frate a descoperit că are banii pe drum, iar ceilalți *când au ajuns acasă*. Este de înțeles că atunci când au relatat faptele intendentului lui Iosif, au prezentat o versiune prescurtată. („*Daily Notes of the Scripture Union*”).

43:26-34 Când Iosif a sosit, frații lui s-au plecat și s-au aruncat cu fața la pământ, astfel visul său (37:7). El a fost copleșit de emoție în timp ce afla vești despre familie și l-a întâlnit pe **Beniamin**. La petrecere, el a mâncat **singur**: cei unsprezece frați au fost serviți separat; **egiptenii**, la fel, au mâncat **separat**. Mirarea fraților a fost mare când au constatat că fuseseră așezați la masă **în funcție** de vârstă. Cum putea cineva din Egipt să știe ordinea în care se născuseră? **Beniamin** a avut parte de un tratament special, fiind fratele plin al lui Iosif.

44:1-13 Când frații au plecat spre Canaan, Iosif a **poruncit** unui slujitor să ascundă **cupa** lui de **argint** în **sacul** lui Ben-

iamin. Nu era numai o **cupă** din care bea, ci aceea de care se slujea pentru **ghicit** – probabil o referire la tălmăcirea viselor.

Mai târziu, poporului lui Dumnezeu i s-a interzis să practice ghicitul (Deut. 18:10-12). Dar chiar și în vremea aceea este puțin probabil ca Iosif să fi practicat formele egiptene de prezicere a viitorului. Intuiția lui și clarviziunea proveneau de la Domnul, dar probabil folosind cupa ca recuzită, el a vrut să confirme în mințile fraților săi că el era egiptean. După aceea, când frații lui Iosif au fost acuzați de furtul cupei, ei au pledat pentru nevinovăția lor, oferind în mod pripit viața oricărui dintre ei care ar fi fost găsit cu obiectul în sac. Intendentul lui Iosif a fost de acord ca cel găsit vinovat să devină sclavul lui. Când cupa a fost găsită în **sacul lui Beniamin**, frații s-au simțit zdrobiți și **s-au întors în cetate**.

44:14-17 După ce Iosif le-a adus reproșuri, **Iuda** a propus ca ei toți să devină sclavii lui, dar Iosif a răspuns că Benia este de ajuns, ceilalți putând să se întoarcă acasă. Iosif a pus la cale această înscenare pentru a-i face să recunoască vinovăția lor. George Williams scrie:

A procedat așa pentru a le aduce aminte de păcatul lor, pentru a-i face să mărturisească cu gura lor... Detenția lui Simeon și apoi aceea a lui Beniamin, au fost plănuite cu dibăcie pentru a afla dacă mai sunt indiferenți la strigătele unui frate în detenție și la lacrimile unui tată zdrobit. Planul i-a reușit admirabil; asprimea și bunătatea lui i-au neliniștit pe frații săi: bunătatea lui i-a dus la pocăință.³²

Întreaga scenă anticipează acea zi când rămășița lui Israel își va recunoaște vina cu privire la răstignirea Domnului Isus și-L va boci cum bocește cineva pe unicul său fiu (Zah. 12:10).

44:18-34 **Iuda** a stat **lângă** Iosif și i-a prezentat o recapitulare detaliată a implicării lui Beniamin – cum Iosif a cerut prezența mezinului, cum tatăl lor, încă îndurerat de pierderea unui fiu, a fost împotriva plecării lui Beniamin și cum Iuda s-a oferit pe sine ca **garanție** pentru sigu-

ranța fratelui său mai mic. Iuda a spus că tatăl lor va muri dacă se vor întoarce fără Beniamin, așa că se oferea să rămână el ca **sclav** în locul acestuia.

Ce transformare uriașă avusese loc în Iuda! În capitolul 37 l-a vândut fără milă pe Iosif pentru bani, fără să-i pese de durerea tatălui său. În capitolul 38 a fost implicat în înșelăciune și imoralitate. Dar Dumnezeu a lucrat în inima lui, astfel încât în capitolul 43 el devine garant pentru Beniamin. Acum, în capitolul 44 își descarcă inima, încercând să medieze în favoarea fratelui său, oferindu-se ca sclav în locul lui, astfel încât pierderea lui Beniamin să nu provoace o durere insuportabilă tatălui său. De la a-și vinde fratele ca sclav până la a deveni sclav în locul fratelui său; de la indiferența față de durerea tatălui său până la sacrificiu de sine – iată progresul harului lui Dumnezeu în viața lui Iuda!

7. Iosif se descoperă fraților săi (cap. 45)

45:1-8 Într-una din cele mai mișcătoare scene din Biblie, Iosif a poruncit slujitorilor lui să **iasă afară** din cameră în timp ce, cu o enormă descărcare emoțională, el și-a dezvăluit identitatea **fraților săi**. Le-a spus să nu se întristeze de felul în care s-au purtat cu el odinioară, fiindcă **Domnul** întorsese tot răul spre bine.

45:9-15 Li s-a spus să-și **aducă tatăl**, toată averea și familiile în ținutul **Goșen**, din Egipt, urmând să petreacă acolo restul celor **cinci ani de foamete**. „**Spuneți-i tatălui meu despre toată slava pe care o am în Egipt**“ – o poruncă pe care și noi o putem îndeplini când repetăm înaintea Domnului despre gloria Fiului Său. Izvoarele adânci ale lacrimilor s-au deschis când **Iosif** l-a îmbrățișat pe **Beniamin** și apoi **i-a sărutat pe toți ceilalți frați ai săi**.

Aceasta este o fericită anticipare a bucuriei care-i așteaptă pe israeliți când Cristosul Calvarului li Se va arăta și li se va dezvălui ca Mesia și Regele lor.

45:16-24 Când Faraon a auzit ce se întâmplă, le-a spus **fraților lui Iosif** să-și **aducă tatăl** și familiile din Canaan, dar fără să se obosească și cu piesele grele de

mobilier și alte **bunuri**, fiindcă el le va da tot ce vor avea nevoie. Deci, s-au întors cu căruțele dăruite de faraon și cu frumoasele **veșminte**, animale și provizii din partea lui Iosif. **Beniamin** a primit un dar de bani și o haină deosebită. Temându-se că frații lui s-ar putea acuza reciproc pentru vinovăția lor de a-l fi maltratrat cu ani în urmă, Iosif i-a avertizat să nu se cere în drum spre casă.

45:25-28 Ajungând acasă, i-au spus **veștile lui Iacov**. La început, acesta a fost copleșit. Era prea mult; nu venea să creadă. Dar când i s-a povestit toate amănuntele și a văzut **carele** încărcate, și-a dat seama că era adevărat – **Iosif** încă trăia și se vor întâlni din nou!

Iosif îl menționează pe tatăl său de cinci ori în acest capitol. Aceasta dezvăluie asemănarea lui cu Cristos, în afară de iertarea gratuită dăruită fraților săi. Dragostea Domnului nostru pentru Tatăl Său și dorința Lui de a face voia Tatălui L-au adus în lume pentru a-l răscumpăra pe omul căzut. Dragostea lui Iosif pentru Iacov nu este decât o umbră palidă a acelei iubiri.

8. Reîntregirea familiei lui Iosif (cap.46)

46:1-7 În drum spre Egipt, **Israel** a oprit caravana la istorica localitate **Beerșeba** pentru a se închina **Dumnezeului tatălui său, Isaac**. Acesta fusese locul unde Dumnezeu i-a apărut lui Avraam, poruncindu-i să-l aducă pe Isaac ca jertfă (21:31-22:2). Era de asemenea locul unde Domnul îi apăruse lui Isaac (26:23, 24). Acum i se arată lui **Iacov** pentru a-l încuraja. Aceasta este ultima din cele șapte apariții ale Domnului din viața lui Iacov. A doua promisiune din versetul 4 pare să indice faptul că Iacov avea să se întoarcă în Canaan. De fapt, evident, el a murit în Egipt. Dar promisiunea s-a împlinit în două feluri. Trupul său a fost dus înapoi în Canaan pentru a fi îngropat și, și într-o privință, el s-a întors de asemenea când descendenții săi s-au întors pe vremea lui Iosua. Sintagma „**Iosif îți va închide pleoapele**“ i-a prezis o moarte pașnică. Atkinson explică minunat această sintagmă:

Iosif avea să-i închidă tatălui său ochii la moartea acestuia, fiind alături de el. Observați promisiunea personală făcută cu tandrețe lui Iacov, drept compensație pentru anii îndelungați de durere și jale, când el credea că l-a pierdut pe Iosif. Dumnezeu se îngrijește de nevoile personale ale slujitorilor Săi (1 Pe. 5:7).³³

Și astfel Iacov a ajuns în Egipt cu toți urmașii, vitele și averile sale personale.

46:8-27 În versetele 8-27 avem lista lui Iacov și a tuturor fiilor săi. Erau șazeci și șase de membri de familie (v. 26) care au venit cu Iacov în Egipt. Trebuie să recunoaștem că dificultăți de reconciliere a acestei cifre cu cei șaptezeci din versetul 27 și din Exod 1:5, precum și cu cei șaptezeci și cinci din Fapte 7:14. Cea mai plauzibilă explicație este că numărul de urmași crește, de la descendenți în linie directă la cercuri mai largi ale familiei.

46:28-34 Memorabila întâlnire dintre Israel și Iosif a avut loc în Goșen, pământul cel mai fertil din Egipt, lângă delta Nilului. Iacov și fiii săi au preferat să stea acolo, fiindcă acea regiune poseda cele mai bune pășuni pentru turmele lor. Au căzut de acord să-i spună lui Faraon că sunt păstori. Și fiindcă păstorii erau disprețuiți de către egipteni, Faraon îi va lăsa să locuiască în Goșen, departe de palatul regal. Acolo erau izolați de amestecul social cu egiptenii, întâi datorită naționalității lor (43:32) și apoi datorită ocupației lor. Dumnezeu i-a lăsat în acest incubator până ce au devenit o națiune puternică, în stare să stăpânească țara pe care le-o promisese strămoșilor lor.

9. Familia lui Iosif în Egipt (cap. 47)

47:1-6 Când cinci din frații lui Iosif i-au spus lui Faraon că sunt păstori, el a reacționat după cum se așteptau, spunându-le să se așeze în regiunea pășunilor bogate din Goșen. Iar lui Iosif i-a spus să găsească oameni competenți dintre rudele sale care să păstorească și turmele regale.

47:7-12 Iosif a aranjat ca tatăl său, ce avea deja o sută treizeci de ani, să-i fie prezentat lui Faraon. Faptul că Iacov l-a

binecuvântat pe Faraon înseamnă că acest evreu obscur și bătrân era mai mare decât monarhul Egiptului, fiindcă cel mai mic este binecuvântat de către cel mai mare (Ev. 7:7). Iacov a spus că zilele lui fuseseră puține și rele. De fapt, el își atrăsese singur cea mai mare parte a răului asupra sa! Iosif și-a așezat familia în cea mai bună parte a Egiptului și le-a pus la dispoziție tot ce au avut nevoie. Viața lor a fost cu adevărat îmbelșugată.

47:13-26 Când egiptenii și canaaniii și-au cheltuit toți banii pe mâncare, Iosif a acceptat ca aceștia să plătească în vite. Apoi, mai târziu, el a cumpărat tot pământul, cu excepția celui care aparținea preoților egipteni; le-a dat oamenilor sământă pentru a semăna cereale și le-a luat o cincime din recoltă pentru a plăti chiria pământului – un aranjament foarte echitabil.

47:27-31 Pe când se apropia de sfârșitul vieții, Israel l-a pus pe Iosif să promită că îl va înmormânta în Canaan. Apoi s-a aplecat pe marginea patului sau „în vârful toiagului său” (Ev. 11:21). De fapt, aceleași consoane ebraice pot însemna „pat” sau „toiag”, în funcție de vocalele adăugate. Textul tradițional ebraic folosește cuvântul pat, dar aici Septuaginta, citând pasajul din Evrei, spune „toiag”. Kidner comentează:

În timp ce amândouă versiunile utilizează cuvântul „pat” în 48:2, vorbind despre ultimele clipe ale lui Iacov (cf. 48:1), adevăratul sens ar putea fi „toiag”. Ar fi obiectul potrivit pentru a simboliza peregrinarea lui (cf. cuvintele lui de recunoștință din 32:10), vrednică de importanța pe care o primește în pasajul din Noul Testament.³⁴

Și astfel, fostul înșelător își sfârșea viața într-un act de închinare. El este singurul erou din Evrei 11 lăudat ca închinător. El parcursese un drum lung, prin harul lui Dumnezeu, iar acum era pe punctul de a părăsi scena vieții pământești într-o aură de slavă.

10. Binecuvântarea fiilor lui Iosif de către Iacov (cap. 48)

48:1-7 Când **Iosif a aflat că tatăl său este bolnav**, s-a grăbit să-i ducă pe fiii lui, **Manase și Efraim**, la patul lui.

Patriarhul muribund s-a ridicat în capul oaselor și i-a adoptat pe cei doi nepoți ca fii ai săi. Făcând acest lucru, el a aranjat atribuirea unei părți duble din pământul Canaanului tribului lui Iosif când urma să fie împărțit între triburi după intrarea în Canaan. Iosif a primit, deci, dreptul de întâi născut în ceea ce privește pământul. Orice **urmaș** născut lui Iosif **după ei** urma să fie al lui Iosif, nu al lui Iacov, și urma să locuiască în teritoriile alocate lui Efraim sau Manase. Versetul 7 explică de ce a vrut Iacov să-i adopte pe fiii lui Iosif. Ei erau nepoții nevestei sale preaiubite, **Rahela**, care murise în opinia lui la o vârstă atât de fragedă.

48:8-22 Apoi Iacov **i-a binecuvântat** pe nepoți, dându-i lui **Efraim**, care era mai tânăr, dreptul de întâi născut. **Iosif** a încercat să corecteze acest lucru în favoarea lui **Manase**, adevăratul **întâi născut**, dar Iacov a spus că a făcut acest lucru intenționat. Ce amintiri trebuie să-i fi trecut prin minte în timp ce, prin credință, îl binecuvânta pe cel **mai tânăr** din fiii lui Iosif! Cu mulți ani în urmă, tatăl lui îl binecuvântase fără să știe că este el, cel mai tânăr. Acum el îl binecuvânta pe cel mai tânăr, dar în cunoștință de cauză, fiindcă era în legătură cu Dumnezeu, care ține în mână viitorul. Israel a avut credința că descendenții lui se vor întoarce într-o zi în **Pământul Făgăduinței**. Iacov i-a dat lui Iosif versantul unui munte pe care l-a capturat de la **amoriți**. Poate că asta se referă la zona în care se afla fântâna cunoscută sub numele de „fântâna lui Iacov“ (Ioan 4:5).

11. *Profețiile lui Iacov cu privire la fiii săi (cap. 49)*

49:1, 2 Ultimele cuvinte ale lui Iacov au fost atât o *profeție*, (v.1) cât și o *binecuvântare* (v. 28).

49:3,4 **Ruben**, ca **întâi născut**, a reprezentat începutul **puterii** bărbătești a tatălui, deținând locul **puterii** și al **demnității**. Dreptul de întâi născut, cu partea dublă pe care o implica, îi aparținea. Dar el

pierduse această întâietate, fiindcă clocotise cu patimă neagră și păcătuisese cu Bilha, concubina **tatălui său** (35:22).

49:5-7 Fiindcă acești **frați** i-au ucis cu cruzime pe oamenii din Sihem și au tăiat vinele taurilor, Simeon și Levi aveau să fie împrăștiati în **Iacov** și risipiți în **Israel**. Deja pe vremea celui de-al doilea recensământ (Nu. 26), acestea au ajuns cele mai mici dintre triburi. Această împrăștiere s-a împlinit, de asemenea, când tribul lui Simeon a fost absorbit în mare parte de Iuda (Ios. 19:1-9), iar tribului lui Levi i s-au repartizat patruzeci și opt de cetăți în toată țara. Iacov a **blestemat cruda** lor înșelătorie, dar nu și membrii acestor triburi.

49:8-12 **Iuda** (însemnând **laudă**) va fi lăudat și respectat de **frații** lui datorită victoriilor sale asupra **dușmanilor**. Este asemănat cu **un leu** care se duce să-și prindă **prada**, apoi se întoarce la bine meritata odihnă pe care nimeni nu îndrăznește să i-o deranjeze. Așa cum Iosif a moștenit dreptul întâiului născut cu privire la teritoriul, tot așa Iuda l-a moștenit cu privire la conducere. Domnia va rămâne în acest trib până când va veni **Șilo** (Mesia), și în **El** ea va rămâne veșnică. **Poporul** Lui i se va **supune** de bunăvoie în zilele puterii Lui. Sensul numelui „**Șilo**“ este obscur. Unii au sugerat ca sensuri: *Prințul păcii*, *Liniște*, *Sămânță* (a lui Iuda), *Urmașul*, *Cel căruia îi aparține* (Ez. 21:27).

49:13 **Zabulon** se va bucura de prosperitate prin comerțul maritim. Fiindcă teritoriul lui în vremea VT se afla în interiorul țării, această profecie poate avea în vedere Mileniul.

49:14,15 **Isahar** este asemuit cu **un măgar puternic**, așa de mulțumit să se **odihnească** pe pășunile bogate, încât nu dorește să lupte pentru independență, deci va deveni supus sub jugul dușmanului.

49:16-18 **Dan**, conform cu numele pe care-l are, se va ocupa de judecarea **oamenilor**. Versetul 17 este dificil. Poate face aluzie la introducerea idolatriei de către acest trib, ceea ce a dus la **căderea** națiunii (Jud. 18:30, 31). Mulți cred că este o referire voalată la venirea lui Anticrist, care va ieși din **Dan** și că de aceea tribul nu

este menționat în 1 Cron. 2:3-8:40 și Apo. 7:3-8. În versetul 18, Iacov introduce o rugăciune pentru eliberarea poporului său de dușmani sau pentru propria eliberare.

49:19 Gad, neprotejat în teritoriul său la est de Iordan, va fi supus deselor invazii inamice. Dar tribul va distruge trupele dușmane.

49:20 Din fericire pentru **Așer** (*fericit*), va avea teren fertil pentru agricultură, ce va produce bucate alese, demne de un rege.

49:21 Neftali este asemănat cu o căprioară care a fost eliberată din țarc. Sare cu viteză mare ducând vestea cea bună. Toți ucenicii, în afara trădătorului, proveneau din **Neftali** și o mare parte din lucrarea Domnului s-a desfășurat acolo (Matei 4:13-16).

49:22-26 Cuprinzând teritoriile lui Efraim și Manase, **Iosif este o creangă plină de rod**, trimițând binecuvântări de parte peste propria-i graniță. A fost obiectul ostilității și al invidiei, dar nu s-a lăsat, fiindcă a primit putere de la **Dumnezeul Cel Atotputernic al lui Iacov** – Cel din care vine **Păstorul, Piatra Israelului** (adică Mesia). Dumnezeu îl binecuvântează pe Iosif cu ploaie abundentă, fântâni, râuri și urmași numeroși. Iacov, smerit, simte că a fost binecuvântat mai mult decât **strămoșii** lui. Acum dorește ca astfel de **binecuvântări** să aibă și **Iosif**, cel care a fost **despărțit de frații lui**.

49:27 Beniamin, trib de războinici, va lupta încontinuu și va **împărți prada**. Cineva a spus că Beniamin s-a dovedit cel mai curajos și mai războinic dintre triburi.

49:28-33 În încheiere, Iacov și-a instruit fiii să-l **îngroape în peștera Macpela**, lângă casa lui din Hebron, mormântul lui **Avraam și Sara, Isaac, Rebeca și Lea**. Apoi „și-a tras picioarele în pat, și-a dat duhul și a fost adăugat la poporul său.“

12. Moartea lui Iacov și apoi a lui Iosif în Egipt (cap. 50)

50:1-14 Chiar și egiptenii l-au plâns... **saptezeci de zile** pe Iacov. Trupul său a fost **imbălsămat** de către **medicii curții**. Apoi **Faraon** i-a dat permisiunea lui Iosif

să ducă trupul tatălui său în Canaan, cu o mare procesiune de curteni, rude și slujitori. S-au oprit la est de **Iordan** și au plâns **sapte zile** așa de tare încât **canaanitii au pus numele** locului **Abel Mitraim**, valea (sau **jalea**) Egiptului. După înmormântarea lui Iacov în **peștera Macpela**, la Hebron, **Iosif și alaiul său s-au întors în Egipt**.

50:15-21 Acum, după ce Iacov a murit, frații săi s-au temut că el va dori să se răzbune pe ei. **Ei i-au trimis** vorbă, susținând că tatăl lor Iacov ar fi lăsat poruncă să fie **iertati** de către **Iosif**. Iosif a negat orice intenție de răzbanare sau judecată, acestea fiind o prerogativă a lui Dumnezeu. Le-a liniștit temerile cu memorabilele cuvinte: „**Voi, negreșit, voi v-ați gândit să-mi faceți rău, dar Dumnezeu a schimbat răul în bine, ca să împlinească ceea ce se vede azi, și anume să scape vi-ața unui popor în mare număr.**“

50:22-26 Iosif a fost, pare-se, primul dintre copiii lui Iacov care a murit. Acest lucru s-a întâmplat la cincizeci și patru de ani după moartea tatălui său. Credința lui că Dumnezeu va duce poporul Israel înapoi în Canaan este elogiată în Ev. 11:22. El a lăsat cu limbă de moarte ca **oasele** să-i fie îngropate în acel pământ.

S-a subliniat că Geneza se deschide cu creația perfectă a lui Dumnezeu și se încheie cu **un sicriu în Egipt**. Este o carte a biografiilor. În timp ce două capitole sunt dedicate relatării creării cerului și pământului, patruzeci și opt de capitole se ocupă, în principal, de viețile unor bărbați și femei. Dumnezeu este interesat în primul rând de oameni. Ce mângâiere și provocare pentru cei ce Îl cunosc!

NOTE FINALE

¹(Intro) Anton Hartmann (1831). Vezi Merrill F. Unger, *Introductory Guide to the Old Testament*, p. 244.

²(Intro) Vezi, de ex., Gleason Archer, *Archaeology and the Old Testament*.

³(1:2) Alții pun catastrofa înaintea versetului 1 și-l văd ca pe o afirmație rezumată.

⁴(1:2) În orice caz, verbul ebraic *hayah* este de obicei urmat de prepoziția *le* când înseamnă „devine“, dar nu este cazul aici.

⁵(2:15-23) Ebraica are doar două timpuri (de trecut): perfect și imperfect. Contextul determină forma verbală precisă care se poate transpune în altă limbă.

⁶(3:7-13) C. H. Mackintosh, *Genesis to Deuteronomy*, p. 33.

⁷(3:22-24) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Dictionary*, p. 192.

⁸(4:7) Mackintosh, *Genesis to Deuteronomy*, p. 42.

⁹(4:7) F. W. Grant, „Genesis“, *The Numerical Bible*, I:38.

¹⁰(5:25-32) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p.12.

¹¹(6:4-5) Unger, *Bible Dictionary*, p. 788.

¹²(11:26-32) Derek Kidner, *Genesis*, p.112.

¹³(15:7-21) David Baron, nu dispunem de documentație suplimentară.

¹⁴(16:7-15) F. Davidson, *The New Bible Commentary*, p. 90.

¹⁵(Excursus) Benn ett J. Sims, „Sex and Homosexuality“, în revista *Christianity Today*, 24 februarie 1978, p. 29.

¹⁶(22:16-19) Charles F. Pfeiffer, *The Book of Genesis*, p. 6.

¹⁷(24:1-9) *Ibid.*, p. 62.

¹⁸(24:10-14) Murdoch Campbell, *The Loveliest Story Ever Told* (Cea mai frumoasă relatare povestită vreodată), p.9.

¹⁹(25:19-34) D. L. Moody, *Notes From My Bible* (Însemnări din Biblia mea), p.23.

²⁰(26:1-6) Cuvântul *locuiesc* din v. 3 este un verb diferit în ebraică de acela din versetul 6 și sugerează o staționare temporară.

²¹(26:26-33) Williams, *Student's Commentary* (Comentariul Studentului), p. 31.

²²(2:1-22) Martin Luther, documentație suplimentară nedisponibilă.

²³(27:1-22) Mackintosh, *Genesis to Deuteronomy* (De la Geneza la Deuteronom), p. 114.

²⁴(28:10-19) H. D. M. Spence și J. S. Exell, „Genesis“, în *The Pulpit Commentary*, p.349-50.

²⁵(31:1-18) W. H. Griffith Thomas, *Genesis: A Devotional Commentary* (Geneza: un comentariu devoțional), p. 288.

²⁶(31:19-12) Unger, *Bible Dictionary* (Dicționar Biblic), p. 550.

²⁷(32:22-32) Pfeiffer, *Genesis* (Geneza), p. 80.

²⁸(37:1-17) Arthur W. Pink, *Gleanings in Genesis* (Spicuri din Geneza), p. 343-408.

²⁹(38:1-11) *Ibid.*, p. 343-408.

³⁰(38:24-26) Walter C. Wright, *Psalms* (Psalmi), II:27.

³¹(38:27-30) Griffith Thomas, *Genesis*, p. 366.

³²(44:14-17) Williams, *Student's Commentary*, p. 39.

³³(46:1-7) Basil F. C. Atkinson, *The Pocket Commentary of the Bible, The Book of Genesis*, p.405.

³⁴(47:27-31) Kidner, *Genesis*, p.212.

BIBLIOGRAFIE

Atkinson, Basil F.C. *The Pocket Commentary of the Bible. The Book of Genesis*. Chicago: Moody Press, 1957.

Campbell, Murdoch. *The Loveliest Story Ever Told*. Inverness: Highland Printers Ltd., 1962.

Grant, F.W. *Genesis in the Light of the New Testament*. New York: Loizeaux Bros.Inc., n.d.

_____. „Genesis.” În *The Numerical Bible*. Vol. 1. Neptune, NJ: Loizeaux Brothers, 1977.

Keil, C.F. and Delitzsch, F. „Genesis.” În *Biblical Commentary on the Old Testament*, Vol. 3. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1971.

Kidner, Derek. *Genesis. The Tyndale Old Testament Commentaries*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1973.

Pfeiffer, Charles F. *The Book of Genesis*.

- Grands Rapids: Baker Book House, 1976.
- Pink, Arthur W. *Gleanings in Genesis*. Chicago: Moody Press, 1922.
- Ross, Allen P. "Genesis." In *The Bible Knowledge Commentary*. Wheaton: Victor Books, 1985.
- Spence, H.D.M., and Exell, J. S. "Genesis." In *The Pulpit Commentary. Genesis*. ew York: Funk and Wagnals, n.d.
- Yates, Kyle M., Sr. "Genesis" In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1968.

